

Na osnovu čl. 48., 63., 64., 80, 81, 83., 131. i 140. stav (1) tačka f) Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/17), čl. 5. stav (1) tačka h) i 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 75/17) i člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 03/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 12.05.2021. godine donosi

ODLUKU O SISTEMU INTERNOG UPRAVLJANJA U BANCI

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Predmet odluke

- (1) Ovom odlukom se bliže utvrđuju minimalni zahtjevi za uspostavljanje i primjenu efikasnog sistema internog upravljanja koje je banka dužna da osigura, kontinuirano provodi i održava, pravila savjesnog postupanja članova organa banke, te pravila o procjeni ispunjavanja uslova za člana organa banke.
- (2) Ova odluka primjenjuje se na banke sa sjedištem u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) koje imaju dozvolu za rad Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).
- (3) Odredbe ove odluke banka je dužna primjenjivati na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi.
- (4) U smislu stava (3) ovog člana, odredbe o naknadama iz čl. 43. do 55. ove odluke primjenjuju se na konsolidovanom nivou, nivou banke, podređenog društva pravnog lica, uključujući i podređena društva pravnog lica koja su osnovana u finansijskim centrima sa povoljnijim poreznim režimom.
- (5) Na pitanja vezana za sistem internog upravljanja u bankama, savjesno postupanje članova organa banke i procjenu ispunjavanja uslova za članove organa banke i nosioce ključnih funkcija koja nisu regulisana ovom odlukom, a regulisana su drugim propisima, primjenjivat će se odredbe tih propisa.

Član 2.

Pojmovi

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:
 - a) **Organi banke** u smislu ove odluke su „nadzorni odbor“ i „uprava banke“.
 - b) **Profesionalni i etički standardi upravljanja** odnose se na pravila, preporuke i najbolje poslovne prakse koje osiguravaju pouzdano i dobro upravljanje bankom, usklađenost poslovanja sa zakonskim i podzakonskim propisima i internim aktima banke, visoku kulturu rizika, te posebno doprinose adekvatnom upravljanju rizicima banke, uključujući i upravljanje operativnim i reputacijskim rizikom.
 - c) **Sukob interesa na nivou banke** je okolnost ili skup okolnosti koje ugrožavaju ili mogu ugroziti zakonite interese banke, između ostalog, zbog različitih poslovnih aktivnosti i uloga banke, članova bankarske grupe, drugih lica u posebnom odnosu sa bankom i sa njima povezanih lica, poslovnih linija ili organizacionih jedinica banke, u odnosu na klijente, dioničare, zaposlenike, značajne dobavljače, poslovne partnere banke i druga relevantna lica.
 - d) **Sukob interesa na nivou zaposlenika** je okolnost ili skup okolnosti u kojoj lični interes

zaposlenog u banci, člana organa banke utječe ili bi mogao utjecati na nepristrano i objektivno izvršavanje nadležnosti, dužnosti i odgovornosti tog zaposlenog, odnosno člana organa banke u odnosu na interese banke.

- e) **Kultura rizika** minimalno obuhvata standarde, stavove i djelovanje u pogledu opće svjesnosti o rizicima, preuzimanju i upravljanju rizicima, te o internim kontrolama, koje imaju utjecaj na odluke o rizicima i na preuzimanje rizika od strane banke.
- f) **Sklonost ka preuzimanju rizika** (eng. Risk appetite) je ukupan nivo rizika koji je banka spremna da preuzme s ciljem ostvarivanja svoje poslovne strategije i ciljeva u postojećem poslovnom okruženju. Sklonost ka preuzimanju rizika obuhvata određivanje namjere za preuzimanje rizika, kao i određivanje tolerancije prema riziku u smislu utvrđivanja nivoa rizika koji banka smatra prihvatljivim.
- g) **Sposobnost podnošenja rizika** (eng. Risk capacity) je najveći ukupni nivo i vrste rizika koje banka može preuzeti, uzimajući u obzir raspoloživi kapital, likvidnost, kvalitet sistema upravljanja rizicima i sistema internih kontrola, te regulatorna ograničenja u pogledu preuzimanja rizika.
- h) **Limiti izloženosti rizicima** (u daljem tekstu: limiti rizika) su utvrđena kvantitativna ograničenja i mjere za ovladavanje rizicima, preuzimanje rizika i njihove koncentracije po proizvodima, poslovima, poslovnim linijama, sektorima, geografskim područjima članova bankarske grupe i drugim kriterijima upravljanja rizicima, koji banci omogućavaju alokaciju rizika po poslovnim linijama i vrstama rizika, uzimajući u obzir usvojenu sklonost ka preuzimanju rizika i sposobnost podnošenja rizika.
- i) **Ovladavanje rizikom** (eng. Risk mitigation) podrazumijeva skup strateških odluka, metoda, kriterija i postupaka za prihvatanje, izbjegavanje, smanjenje ili prijenos utvrđenog nivoa rizika.
- j) **Rizični profil banke** je mjera, odnosno procjena strukture i nivoa svih značajnih rizika kojima je banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena u svom poslovanju. Predstavlja jasno dokumentovan i kategoriziran zbir kvantitativnih i/ili kvalitativnih mjera, odnosno procjena mjerljivih i nemjerljivih rizika koje banka preuzima ili bi mogla preuzeti u poslovnim aktivnostima.
- k) **Testiranje otpornosti na stres** je tehnika upravljanja rizicima koja se koristi za procjenu potencijalnih efekata specifičnih događaja i/ili promjene više relevantnih faktora rizika na finansijsko stanje banke ili na određen portfolio izloženosti banke (eng. “forward looking” tehnika). Uključuje analizu scenarija i/ili analizu osjetljivosti.
- l) **Analiza scenarija** je procjena otpornosti banke ili portfolija izloženosti banke u određenom scenariju kojim se mjeri utjecaj istovremene promjene više relevantnih faktora rizika na finansijsko stanje, odnosno na portfolija izloženosti banke u jasno definiranim i interno usklađenim stresnim okolnostima, koje obuhvataju različite rizike i područja poslovanja banke.
- m) **Analiza osjetljivosti** je procjena potencijalnog utjecaja jednog određenog ili više jednostavnih faktora rizika (engl. simple multi-risk factors) na finansijsko stanje banke, uključujući utjecaj na kapital ili likvidnost banke, odnosno na određeni portfolio izloženosti banke.
- n) **Testiranje otpornosti na stres za portfolio izloženosti** je procjena potencijalnog utjecaja jednog ili više faktora rizika na jedan ili više portfolija izloženosti banke.
- o) **Infrastruktura podataka** (engl. Data infrastructure) obuhvata tehničku i organizacionu strukturu, resurse za prikupljanje i održavanje podataka o rizicima banke, kao i informatičku podršku, koja osigurava adekvatno integrisanje podataka i izvještavanje o rizicima.

- p) **Funkcija podrške poslovanju** su aktivnosti banke koje obavljaju zaposlenici ovlaštenu za vođenje knjigovodstvenih i administrativnih evidencija i ostalih pozadinskih poslova.
- q) **Funkcija ugovaranja transakcija** su aktivnosti banke koje obavljaju zaposlenici ovlaštenu za ugovaranje transakcija iz kojih proizlaze rizici.
- r) **Naknade** su svi oblici fiksnih i varijabilnih naknada, koji uključuju direktna ili indirektna finansijska i nefinansijska plaćanja i druge oblike fiksnih i varijabilnih naknada ili pogodnosti na koje zaposlenici imaju pravo, po osnovu ugovora zaključenih sa bankom ili drugim pravnim licem iz bankarske grupe.
Finansijska plaćanja, drugi oblici naknada i pogodnosti obuhvataju: plaće, naknadu troškova, bonuse za uspješnost u radu, uključujući i naknade u obliku dionica, opcija na dionice, učešća u dobiti, diskrecione penzijske pogodnosti, police životnog osiguranja, oprost duga ili smanjenje obaveze po osnovu otplate kredita zaposlenika sa značajnim utjecajem na rizični profil banke i druge slične oblike naknada i pogodnosti, uključujući dodatno ugovorene otpremnine i slične pogodnosti u slučajevima prijevremenog prekida radnog odnosa, koje se ugovaraju na pojedinačnoj i diskrecionoj osnovi.
Nefinansijska plaćanja i pogodnosti uključuju nenovčane pogodnosti, koje se odnose na dodatno zdravstveno osiguranje, pogodnosti korištenja različitih tehničkih sredstava koja se ne koriste u obavljanju poslovne aktivnosti (npr. korištenje službenog vozila, mobilnog telefona, računara i sl. u privatne svrhe) i druge dodatne povlastice.
Naknade obuhvataju i nefinansijska plaćanja i pogodnosti koje zaposlenicima banke vrši, odnosno pruža drugo pravno lice, članica iste bankarske grupe ili pravna lica koja su u posebnom odnosu sa bankom.
Ukupna naknada se može sastojati od fiksne i varijabilne naknade. Ispunjavanje regulatornih zahtjeva iz ove odluke podrazumijeva da se iznos naknada iskazuje na bruto osnovi.
- s) **Varijabilna naknada** je dio ukupne naknade koji zavisi od uspješnosti zaposlenika, poslovne jedinice i banke, a zasnovan je na unaprijed definiranim i mjerljivim kriterijima. Poslovna jedinica je organizaciona jedinica banke, za koju banka može samostalno ocjenjivati uspješnost. Varijabilnim naknadama i pogodnostima ne smatraju se plaćanja i pogodnosti koji ne zavise od donošenja diskrecione odluke, odnosno na koje pravo imaju svi zaposlenici banke, te koje zaposlenike banke ne potiču na preuzimanje rizika za banku (npr. obavezni zakonski doprinosi na penzijsko, socijalno i zdravstveno osiguranje, kolektivne police osiguranja i ugovoreni zdravstveni pregledi svih zaposlenika, naknade plaća u skladu sa zakonskim propisima i kolektivnim ugovorom).
- t) **Fiksna naknada** je dio ukupne naknade koja se ne zasniva na uspješnosti zaposlenika, poslovne jedinice i banke, a predstavlja razliku između ukupnog iznosa naknade i varijabilne naknade, a zasniva se na unaprijed definiranim kriterijima.
- u) **Zaposlenik banke** je fizičko lice koje, na osnovu ugovora o radu ili nekog drugog ugovora zaključenog sa bankom, obavlja određene poslove za banku.
U slučaju eksternalizacije, kojom je banka ugovorno povjerila obavljanje određenih aktivnosti koje bi inače banka sama obavljala pružaocima usluga koji su članovi bankarske grupe, zaposlenikom se, u smislu ove odluke, smatra i fizičko lice koje je, na osnovu ugovora o radu ili nekog drugog ugovornog odnosa zaključenog sa pružaocem usluga, direktno uključeno u pružanje usluga banci za potrebe obavljanja određenih poslova.
Propisani regulatorni zahtjevi iz ove odluke koji se odnose na zaposlenike banke vrijede i za prokuriste banke.
- v) **Identifikovani zaposlenici** su sve kategorije zaposlenika čije profesionalne aktivnosti imaju značajan utjecaj na rizični profil banke. Kategorije identifikovanih zaposlenika

obuhvataju najmanje sljedeće:

- 1) članove nadzornog odbora,
 - 2) članove uprave banke,
 - 3) više rukovodstvo,
 - 4) rukovodioce kontrolnih funkcija banke,
 - 5) lica koja preuzimaju rizike za banku,
 - 6) sve druge zaposlenike banke čije aktivnosti imaju materijalni utjecaj na profil rizičnosti banke, koji su prema pripadajućem rasponu ukupnih naknada, zajedno sa diskrecionim penzijskim pogodnostima, na istom ili višem nivou u odnosu na više rukovodstvo i lica koja preuzimaju rizike.
- z) **Lica koja preuzimaju rizik za banku** su zaposlenici čije profesionalne aktivnosti imaju značajan utjecaj na profil rizičnosti banke, uključujući lica ovlaštena za zaključenje ugovora ili zauzimanje rizičnih pozicija, odnosno donošenje odluka koje utječu na izloženost banke riziku, u okviru dodijeljenih ovlaštenja i odgovornosti. Osim onih zaposlenika čije individualne profesionalne aktivnosti imaju utjecaj na profil rizičnosti banke, odredbe ove odluke primjenjuju se i na one zaposlenike čije profesionalne aktivnosti na kolektivnoj osnovi (kao članovi grupe zaposlenika) imaju utjecaj na profil rizičnosti banke.
- aa) **Diskrecione penzijske pogodnosti** su dodatne penzijske pogodnosti koje banka odobrava zaposleniku na pojedinačnoj i diskrecionoj osnovi, a koje su dio varijabilne naknade zaposlenika.
- bb) **Maksimalan iznos varijabilnih naknada** (engl. Bonus pool) je najveći dozvoljeni iznos varijabilnih naknada koji se može dodijeliti u postupku dodjele na nivou banke ili na nivou poslovne jedinice banke.
- cc) **Dodjela** (engl. Award) je odobrenje varijabilne naknade za određeni obračunski period, nezavisno od trenutka isplate dodijeljenog iznosa.
- dd) **Sticanje** (engl. Vesting) je trenutak u kojem zaposlenik postaje zakonski vlasnik varijabilne naknade, koja mu je dodijeljena, bez obzira na način isplate i vremenski period isplate uključujući okolnost, kada je isplata predmet dodatnog perioda zadržavanja ili ugovorne odredbe o povratu naknade.
- ee) **Period procjene** (engl. Accrual period) je period tokom kojeg se procjenjuje i mjeri uspješnost za potrebe utvrđivanja varijabilnog dijela naknada za dodjelu, a koji je najmanje jedna godina.
- ff) **Odgoda naknade** (engl. Defferal) je ugovorna odredba prema kojoj se varijabilne naknade ne isplaćuju neposredno nakon protoka perioda procjene, zbog usklađivanja naknade sa uspješnošću i preuzetim rizicima iz prethodnog perioda, pri čemu su naknade odgođene ako primaocu naknade nisu isplaćene, odnosno ako mu nisu prenesena prava iz finansijskih instrumenata.
- gg) **Period odgode** (engl. Deferral period) je period tokom kojeg banka vrši odgodu plaćanja dijela varijabilne naknade i počinje po završetku perioda procjene, odnosno od datuma utvrđivanja varijabilne naknade, a traje najmanje tri godine.
- hh) **Malus** je ugovorna odredba prema kojoj je zaposlenik saglasan sa time da mu banka nije dužna isplatiti, odnosno prenijeti prava nad cijelim ili dijelom odgođenih neisplaćenih varijabilnih naknada ukoliko ostvarenje prethodno preuzetih rizika dovede do narušene uspješnosti, odnosno lošijeg finansijskog rezultata banke, poslovne jedinice ili u slučajevima prevare kao i drugog ponašanja sa namjerom prevare ili grubog nehata koji su doveli do značajnih gubitaka. Uslovi odnosno kriteriji prema kojima će se aktivirati odredba o malusu moraju biti detaljno definirani ugovorom između banke i zaposlenika.

- ii) **Povrat naknade** (engl. Claw back) je ugovorna odredba prema kojoj se zaposlenik obavezuje banci vratiti određeni iznos njegovih varijabilnih naknada, vraćanjem isplaćenog iznosa ili vraćanjem prava iz finansijskih instrumenata, ako ostvarenje prethodno preuzetih rizika dovede do narušene uspješnosti, odnosno lošijeg finansijskog rezultata banke. Ova se odredba može ugovoriti na odgođene i neodgođene varijabilne naknade, pri čemu uslovi i kriteriji prema kojima će se aktivirati odredba o povratu naknade moraju biti detaljno utvrđeni ugovorom između banke i zaposlenika uključujući period u kojem se može primijeniti odredba.
 - jj) **Zadržavanje naknada** je ugovorna odredba prema kojoj je zaposlenik saglasan da se u slučajevima isplate varijabilne naknade u obliku prihvatljivih finansijskih instrumenata, prava iz tih instrumenata ne smiju prenijeti na drugo fizičko ili pravno lice tokom unaprijed ugovorenog perioda.
 - kk) **Period zadržavanja** (engl. Retention period) je period tokom kojega zaposlenik zadržava varijabilne naknade isplaćene u obliku prihvatljivih finansijskih instrumenata, a po osnovu kojih se u tom periodu ne smiju prenositi prava. Period zadržavanja počinje prijenosom prava iz finansijskih instrumenata.
 - ll) **Član organa banke** je izabrani, odnosno imenovani član organa banke.
 - mm) **Nosioci ključnih funkcija** su lica koja nisu članovi organa banke, ali imaju značajan utjecaj na poslovanje banke i uključuju rukovodioce kontrolnih funkcija, glavnog finansijskog direktora (engl. Chief Financial Officer) ako nije član uprave i druge nosioce ključnih funkcija koje banka identifikuje na osnovu procjene rizika.
 - nn) **Procjena člana organa banke** je procjena ispunjavanja uslova u smislu dobrog ugleda, odgovarajućeg znanja, vještina, sposobnosti i iskustva, sposobnosti za otvoreno, pošteno i nezavisno djelovanje, te njegove spremnosti i mogućnosti za posvećivanje dovoljnog vremena za obavljanje funkcije člana organa banke.
 - oo) **Procjena nosioca ključnih funkcija** jeste procjena njegove primjerenosti u smislu dobrog ugleda, odgovarajućeg znanja, vještina, sposobnosti i iskustva, te sposobnosti za otvoreno i pošteno obavljanje funkcije.
 - pp) **Direktorska funkcija** u smislu ove odluke obuhvata sljedeće funkcije u pravnim licima koja nisu banke:
 - 1) funkciju upravljanja u okviru koje je lice ovlašteno za vođenje poslova u privrednom društvu, uključujući samostalnog poduzetnika i prokuristu (u daljem tekstu: izvršna direktorska funkcija);
 - 2) funkciju nadzora u okviru koje je lice ovlašteno i odgovorno za nadzor i praćenje poslovanja privrednog društva (u daljem tekstu: neizvršna direktorska funkcija).
U smislu ove definicije, izvršnom direktorskom funkcijom u banci smatra se članstvo u upravi banke, a neizvršnom direktorskom funkcijom članstvo u nadzornom odboru banke.
 - rr) **Obuka** je edukacijski program, odnosno inicijativa banke čija je svrha priprema člana organa banke, uključujući novoimenovanog člana, za obavljanje bilo koje funkcije u organu banke.
 - ss) **Osposobljavanje** je redovni ili vanredni edukacijski program kojeg banka provodi u svrhu unapređenja znanja, vještina i sposobnosti članova organa banke.
- (2) Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci, a nisu definirani u istoj, imaju značenje kao u Zakonu o bankama (u daljem tekstu: Zakon) i drugim podzakonskim aktima Agencije u kojima su definirani.

Član 3. Definicije rizika

Za potrebe upravljanja rizicima u skladu s ovom odlukom, pored zakonom propisanih definicija rizika, banka je dužna primjenjivati i sljedeće definicije rizika:

- a) **Pravni rizik** je rizik koji nastaje zbog mogućnosti pokretanja sudskih postupaka protiv banke, neispunjenja ugovorene obaveze banke, kao i da donesene poslovne odluke banke za koje se ustanovi da su neprovođive, negativno utječu na poslovanje ili finansijski položaj banke.
- b) **Rizik informacione i komunikacijske tehnologije** je rizik gubitaka zbog neprimjerenosti ili prekida u radu hardverskih i softverskih komponenti tehničke infrastrukture, što može ugroziti raspoloživost, integritet, dostupnost i sigurnost takve infrastrukture i podataka.
- c) **Kibernetski rizik** je rizik gubitaka uslijed povrede povjerljivosti gubitka integriteta sistema i podataka, neprikladnosti ili nedostupnosti sistema i podataka ili nemogućnosti promjene informacionih tehnologija unutar razumnog roka i uz razumne troškove u slučaju promjene zahtjeva okruženja ili poslovanja (to jest prilagodljivosti). Obuhvata sigurnosne rizike koji proizlaze iz neadekvatnih ili neuspješnih internih postupaka ili vanjskih događaja, uključujući kibernetške napade ili neadekvatnu fizičku sigurnost.
- d) **Rizik modela** je rizik nastanka gubitka zbog donošenja poslovnih odluka i odluka u vezi sa upravljanjem rizicima koje bi se zasnivale na rezultatima internih modela, uključujući modele za utvrđivanje internih kapitalnih zahtjeva, cijena proizvoda, vrednovanje finansijskih instrumenata i slično. Gubici bi mogli nastati zbog neadekvatnih polaznih postavki modela, grešaka u implementaciji modela ili nepravilne upotrebe modela.
- e) **Rizik nesavjesnog poslovanja** (engl. Conduct risk) je rizik gubitaka zbog neprimjerenog pružanja finansijskih usluga, uključujući slučajeve namjernog ili nenamjernog kršenja pravila i propisa.
- f) **Rizik finansiranja likvidnosti** je rizik da banka neće biti u stanju uspješno ispuniti očekivane i neočekivane sadašnje i buduće potrebe za novčanim sredstvima, te potrebe za instrumentima osiguranja, a da ne utječe na redovno dnevno poslovanje ili na finansijski rezultat banke.
- g) **Rizik tržišne likvidnosti** je rizik koji proizlazi iz nemogućnosti banke da jednostavno napravi poravnanje pozicija ili eliminira te pozicije po tržišnoj cijeni, zbog tržišnog poremećaja ili zbog nedovoljne dubine tržišta.
- h) **Političko-ekonomski rizik** podrazumijeva mogućnost ostvarivanja gubitka zbog spriječenosti banke da naplati potraživanja uslijed ograničenja utvrđenih propisima/aktima državnih i drugih državnih organa iz države porijekla dužnika, kao i općih i sistemskih prilika u toj državi.
- i) **Rizik transfera** podrazumijeva mogućnost ostvarivanja gubitka zbog spriječenosti banke da naplati potraživanja iskazana u valuti koja nije zvanična valuta države porijekla dužnika, i to uslijed ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih država u određenoj valuti koja je utvrđena aktima državnih i drugih dužnika države porijekla dužnika.
- j) **Valutno inducirani kreditni rizik** je rizik gubitka kojem je dodatno izložena banka koja odobrava plasmane u stranoj valuti ili sa valutnom klauzulom i koji proizlazi iz dužnikove izloženosti valutnom riziku.
- k) **Rezidualni rizik** je rizik gubitka koji nastaje ako su priznate tehnike smanjenja kreditnog rizika kojima se koristi banka manje efikasne nego što se prvobitno očekivalo ili njihova primjena nedovoljno utječe na smanjenje rizika kojima je banka izložena.
- l) **Rizik prekomjerne finansijske poluge** je rizik koji proizlazi iz ranjivosti banke zbog finansijske poluge ili potencijalne finansijske poluge koji može dovesti do neželjenih izmjena njenog poslovnog plana, uključujući prisilnu prodaju imovine, što može rezultirati gubicima ili prilagodbom vrednovanja njene preostale imovine.
- m) **Upravljački rizik** je rizik gubitka do kojeg dolazi zato što banka zbog svoje veličine i/ili

kompleksnosti poslovanja ima ograničen kapacitet za uspostavljanje adekvatnih upravljačkih mehanizama, sistema i kontrola.

- n) **Rizik slobodne isporuke** je rizik gubitka banke koji nastaje kada je plaćanje vrijednosnih papira, valute ili robe izvršeno prije nego što su primljeni ili je predmetna isporuka izvršena prije nego što su oni plaćeni, odnosno ako obavljeno plaćanje ili izvršena isporuka nije u skladu s očekivanom vremenskom dinamikom.
- o) **Poslovni rizik** je negativna, neočekivana promjena obima poslovanja i/ili profitnih marži banke koja može dovesti do značajnih gubitaka i na taj način umanjiti tržišnu vrijednost banke. Do poslovnog rizika, prije svega, može doći zbog značajnog pogoršanja tržišnog okruženja i promjena u tržišnoj konkurenciji ili ponašanju potrošača na tržištu.
- p) **Migracijski rizik** je rizik gubitka zbog promjene fer vrijednosti kreditne izloženosti, a kao posljedica promjene rejtinga klijenta.
- q) **Rizik eksternalizacije** je zajednički naziv za sve rizike koji nastaju kada banka ugovorno povjerava trećoj strani (pružaočima usluga) obavljanje aktivnosti koje bi inače sama obavljala.
- r) **Rizik profitabilnosti** (rizik zarade) je rizik koji nastaje zbog neodgovarajuće strukture i raspodjele zarade ili nemogućnosti banke da osigura odgovarajući, stabilni i održivi nivo profitabilnosti.
- s) **Rizik ulaganja** je rizik gubitka koji proizlazi iz ulaganja banke u fiksnu imovinu i ulaganja u druga pravna lica, uslijed promjena njihovih tržišnih vrijednosti.
- t) **Rizik kapitala** odnosi se na neodgovarajuću strukturu kapitala da podrži obim i prirodu poslovnih aktivnosti banke ili na poteškoće sa kojima se suočava banka prilikom pribavljanja novih izvora kapitala, posebno u slučajevima kada postoje hitne potrebe za povećanjem kapitala ili u nepovoljnim uslovima.

II. SISTEM INTERNOG UPRAVLJANJA U BANCIMA

2.1. Opći zahtjevi

Član 4.

Sistem internog upravljanja

- (1) Minimalni zahtjevi za uspostavljanje i primjenu efikasnog sistema internog upravljanja iz člana 1. stav (1) ove odluke uključuju:
 - a) zahtjeve u pogledu transparentne organizacione strukture sa jasno definiranim i dosljedno primijenjenim linijama odgovornosti i ovlaštenja, kao i zahtjeve u pogledu uspostavljanja politike za upravljanje sukobom interesa,
 - b) minimalne zahtjeve u upravljanju rizicima kojima je banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju (u daljem tekstu: rizici banke), uključujući opće standarde za uspostavljanje i primjenu sistema upravljanja rizicima, kao i posebne standarde u upravljanju pojedinačnim kategorijama rizika definiranih pripadajućim uputstvom,
 - c) minimalne standarde za uspostavljanje primjerenog i efikasnog sistema internih kontrola u svim poslovnim aktivnostima i linijama banke, uključujući jasne administrativne i računovodstvene postupke, te obim i način obavljanja poslova kontrolnih funkcija banke i
 - d) obaveze banke u pogledu donošenja i primjene politike naknada zaposlenicima u banci.
- (2) Banka je dužna uspostaviti i provoditi sveobuhvatan, pouzdan i efikasan sistem internog upravljanja, koji mora biti proporcionalan veličini i internoj organizaciji banke, vrsti, obimu i složenosti poslovanja banke, odnosno poslovnom modelu, rizičnom profilu banke i utvrđenoj sklonosti ka preuzimanju rizika banke.
- (3) Sistem internog upravljanja iz stava (2) ovog člana obuhvata:

- a) jasnu, efikasnu i stabilnu organizacionu strukturu sa jasno definiranim i dosljednim nivoima odgovornosti,
 - b) efektivne i efikasne procese za utvrđivanje, mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o izloženosti rizicima,
 - c) adekvatan i efikasan sistem internih kontrola u svim poslovnim aktivnostima i linijama banke, koje uključuju jasne administrativne i računovodstvene postupke, te efikasne i nezavisne kontrolne funkcije banke,
 - d) politike i prakse naknada koje su konzistentne sa preuzetim rizicima i koje promoviraju stabilno i efikasno upravljanje rizicima,
 - e) postupak interne procjene adekvatnosti kapitala banke (u daljem tekstu: ICAAP) i interni postupak procjene adekvatnosti likvidnosti (u daljem tekstu: ILAAP) i
 - f) adekvatne planove oporavka.
- (4) Posebni zahtjevi koje banka mora da ispuni u pogledu ICAAP-a i ILAAP-a iz stava (3) tačka e) ovog člana, propisani su odredbama Odluke o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala i internom procesu procjene adekvatnosti likvidnosti u banci.
- (5) Posebni zahtjevi koje mora banka da ispuni u pogledu planova oporavka iz stava (3) tačka f) ovog člana propisani su odredbama Odluke o planovima oporavka banke i bankarske grupe.

Član 5.

Primjena principa proporcionalnosti

- (1) Banka je dužna provesti analizu rizika sa ciljem adekvatne primjene principa proporcionalnosti pri uspostavljanju i provođenju sistema internog upravljanja iz člana 4. stav (1) ove odluke. Pri analizi rizika banka mora uzeti u obzir najmanje sljedeće kriterije:
- a) iznos aktive banke i strukturu prihoda i rashoda banke,
 - b) raspoložive vlasničke i dužničke instrumente,
 - c) vrste usluga koje pruža klijentima i vrste klijenata (npr. stanovništvo, privredna društva, organi javnog sektora i sl.),
 - d) poslovnu strategiju, strukturu poslovnih aktivnosti, mjerljivost i predvidivost rizika poslovnih aktivnosti uključujući eksternalizovane poslovne aktivnosti,
 - e) strukturu izvora finansiranja,
 - f) složenost proizvoda i drugih ugovora banke,
 - g) geografsku prisutnost i obim aktivnosti u određenim geografskim oblastima,
 - h) sistem informacione tehnologije i sl.
- (2) Na osnovu analize rizika iz stava (1) ovog člana, banka je dužna utvrditi da li se smatra značajnom bankom, te u skladu s tim ocijeniti na koji način i u kojem obimu će primijeniti zahtjeve vezane za usklađenost sistema internog upravljanja u banci sa rizičnim profilom banke, poslovnim modelom i sklonošću ka preuzimanju rizika, uzimajući u obzir opće pravilo, da su banke sa većim obimom i složenošću poslovanja dužne imati složeniji sistem internog upravljanja, dok banke sa manjim obimom i složenošću poslovanja mogu imati jednostavniji sistem internog upravljanja u banci. Analiza rizika mora biti adekvatno dokumentovana, sveobuhvatna i lako razumljiva.
- (3) Banka koja, na osnovu analize rizika iz stava (1) ovog člana, utvrdi da nije značajna banka nije dužna primjenjivati odredbe iz člana 68. stav (1) ove odluke.
Bez obzira na rezultate analize rizika banka je dužna osigurati da primjena principa proporcionalnosti ne utječe na ostvarivanje ciljeva zakonskih zahtjeva i zahtjeva ove odluke u pogledu sveobuhvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema internog upravljanja u banci.
- (4) Banka koja, na osnovu analize rizika iz stava (1) ovog člana, utvrdi da je značajna banka dužna je primjenjivati sve odredbe ove odluke.

- (5) Banka je dužna, na zahtjev Agencije, obrazložiti način na koji je provela analizu kriterija iz stava (1) ovog člana i dostaviti svu relevantnu dokumentaciju.

Član 6.

Strategije za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja bankom

- (1) Banka je dužna donijeti i provoditi efikasnu i sveobuhvatnu strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima u segmentu internog upravljanja (u daljem tekstu: Strategija rizika), koja je usklađena sa utvrđenim poslovnim ciljevima, strategijom i politikom banke, te dugoročnim ekonomskim interesima banke, kao i propisima i zahtjevima Agencije.
- (2) Strategijom rizika definiraju se:
- a) ciljevi i osnovni principi preuzimanja i upravljanja rizicima banke,
 - b) sklonost banke ka preuzimanju rizika i tolerancija banke prema riziku, u skladu sa strateškim poslovnim ciljevima banke. Prilikom utvrđivanja sklonosti ka preuzimanju rizika, banka je dužna da, osim kvantitativnih informacija, uzme u obzir i kvalitativne informacije, stručne procjene i druge faktore iz makroekonomskog okruženja koji utječu ili mogu utjecati na odnos banke prema rizicima banke,
 - c) pregled svih rizika banke,
 - d) ciljevi i principi upravljanja kapitalom i likvidnošću banke, uključujući osnovne principe ICAAP-a i ILAAP-a banke.
- (3) U slučaju da je Strategijom rizika iz st. (1) i (2) ovog člana definirana strategija velike sklonosti ka preuzimanju rizika, organ banke dužan je osigurati proporcionalno pouzdan i efikasan sistem internog upravljanja iz člana 4. ove odluke.
- (4) Strategija rizika koja se ne zasniva na proporcionalno pouzdanom i efikasnom sistemu internog upravljanja, može izazvati pretjerano preuzimanje rizika i značajnu izloženost banke strateškom riziku.

Član 7.

Sveobuhvatne politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja bankom

- (1) Banka je u cilju adekvatnog provođenja Strategije rizika iz člana 6. ove odluke, a u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim propisima, dužna donijeti i provoditi sveobuhvatne i efikasne politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja kojima se detaljno definiraju funkcije, sistemi, procesi, procedure, postupci i metodologije, kao i nadležnosti, odgovornosti i linije izvještavanja na svim nivoima hijerarhijske i organizacione strukture banke.
- (2) Banka je u skladu sa principom proporcionalnosti dužna osigurati, da su politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja iz st. (1) i (3) ovog člana na odgovarajući način usklađene sa poslovnim ciljevima i strategijom, sklonošću ka preuzimanju rizika i rizičnim profilom banke, te vrijednostima i dugoročnim interesima banke.
- (3) Politike za preuzimanje i upravljanja rizicima u segmentu internog upravljanja iz stava (1) ovog člana uključuju:
- a) principe korporativnog upravljanja, uključujući etički kodeks i politike za identifikaciju i sprječavanje sukoba interesa (u daljem tekstu: Politika sukoba interesa),
 - b) politike za upravljanje rizicima, uključujući program testiranja otpornosti na stres (u daljem tekstu: Politika rizika),
 - c) politike za upravljanje kapitalom i likvidnošću banke,
 - d) politike i prakse naknada za zaposlene (u daljem tekstu: Politika naknada),
 - e) politike i procedure za izbor i procjenu primjerenosti članova organa banke i nosioca ključnih

- funkcija (u daljem tekstu: Politika procjene članova),
- f) procedure i mjere koje se provode u kriznim situacijama,
 - g) kadrovske politike i sl.
- (4) Politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja iz st. (1) i (3) ovog člana moraju biti jasno definirane i dokumentovane.
 - (5) Banka je dužna osigurati da se najmanje jedanput godišnje izvrši pregled politika za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja iz st. (1) i (3) ovog člana i po potrebi revidira, kao i u slučaju svake značajnije promjene u rizičnom profilu banke, pri čemu taj postupak treba biti adekvatno dokumentovan.
 - (6) Banka je dužna osigurati da zaposlenici budu pravovremeno i adekvatno upoznati sa sadržajem svih politika, procedura i ostalih internih akata koji su nužni za obavljanje njihovih radnih zadataka.

Član 8.

Korporativna kultura, kultura rizika i kodeks ponašanja i etike

- (1) Organ banke dužan je definirati, usvojiti i vršiti nadzor nad provođenjem korporativne kulture, vrijednostima i kulture rizika na osnovu kojih se od članova organa banke i drugih zaposlenika očekuje savjesnost i odgovornost pri preuzimanju rizika banke, primjenu visokih profesionalnih i etičkih standarda poslovanja i djelovanje u skladu s propisima, standardima i internim politikama banke, etičkim kodeksom banke i pravilima za sprečavanje sukoba interesa.
- (2) Nadzorni odbor je u cilju postizanja usvojenih standarda korporativne kulture, vrijednosti i kulture rizika iz stava (1) ovog člana dužan usvojiti etički kodeks i osigurati njegovu primjenu. Etičkim kodeksom banka definira prihvatljivo i neprihvatljivo ponašanje članova organa banke i drugih zaposlenika, te utvrđuje politiku nulte tolerancije za djelovanje pojedinaca koje može imati negativan utjecaj na ugled banke ili koje je nedopustivo sa pravnog, moralnog ili etičkog stanovišta.
- (3) Banka je dužna osigurati redovno praćenje usklađenosti postupanja članova organa banke i zaposlenih banke sa etičkim kodeksom i prihvaćenim standardima korporativne kulture i kulture rizika. Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja dužna je redovno, a najmanje jednom godišnje izvještavati organe banke o usklađenosti postupanja sa etičkim kodeksom banke, uključujući identifikovanje potencijalnih kršenja i izvještavanje o pitanjima neusklađenosti.
- (4) Uprava banke je dužna osigurati da su članovi organa banke i zaposlenici banke upoznati sa usvojenim standardima korporativne kulture, vrijednostima i kulturom rizika banke, sklonošću ka preuzimanju rizika i sposobnošću podnošenja rizika, te etičkim kodeksom i pravilima za sprječavanje sukoba interesa u banci. Ovo podrazumijeva objavu internih akata na način da su dostupni svim zaposlenim, te potpisivanje izjave od strane svih zaposlenih da su upoznati sa usvojenim standardima korporativne kulture, vrijednostima i kulturom rizika banke, sklonošću ka preuzimanju rizika i sposobnošću podnošenja rizika, te etičkim kodeksom i pravilima za sprečavanje sukoba interesa u banci.

Član 9.

Odgovornosti organa banke

- (1) Na osnovu nadležnosti i odgovornosti iz Zakona i ove odluke organi banke preuzimaju cjelokupnu odgovornost za poslovanje banke, uključujući odgovornost za donošenje, nadzor i provođenje sistema internog upravljanja iz člana 4. ove odluke koji osigurava efikasno i pouzdano upravljanje bankom.
- (2) Organi banke moraju biti adekvatno i aktivno uključeni u proces upravljanja rizicima u banci i dužni su izdvojiti dovoljno vremena i resursa za razmatranje i upravljanje rizicima banke.
- (3) Polazeći od zakonskih propisa, banka mora jasno utvrditi odgovornosti u vezi sa definiranjem,

usvajanjem, implementacijom i pregledom, odnosno ažuriranjem pojedinačnih strategija i politika, uzimajući u obzir opću odgovornost organa banke da su ciljevi, strategije i politike iz čl. 6. i 7. ove odluke:

- a) definirani, usvojeni i provedeni na način da:
 - 1) nadzorni odbor usvaja strategije i politike i osigurava da su predmet nezavisnog pregleda od strane interne revizije,
 - 2) uprava banke predlaže strategije i politike na usvajanje nadzornom odboru, te osigurava provođenje istih na svim nivoima odlučivanja i u svim poslovnim aktivnostima banke, te o eventualnim neusklađenostima izvještava nadzorni odbor banke,
 - b) redovno, a najmanje jednom godišnje pregledani i preispitani, te da je u slučaju značajnijih promjena u banci odnosno u rizičnom profilu banke, kao i u eksternom okruženju u kojem posluje, izvršena analiza promjena i razmatrana potreba njihovog revidiranja,
 - c) usklađeni sa zakonskim i podzakonskim propisima i zahtjevima Agencije i drugih nadzornih tijela.
- (4) U skladu sa zakonskim propisima, banka mora osigurati potpunu i adekvatnu evidenciju svih promjena i ažuriranja strategija i politika, kao i identifikovanih neusklađenosti.
- (5) U slučaju kada je banka članica bankarske grupe, organi banke, pored odgovornosti za usklađenost poslovne strategije, ciljeva, strategije preuzimanja rizika, politika i procedura za upravljanje rizicima sa zakonskim i podzakonskim propisima, imaju i odgovornost za kontrolu usklađenosti sa ciljevima, strategijom i politikama usvojenim na nivou bankarske grupe.

Član 10.

Odgovornosti nadzornog odbora

Ključne odgovornosti nadzornog odbora u smislu člana 9. stav (3) ove odluke se odnose na:

- a) predlaganje i nadziranje provođenja sveobuhvatne strategije i plana poslovanja banke, usklađenih sa dugoročnim ciljevima banke,
- b) usvajanje Strategije rizika iz člana 6. stav (1) ove odluke i politika za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja iz člana 7. stav (1) ove odluke,
- c) vršenje nadzora nad provođenjem poslovnih odluka i radom uprave banke koji obuhvata praćenje i pregled uspješnosti uprave banke na kolektivnom i pojedinačnom nivou u pogledu adekvatnog provođenja ciljeva, strategija i politika iz čl. 6. i 7. ove odluke,
- d) konstruktivno-kritičko preispitivanje i analiziranje prijedloga, informacija i odluka članova uprave banke,
- e) obavljanje redovne procjene efikasnosti sistema internog upravljanja iz člana 4. ove odluke i poduzimanje odgovarajućih mjera za otklanjanje utvrđenih nedostataka,
- f) nadzor nad provođenjem konzistentne kulture rizika banke, etičkog kodeksa i Politike sukoba interesa,
- g) donošenje i nadziranje provođenja akta o organizacionoj strukturi banke u skladu sa članom 12. ove odluke, kojim se uspostavljaju jasni nivoi i linije nadležnosti, kao i odgovornosti sa jasnim razgraničenjima između funkcija upravljanja, nadzora i rukovođenja u banci,
- h) uspostava, održavanje i unapređenje efikasnog sistema internih kontrola u banci i osiguravanje da uprava banke osigura uslove za njihovo provođenje, odnosno da uprava banke i drugi zaposlenici u banci uspostavljaju i provode detaljne procedure i postupke vezane za adekvatnu kontrolu rizika, praćenje efikasnosti i djelotvornosti poslovanja banke, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija i usklađenosti sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima,

- i) na prijedlog uprave banke, utvrđivanje ciljeva, te donošenje i kontinuirano praćenje provođenja politika vezanih za sisteme internih kontrola banke,
- j) donošenje akta i osiguravanje uslova za uspostavljanje svake od nezavisnih kontrolnih funkcija, te usvajanje metodologije rada za svaku od nezavisnih kontrolnih funkcija, godišnjih planova rada i izvještaja o radu tih funkcija,
- k) osiguranje imenovanja neovisnog lica na višem rukovodnom nivou sa isključivim odgovornostima za upravljanje rizicima u banci, koja je neovisna o operativnim funkcijama, a ako vrsta, obim i složenost poslova banke ne opravdavaju posebno imenovanje takvog lica, u skladu sa principom proporcionalnosti, tu funkciju može preuzeti drugo lice na višem rukovodnom nivou u banci, pod uslovom da ne postoji sukob interesa,
- l) osiguranje aktivnog uključenja lica iz tačke k) ovog stava u izradu Strategije rizika iz člana 6. ove odluke, pregled sveukupnog obima rizika banke, u sve značajne odluke o upravljanju rizicima, uključujući i mogućnost direktnog informisanja, odnosno upozorenja u slučaju specifičnih kretanja u području rizika koja utječu ili bi mogla utjecati na banku, ne dovodeći u pitanje isključivu odgovornost nadzornog odbora, odnosno uprave banke u njihovoj nadzornoj, odnosno upravljačkoj funkciji,
- m) osiguranje potrebnih nadležnosti, organizacionog statusa, resursa i direktne linije izvještavanja nadzornog odbora, uključujući i mogućnost da imenovana lica iz tačke k) ovog stava, u slučajevima specifičnih kretanja u području rizika, postavljaju pitanja i upozoravaju o istim nadzorni odbor, nezavisno od uprave banke, ne dovodeći u pitanje nadležnosti uprave i nadzornog odbora banke, pri čemu nadzorni odbor određuje vrstu, obim, oblik i učestalost izvještavanja o rizicima koje će dostavljati nadležne funkcije, organizacione jedinice, odnosno zaposlenici banke u skladu sa donesenim internim aktima banke,
- n) usvajanje konačne procjene članova organa banke prije njihovog imenovanja,
- o) redovno praćenje i pregled pojedinačne i kolektivne uspješnosti rada članova uprave banke kao cjeline, u pogledu provođenja strategija i politika iz čl. 6. i 7. ove odluke,
- p) osiguravanje da se redovni pregled i nadzor primjene Politike naknada, odnosno pregled adekvatnosti Politike naknada vrši na osnovu:
 - 1) ocjene usaglašenosti Politike naknada sa propisima,
 - 2) procjene da li prilikom isplate naknade banka uzima u obzir rizike, finansijsku poziciju i dugoročne interese banke, klijenata, kreditora, dioničara, supervizora, regulatora i drugih zainteresiranih strana,
 - 3) saradnje sa kontrolnim i relevantnim korporativnim funkcijama (npr. služba ljudskih resursa, pravna služba i sl.) uzimajući u obzir njihov doprinos Politici naknada,
 - 4) razmatranja i donošenja odluke o svim značajnim izuzecima od Politike naknade za pojedinačne zaposlenike i njenim promjenama, te nadgledanje efekata takvih izuzetaka ili promjena na uspostavljeni sistem naknada u banci i upravljanje rizicima,
 - 5) procjene adekvatnosti postupka određivanja identifikovanih zaposlenika,
- r) donošenja odluka o:
 - 1) ukupnom iznosu varijabilnih naknada koje će banka isplatiti zaposlenicima za određenu poslovnu godinu,
 - 2) naknadama članovima uprave banke i rukovodiocima kontrolnih funkcija, na pojedinačnoj osnovi,
 - 3) smanjenju ili ukidanju varijabilnih naknada zaposlenicima, uključujući aktiviranje odredbi o malusu ili povratu naknada, ako dođe do narušene uspješnosti ili ostvarivanja gubitka banke, u skladu sa članom 50. stav (3) ove odluke,
- s) obavezu imenovanja člana uprave banke nadležnog za oblast upravljanja rizicima (CRO).

Član 11.

Odgovornosti uprave banke

- (1) U smislu člana 9. stav (3) ove odluke, uprava banke odgovorna je za:
- a) uspostavljanje kulture rizika u banci,
 - b) pripremu prijedloga ciljeva, strategija i politika iz čl. 6. i 7. ove odluke za usvajanje nadzornom odboru, osiguravanje provođenja istih na svim nivoima odlučivanja i u svim poslovnim aktivnostima banke, te izvještavanje nadzornog odbora o njihovom provođenju,
 - c) uspostavljanje jasnih i dosljednih linija ovlaštenja i odgovornosti za preuzimanje i upravljanje rizicima, uključujući razgraničenja ovlaštenja i odgovornosti između nadzornog odbora i drugih imenovanih odbora u banci, s jedne strane, i uprave i drugih zaposlenika uključenih u proces upravljanja rizicima, s druge strane,
 - d) uspostavljanje adekvatne komunikacije, razmjene informacija i saradnje na svim organizacionim nivoima banke radi provođenja poslovne politike i strategije banke, plana poslovanja, strategije i politike rizika, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizikom u svrhu provođenja transparentnog i dokumentovanog procesa donošenja odluka i pristupa zaposlenika banke do informacija koje su značajne za adekvatno izvođenje njihovih ovlaštenja i odgovornosti,
 - e) osiguranje odgovarajućeg broja zaposlenika sa stručnim znanjima i iskustvom u sistemu upravljanja svim rizicima, poslovima vrednovanja imovine banke, metodologijama za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je banka izložena, testiranja otpornosti na stres,
 - f) određivanje nosilaca ključnih funkcija u banci i zamjene za te zaposlene, kao i plan zamjene pojedinačnih nosilaca ključnih funkcija iz razloga moguće dugotrajne odsutnosti ili neočekivanog prekida radnog odnosa od strane ključnog zaposlenog,
 - g) periodični pregled, odnosno po potrebi predlagati izmjenu ciljeva strategija i politika iz čl. 6. i 7., te usvojiti izmjene procedura ostalih internih akata,
 - h) održavanje efikasnosti internih kontrola u banci, uključujući i osiguranje sigurnosti informacionih sistema,
 - i) uspostavljanje odgovarajućih postupaka za procjenu utjecaja uvođenja novih ili značajno izmijenjenih proizvoda, usluga, procesa ili sistema u odnosu na izloženost banke riziku,
 - j) adekvatno i blagovremeno poduzimanje mjera u procesu upravljanja rizicima, u skladu sa Strategijom rizika, Politikom za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja, procedurama i ostalim internim aktima za upravljanje rizicima,
 - k) provođenje odluka nadzornog odbora iz člana 10. stav (1) tačka r) ove odluke, u skladu sa Politikom naknada, pri čemu naknade zaposlenika banke koje nisu navedene u članu 10. stav (1) tačka r) alineja 2) ove odluke, uprava banke može odrediti na grupnoj osnovi.
- (2) Uprava banke je dužna informisati nadzorni odbor o varijabilnim naknadama drugih identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke.

2.2. Organizaciona struktura

Član 12.

Organizaciona struktura

- (1) Banka je dužna, u smislu člana 79. stav (1) tačka a) Zakona, uspostaviti takvu internu organizaciju, odnosno organizacionu strukturu, čijom će se primjenom osigurati:
- a) ovlaštenja i odgovornosti na svim upravljačkim, rukovodnim i organizacionim nivoima (u daljem tekstu: organizacioni nivo), koja poštuju pravila za sprečavanje sukoba interesa,

- uključujući pravila za razdvajanje ovlaštenja i odgovornosti, te nespojivosti funkcija,
- b) linije izvještavanja između relevantnih organizacionih nivoa, te efikasnu komunikaciju i učešće zaposlenika unutar organizacione strukture banke.
- (2) Pravila razdvajanja dužnosti i nespojivosti funkcija iz stava (1) tačka a) ovog člana, između ostalog, uključuju organizacijske kontrole koje se provode kroz:
- a) jasnu organizacionu i operativnu razdvojenost poslovnih linija i nezavisnih kontrolnih funkcija, kojima se vrši nedvosmislena podjela poslova izlaganja rizicima, odnosno preuzimanja rizika od poslova upravljanja rizicima i poslova funkcije podrške poslovanju uključujući upravljačke i rukovodne nivoe i
 - b) razdvajanje nespojivih dužnosti predsjednika uprave banke od dužnosti člana uprave nadležnog za oblast upravljanja rizicima (CRO).
- (3) Linije izvještavanja iz stava (1) tačka b) ovog člana trebaju osigurati adekvatnu informisanost organa banke, njihovih odbora, višeg rukovodstva, funkcija i drugih zaposlenika o poslovanju i značajnim rizicima banke, u skladu sa dodijeljenim ovlaštenjima, ulogama i odgovornostima i u cilju osiguravanja adekvatnog procesa donošenja odluka.
- (4) Po pitanju organizacione strukture banke iz st. (1) i (2) ovog člana, banka je dužna najmanje osigurati da:
- a) su ovlaštenja i ograničenja zaposlenika banke jasno i precizno utvrđena u aktu o internoj organizaciji i sistematizaciji poslova banke, donesenom od strane nadzornog odbora,
 - b) zaposlenici na svim organizacionim nivoima budu upoznati sa dodijeljenim ovlaštenjima, ulogama i odgovornostima,
 - c) se u banci provodi kadrovska politika na način da se zaposlenici zapošljavaju na radna mjesta koja odgovaraju njihovim stručnim kvalifikacijama, sposobnostima i odgovarajućem radnom iskustvu,
 - d) se provodi sveobuhvatna, kontinuirana i uspješna obuka zaposlenika banke,
 - e) se provodi kontinuirana kontrola i ocjena kvaliteta poslova izvršenih od strane svakog zaposlenika banke,
 - f) je u banci osigurano razdvajanje obavljanja nespojivih poslova tako da jedno lice ne može istovremeno imati dužnosti vezane za zaštitu aktive i dužnosti vezane za njeno knjigovodstveno evidentiranje, odnosno ne može istovremeno obavljati određene poslovne aktivnosti i imati ovlaštenje za kontrolu tih istih aktivnosti, a naročito u sljedećim slučajevima:
 - 1) zaposlenik nadležan za obradu kreditnog zahtjeva ne smije da vrši isplatu sredstava kredita,
 - 2) zaposlenik nadležan za obradu kreditnog zahtjeva ne smije da obavlja i poslove vezane sa funkcijom knjigovodstva kredita;
 - 3) lica ovlaštena za potpisivanje naloga i čekova po računima kod korespondentnih banaka ne mogu obavljati i poslove usaglašavanja stanja na računima kod tih banaka,
 - 4) poslove usaglašavanja podataka sa glavnom knjigom obavezno obavlja samo lice koje nije vršilo prvobitna knjiženja,
 - 5) da u svim ostalim slučajevima poštuje princip razdvajanja nespojivih dužnosti,
 - 6) da, gdje je to primjenjivo, u određenim vremenskim intervalima provodi princip planiranih i nenajavljenih rotacija svakodnevnih dužnosti zaposlenika u banci što mora biti omogućeno i ukupnim programom obuke zaposlenika banke (npr. privremenu ili povremenu zamjenu zaposlenika na pozicijama koje se odnose na upravljanje gotovinom, blagajničko poslovanje, upravljanje portfolijima i sl.),
 - 7) da osigura zaposlenicima banke korištenje godišnjeg odmora na način da se osigura kontinuirano obavljanje poslovnih aktivnosti, spriječi obavljanje nespojivih poslova i slično,

- 8) da osigura zaposlenicima korištenje godišnjeg odmora u minimalnom kontinuiranom trajanju u skladu sa zakonskim odredbama.
- (5) U slučaju da banka planira značajne promjene organizacione strukture, uprava banke dužna je izvršiti procjenu utjecaja tih promjena na stabilnost i efikasnost organizacione strukture prije usvajanja promjena. U slučaju utvrđenih slabosti, uprava banke dužna je sačiniti prijedlog provođenja odgovarajućih mjera u svrhu otklanjanja istih i prijedlog dostaviti na usvajanje nadzornom odboru banke.
- (6) Zahtjevi u pogledu jasne organizacione, operativne (izvršne) i funkcionalne razdvojenosti iz stava (1) ovog člana, koje je banka dužna primjenjivati u poslovanju banke i radu organa banke, primjenjuju se i na sekretara banke.

Član 13.

Zaposlenici i kadrovska politika banke

- (1) Banka je dužna da u cilju uspostavljanja i održavanja efikasne i stabilne organizacione strukture iz člana 12. ove odluke, te u skladu sa principom proporcionalnosti iz člana 4. ove odluke donese i provodi adekvatnu kadrovsku politiku iz člana 7. stav (3) ove odluke. Navedeno uključuje zapošljavanje i održavanje dovoljnog broja zaposlenika koji imaju odgovarajuću stručnost i profesionalno iskustvo, odgovarajući nivo specijalizacije u procesu upravljanja rizicima, osiguravajući kontinuitet u provođenju strategija, politika, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizicima.
- (2) U slučaju da banka planira značajno smanjenje broja zaposlenika (npr. zbog reorganizacije ili mjera štednje), banka je dužna osigurati prethodnu analizu utjecaja tih promjena na poslovanje i rizike banke.
- (3) Uz analizu iz stava (2) ovog člana banka je dužna da, osim smanjenja broja zaposlenika na nivou banke, uzme u obzir i njihovo znanje, iskustvo i vještine za pojedinačno područje rada i/ili za banku kao cjelinu.
- (4) Prije donošenja odluke o smanjenju broja zaposlenika, uprava banke treba da obavijesti nadzorni odbor o rezultatima analize utjecaja i predloži primjenu odgovarajućih mjera ublažavanja rizika, na osnovu kojeg će nadzorni odbor banke odlučiti o potrebi revidiranja strategije, politike i procedura iz čl. 6. i 7. ove odluke.

Član 14.

Politika sukoba interesa

- (1) Politikom sukoba interesa iz člana 7. stav (3) ove odluke banka određuje postupke i odgovornosti za identifikaciju stvarnih i potencijalnih sukoba interesa na nivou banke i sukoba interesa na nivou zaposlenika, kao i mjere i odgovornosti za sprečavanje i upravljanje sukobom interesa.
- (2) Politikom iz stava (1) ovog člana banka treba definirati okolnosti i odnose u pogledu postojanja sukoba interesa, uključujući:
- a) ekonomske interese (npr. vlasništvo dionica ili učešća, druga vlasnička prava i članstva i drugi ekonomski interesi u pravnim licima i sl.),
 - b) lične ili profesionalne odnose s licima sa kvalificiranim učešćem u banci,
 - c) lične ili profesionalne odnose sa zaposlenima u banci ili u bankarskoj grupi, ako je primjenjivo (npr. članovi uže porodice),
 - d) druga ili prethodna radna mjesta zaposlenika u periodu od posljednjih pet godina,
 - e) lične ili profesionalne odnose s drugim zainteresiranim stranama (npr. supervizori, regulatori, pružaoci usluga, značajni dobavljači, konsultanti, drugi poslovni partneri banke i sl.) i
 - f) politički utjecaj, odnosno političke veze.

- (3) Politikom iz stava (1) ovog člana potrebno je definirati pristup banke prema značajnim poslovnim odnosima, koji obuhvataju:
- poslovne odnose dioničara, člana organa banke ili članove njihove uže porodice, koji proizlaze iz zaključenog ugovora o isporuci robe ili pružanju usluga za potrebe banke,
 - poslovne odnose člana organa banke ili člana njegove uže porodice, u slučaju kada odabir dobavljača robe ili pružaoca usluge nije bio predmet javne nabavke,
 - uslove pod kojim se obavljaju transakcije u ime ili za račun predsjednika i članova organa banke, koji trebaju biti transparentno i jasno utvrđeni internom politikom banke, a koja treba biti usklađena sa propisanim minimalnim standardima i ograničenjima u poslovanju sa licima u posebnom odnosu sa bankom,
 - tretman članova organa banke, u slučaju kada koriste bankarske i druge usluge pod povoljnijim uslovima u odnosu na uslove utvrđene internom politikom banke o korištenju tih usluga za zaposlenike u banci.
- (4) Politikom iz stava (1) ovog člana treba definirati odgovornosti za identifikaciju i sprečavanje, procjenu utjecaja i provođenje mjera za rješavanje i ublažavanje sukoba interesa, te postupke za dokumentovanje i izvještavanje odgovorne kontrolne funkcije o identifikovanim primjerima sukoba interesa u banci.
- (5) Politikom iz stava (1) ovog člana potrebno je utvrditi adekvatne mjere za rješavanje i sprečavanje sukoba interesa, koje uključuju administrativne, računovodstvene, informatičke i druge vrste kontrola (npr. razdvajanje dužnosti i odgovornosti, definiranje pristupa informacijama, fizička odvojenost pojedinih odjeljenja i sl.).
- (6) Uprava banke saraduje sa nadzornim odborom u fazi pripreme prijedloga Politike sukoba interesa i izvještava nadzorni odbor o provođenju iste.

2.3. Sistem upravljanja rizicima

Član 15.

Opći zahtjevi

- (1) Banka je dužna uspostaviti sveobuhvatan, pouzdan i efikasan sistem upravljanja rizicima, koji treba da obuhvata sve poslovne linije i organizacione jedinice banke, te omogućava blagovremene i kvalitetne procjene, analize i izvještaje o značajnim rizicima banke, kao i druge rezultate procesa upravljanja rizicima, uključujući rezultate testiranja otpornosti na stres, ICAAP-a, ILAAP-a, na osnovu kojih organi banke mogu donositi pouzdane poslovne odluke o preuzimanju rizika, koje su usklađene s usvojenom sklonošću ka preuzimanju rizika, limitima rizika i sposobnošću podnošenja rizika.
- (2) Sa ciljem uspostavljanja sistema upravljanja rizicima iz stava (1) ovog člana, banka je dužna najmanje da uspostavi sisteme, funkcije, procese, metodologije, procedure i postupke za upravljanje rizicima na osnovu akata iz čl. 6. i 7. ove odluke, koji obuhvataju:
- utvrđivanje značajnih rizika banke,
 - mjerenje rizika kroz uspostavljene postupke i procedure za tačno i blagovremeno mjerenje, odnosno procjenu rizika,
 - mjere za ograničavanje i ublažavanje rizika na način koji će negativne utjecaje na poslovanje i bonitet banke svesti na najmanju moguću mjeru,
 - praćenje, analiziranje i kontrolu rizika,
 - odgovarajuće linije za blagovremeno i kontinuirano izvještavanje organa banke o rizicima,
 - uspostavljanje odgovarajuće organizacije poslova za efikasno provođenje procesa i postupaka upravljanja rizicima sa jasno definiranim, transparentnim i konzistentnim ovlaštenjima i odgovornostima,

- g) osiguranje informacionog sistema koji omogućava sveobuhvatno i pouzdano prikupljanje i obradu podataka potrebnih za praćenje i analizu svih rizika banke,
- h) provođenje testiranja otpornosti na stres, uzimajući u obzir pretpostavke o promjenama eksternih i internih faktora koji mogu imati značajan utjecaj na rizike u poslovanju banke i
- i) sačinjavanje planova za postupanje u vanrednim situacijama u poslovanju banke.

Član 16.

Politike i procedure za upravljanje rizicima

- (1) Banka je dužna usvojiti i provoditi Politiku rizika iz člana 7. stav (3) tačka b) ove odluke, koja minimalno uređuje:
 - a) način organizovanja upravljanja rizicima, uključujući jasno razgraničavanje odgovornosti zaposlenika za upravljanje rizicima u banci,
 - b) način procjene rizičnog profila banke i metodologiju za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena,
 - c) program i metodologiju testiranja otpornosti na stres uključujući obrnuto testiranje na stres, kao i mjere i postupke u slučajevima nepovoljnih rezultata stres testova,
 - d) mjere za ublažavanje pojedinačnih rizika, koje uključuju mjere prihvatanja, reduciranja, diverzifikacije, transfera i izbjegavanja rizika koje je banka identifikovala i izmjerila ili procijenila, te pravila za primjenu tih mjera,
 - e) način praćenja i kontrole pojedinačnih rizika, uključujući uspostavljanje odgovarajućih limita,
 - f) postupke i mjere u slučajevima da dođe do odstupanja u primjeni usvojenih strategija, politika, procedura i postupaka predviđenih internim aktima banke, kao i u slučajevima vanrednih i kriznih situacija.
- (2) Banka je dužna da, na osnovu donesene Strategije rizika i Politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja, te u skladu sa principom proporcionalnosti, osigura uspostavljanje formalnih procedura za upravljanje rizicima, osiguravajući da iste sadrže dovoljno precizan i detaljan nivo instrukcija za rad i opise procesa rada, uključujući i pravila i smjernice u vezi sa organizacionim, operativnim i proceduralnim zahtjevima, internim sistemom za dodjeljivanje zadataka povezanim sa hijerarhijom odlučivanja, nadležnostima i odgovornostima zaposlenika i implementacijom radnih procedura, pravila za praćenje utvrđenih limita za ograničavanje izloženosti riziku, te postupanja u slučaju utvrđenih nepravilnosti, odnosno odstupanja u odnosu na utvrđene procedure.

Član 17.

Proces upravljanja rizicima

- (1) Banka je dužna uspostaviti efektivan i efikasan proces upravljanja rizicima koji obuhvata redovno i pravovremeno identifikovanje, mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i kontrolu rizika, uključujući izvještavanje o rizicima banke. Navedeni proces obuhvata i rizike koji nastaju zbog uvođenja novih usluga, proizvoda, modela, procesa ili sistema, značajnih promjena u postojećim uslugama, proizvodima, modelima, procesima ili sistemima, nastupa na novim tržištima, trgovanja sa novim instrumentima ili zaključivanja sličnih poslova kojima se banka nije ranije bavila, uključujući i postupke spajanja ili pripajanja drugih pravnih lica (u daljem tekstu: novi proizvodi).
- (2) Banka je dužna usvojiti metodologiju upravljanja rizicima kojom će odrediti kriterije, načine i postupke za upravljanje rizicima, te adekvatno dokumentovati proces upravljanja rizicima.

- (3) Proces upravljanja rizicima uključuje i jasno definiranje i dokumentovanje profila rizičnosti, usklađivanje profila rizičnosti banke sa sklonošću ka preuzimanju rizika, te usklađenost sa ICAAP-om i ILAAP-om banke.
- (4) U procesu upravljanja rizicima banka je dužna procjenjivati i potencijalni utjecaj relevantnih internih i eksternih utjecaja i trendova, regulatornih promjena, pokazatelja i podataka na izloženost rizicima i/ili pojedinih kategorija izloženosti, odnosno portfolija, kao i da te procjene uključi prilikom donošenja odluka o preuzimanju rizika, odnosno u upravljanju istim.
- (5) Banka je dužna u okviru procesa upravljanja rizicima iz stava (1) ovog člana ispunjavati i posebne standarde za upravljanje pojedinačnim rizicima koji su propisani pripadajućim uputstvom uz ovu odluku, te Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti, Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Član 18.

Identifikovanje rizika

- (1) Banka je dužna kontinuirano identifikovati rizike.
- (2) Identifikovanje rizika u smislu stava (1) obuhvata minimalno analizu:
 - a) uzroka nastanka izloženosti rizicima, uključujući rizike, koji mogu imati negativan utjecaj na kapital, profit, likvidnost i vrijednost dionica banke,
 - b) koncentracija rizika i potencijalnih rizika, koji mogu proizlaziti iz pravne i organizacione strukture banke;
 - c) trendova za potrebe utvrđivanja novih rizika odnosno povećanih postojećih rizika zbog promjena u uslovima poslovanja banke.

Član 19.

Mjerenje, odnosno procjenjivanje rizika

- (1) Banka je dužna redovno mjeriti, odnosno procjenjivati rizike koje je identifikovala.
- (2) Prilikom mjerenja, odnosno procjene izloženosti riziku, banka je dužna uspostaviti i održavati adekvatne postupke koji obuhvataju:
 - a) adekvatne kvantitativne i kvalitativne metode mjerenja, odnosno procjene rizika, čija će primjena omogućiti uočavanje promjena u rizičnom profilu banke, odnosno pojave novih rizika u poslovanju,
 - b) korištenje odgovarajućih i pouzdanih internih i eksternih baza podataka o rizicima.
- (3) Prilikom mjerenja rizika na osnovu kvantitativnih metoda mjerenja, uključujući testiranje otpornosti na stres, rezultati procjene rizika mogu značajno zavisiti od ograničenja i pretpostavki modela (uključujući težinu, trajanje šoka i uključenih rizika). U tom slučaju banka treba, kod utvrđivanja nivoa preuzetog rizika, pored kvantitativnih rezultata modela osigurati i adekvatnu kvalitativnu analizu rezultata modela na osnovu ekspertne procjene.
- (4) Banka je u procesu identifikovanja i mjerenja, odnosno procjenjivanja značajnih rizika dužna osigurati uključenost svih relevantnih poslovnih linija i drugih relevantnih organizacionih jedinica.

Član 20.

Ovladavanje rizicima

- (1) Banka je dužna jasno i precizno odrediti i primjenjivati kriterije za odlučivanje i postupke za ovladavanje rizicima, uzimajući u obzir rizični profil banke, odnosno sklonost banke ka preuzimanju rizika i toleranciju prema riziku.
- (2) Banka je dužna osigurati da je funkcija upravljanja rizicima odgovorna za pružanje prijedloga

mjera ovladavanja značajnim rizicima te da vrši kontrolu nad provođenjem tih mjera. U slučaju da banka privremeno prihvata rizike koji prelaze usvojene limite rizika, funkcija upravljanja rizicima je dužna, u saradnji sa organizacionim jedinicama koje preuzimaju ove rizike, redovno pratiti i izvještavati o tim rizicima, u skladu sa odlukama uprave banke.

- (3) Banka je dužna adekvatno dokumentovati način ovladavanja rizikom, uključujući i razloge za prihvatanje, smanjenje, izbjegavanje ili prijenos rizika.

Član 21.

Praćenje, kontrola i izvještavanje o rizicima

- (1) Banka je dužna uspostaviti sistem redovnog praćenja, kontrole i izvještavanja o izloženosti rizicima i rizičnom profilu na način da svim relevantnim nivoima upravljanja u banci omogućiti pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i odluka o upravljanju rizicima, odnosno za sigurno i stabilno poslovanje banke.
- (2) Informacije iz stava (1) ovog člana trebaju najmanje sadržavati odgovarajuće informacije o izloženosti pojedinim rizicima, uključujući informacije o rizičnom profilu i njegovim promjenama, podatke o značajnim gubicima banke, o mjerama i aktivnostima koje se namjeravaju poduzeti ili su poduzete radi ovladavanja rizikom, o prekoračenju limita rizika i ostalim izuzecima od postupanja u skladu s internim aktima, uključujući i izuzetke od utvrđene sklonosti ka preuzimanju rizika, te o pozitivnim i negativnim promjenama u pokazateljima poslovanja koje upućuju ili mogu upućivati na promjenu izloženosti riziku.
- (3) Izvještavanje o rizicima treba da blagovremeno uključi i izvještavanje o nastanku rizika koji ranije nisu bili identifikovani, kao i neočekivanog utjecaja već identifikovanih rizika na rizični profil banke, uključujući i razloge za povećanu izloženost banke tim rizicima.
- (4) Banka je dužna na odgovarajući način pratiti rizike koje je prenijela na treću stranu.
- (5) Pri obavljanju kontrole rizika banka provjerava primjenu metoda i procedura za upravljanje rizicima i vrši ocjenu njihove efektivnosti i efikasnosti, te redovno analizira utvrđene limite rizika radi provjere njihove adekvatnosti.
- (6) Banka je dužna osigurati da izvještaji o rizicima kojima je izložena budu:
 - a) transparentni (da sadrže jasne, razumljive i precizne informacije u pogledu izloženosti rizicima),
 - b) sveobuhvatni (potpuni, u pogledu obuhvata svih značajnih rizika u poslovanju),
 - c) upotrebljivi (u smislu sadržaja važnih informacija za donošenje odluka u vezi sa rizicima),
 - d) uporedivi (u pogledu jednoobraznosti informacija koje sadrže),
 - e) pravovremeni (u smislu da omogućavaju poduzimanje potrebnih mjera u realnom vremenu).
- (7) Sadržaj, obim i detaljnost izvještaja iz stava (6) ovog člana, banka je dužna utvrditi u svom internom aktu.
- (8) Banka je dužna osigurati potpunu i pravovremenu raspoloživost internih izvještaja o rizicima po zahtjevu Agencije.

Član 22.

Rizici koji proizlaze iz novih proizvoda

- (1) U procesu upravljanja rizicima banka je dužna propisati kriterije i postupke koji se odnose na nove proizvode iz člana 17. stav (1) ove odluke, a koji minimalno obuhvataju:
 - a) definiranje šta se smatra novim proizvodom, uključujući opis proizvoda,
 - b) osiguravanje potrebnih tehničkih, organizacionih i kadrovskih uslova za uvođenje, primjenu i upravljanje rizicima koji proizlaze iz novih proizvoda,
 - c) utvrđivanje ovlaštenja i odgovornosti za testiranje, odobravanje i verifikaciju novih proizvoda,

- d) uspostavljanje odgovarajućih procedura provjere koju provode kontrolne funkcije u banci,
 - e) provođenje i adekvatno dokumentovanje utjecaja novog proizvoda na izloženost rizicima, odnosno na rizični profil banke, adekvatnost kapitala, profitabilnost i likvidnost,
 - f) računovodstvene, porezne, pravne, supervizorske i druge regulatorne zahtjeve koji se odnose na nove proizvode,
 - g) model, odnosno metodologiju utvrđivanja cijene proizvoda, ako je primjenljivo.
- (2) Banka je obavezna provesti i adekvatno dokumentovati sveobuhvatnu analizu rizika koji proizlazi iz novih proizvoda, a koji minimalno treba da uključe objektivnu procjenu:
- a) svih rizika nastalih radi uvođenja novih proizvoda, uključujući rizik usklađenosti, korištenjem različitih scenarija,
 - b) da li automatizacija ili digitalizacija procesa, odnosno način distribuiranja novih proizvoda ima utjecaj na usklađenost i sisteme internih kontrola,
 - c) da li uvođenje novog proizvoda uzrokuje potencijalne slabosti u upravljanju rizicima i internim kontrolama,
 - d) sposobnosti banke da efikasno upravlja rizicima iz tačke a) ovog stava.
- (3) Ukoliko iz analize rizika iz stava (2) ovog člana proizlazi da odgovarajući resursi za razumijevanje i upravljanje rizika novog proizvoda nisu osigurani, uprava banke je dužna odgoditi uvođenje istog dok se ovi resursi ne osiguraju.

Član 23.

Informacioni sistem kao podrška izvještavanju o rizicima

- (1) Banka je dužna da u okviru strategije razvoja informacionog sistema banke i politike sigurnosti informacionog sistema definira i adekvatnu informatičku podršku procesu upravljanja rizicima, koja osigurava sveobuhvatno, pouzdano, blagovremeno i tačno prikupljanje i obradu podataka, odnosno informatičku osnovu za:
- a) efikasno upravljanje rizicima,
 - b) izradu svih potrebnih redovnih i povremenih izvještaja i informacija za interne i za potrebe svih ostalih korisnika.
- (2) Banka je dužna da primjenjuje i održava adekvatan informacioni tok koji omogućava efikasnu provedbu Strategije rizika, Politike za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizicima, koji predstavlja integralni dio informacionog sistema banke.

Član 24.

Testiranje otpornosti na stres za sve značajne rizike

- (1) Banka je dužna da redovno, a najmanje jednom godišnje, provodi sveobuhvatno testiranje otpornosti na stres za sve značajne rizike. U slučaju značajnije promjene u rizičnom profilu banke, makroekonomskom okruženju banke ili poslovnim aktivnostima banke, testiranje otpornosti na stres treba biti provedeno i češće u skladu sa principom proporcionalnosti iz člana 4. ove odluke.
- (2) Testiranje otpornosti na stres, u smislu stava (1) ovog člana, treba biti sastavni dio procesa upravljanja rizicima, uključujući učestalost njegovog provođenja, te predstavlja važan instrument pri utvrđivanju interne adekvatnosti kapitala i likvidnosti banke, sposobnosti podnošenja rizika, te sklonosti ka preuzimanju rizika i limitima rizika.
- (3) Nadzorni odbor i uprava banke dužni su osigurati adekvatnu upotrebu testiranja otpornosti na stres u procesu upravljanja rizicima, te internog planiranja kapitala i likvidnosti banke za pokriće svih rizika banke, te da rezultate provedenih testiranja otpornosti na stres koristi kao osnov za donošenje odluka i poduzimanje mjera na odgovarajućim organizacionim nivoima u banci, uključujući i

strateške poslovne odluke u vezi sa planiranjem kapitala i likvidnosti banke. Prilikom donošenja tih mjera i odluka nadzorni odbor i uprava banke dužni su uzeti u obzir sve nedostatke, ograničenja i druge slabosti u testovima otpornosti na stres, koje su bile identifikovane u određenom periodu testiranja otpornosti na stres.

- (4) Prema principu proporcionalnosti testovi otpornosti na stres trebaju uključivati najznačajnija područja poslovanja banke, te događaje koji mogu biti posebno štetni za banku, uključujući ne samo događaje koji mogu prouzrokovati gubitke banci, već i one koji posljedično mogu nanijeti štetu reputaciji banke.

Član 25.

Program testiranja otpornosti na stres

- (1) Banka je dužna uspostaviti i primjenjivati adekvatan program testiranja otpornosti na stres, koji je usklađen sa rizičnim profilom i poslovnim modelom banke, te programom bankarske grupe, ako je primjenljivo. Program testiranja otpornosti na stres treba predstavljati integrisanu strategiju upotrebe tehnika testiranja otpornosti na stres i doprinijeti unapređenju procesa upravljanja rizicima, poboljšanju procesa upravljanja kapitalom i likvidnošću banke, te omogućavanju boljeg razumijevanja rizika banke od strane nadzornih tijela, organa banke i višeg rukovodstva. Testiranje otpornosti na stres banka može provoditi:
 - a) analizom osjetljivosti;
 - b) analizom scenarija.
- (2) Banka je dužna osigurati da testiranje otpornosti na stres uključuje smislene i moguće scenarije, te da nivo ozbiljnosti scenarija odražava namjeru testiranja.
- (3) Prilikom uspostavljanja programa testiranja otpornosti na stres banka je dužna da posebnu pažnju posveti primjeni principa proporcionalnosti iz člana 4. ove odluke.
- (4) Banka je dužna da prilikom testiranja otpornosti na stres analizom osjetljivosti iz stava (1) tačka a) ovog člana uključi i dokumentuje sve značajne faktore rizika specifične za njene izloženosti, portfolio izloženosti i poslovne jedinice, te poslovno okruženje, uključujući i faktore iz makroekonomskog okruženja. Također, banka je dužna procijeniti smislenost i provodljivost pojedinačne analize osjetljivosti, te osigurati adekvatno ekspertno objašnjenje procjene.
- (5) Banka je dužna da prilikom testiranja otpornosti na stres analizom scenarija obuhvati unaprijed orijentisane scenarije iz spektra mogućih događaja i mogućih nivoa ozbiljnosti događaja, a ti scenariji s ciljem boljeg prepoznavanja skrivenih ranjivosti banke treba da budu orijentisani na budućnost (engl. forward looking) i da uzimaju u obzir promjene u portfoliju izloženosti banke, nove informacije i potencijalne rizike, ako je to smisleno i izvodljivo. Pri tome, trebaju biti obuhvaćena dovoljno duga vremenska razdoblja zavisno od karakteristika rizika, portfolija izloženosti, namjere testa i dr.
- (6) Kao dio sveobuhvatnog programa testiranja otpornosti na stres, važno je uključiti i ekstremne događaje koji prijete održivosti banke.
- (7) Banka je dužna osigurati da relevantni značajni faktori rizika ili skrivene ranjivosti banke nisu izostavljene iz analize scenarija bez adekvatnog i sveobuhvatnog stručnog obrazloženja.
- (8) Banka je dužna osigurati da prilikom testiranja otpornosti na stres za procjenu održivosti kapitala putem analize osjetljivosti ili analize scenarija obuhvati najmanje jedan scenarij ekonomske recesije s različitim nivoima ozbiljnosti scenarija, uzimajući pri tome u obzir moguće specifične ranjivosti banke i karakteristike poslovnog modela banke.

Član 26.

Postupci, procedure i metodologije testiranja otpornosti na stres

- (1) Banka je dužna da u okviru programa testiranja otpornosti na stres usvoji i provodi odgovarajuće postupke i procedure upravljanja testiranjem otpornosti na stres, te utvrdi organizacioni dio koji je odgovoran za provođenje testiranja otpornosti na stres, sa zaduženjima za saradnju, komunikaciju i aktivan stručni dijalog sa drugim nadležnim organizacionim dijelovima banke i organima banke, a prevashodno sa onim dijelovima nadležnim za kontrolu rizika (ukoliko se testiranje ne obavlja u tom organizacionom dijelu) i planiranje kapitala i likvidnosti. Uprava banke dužna je osigurati adekvatne resurse, uključujući finansijske, ljudske i resurse informacione tehnologije za provođenje testiranja otpornosti na stres.
- (2) Banka je dužna uspostaviti odgovarajuću infrastrukturu, uključujući infrastrukturu podataka za provođenje testiranja otpornosti na stres i izvještavanja o rizicima u skladu sa principom proporcionalnosti, odnosno koja je primjerena profilu rizičnosti banke i koja je dovoljno fleksibilna da omogući banci:
 - a) pravovremeno izračunavanje ukupne izloženosti banke riziku, te primjenu novog i/ili modifikovanog scenarija, kada je to potrebno,
 - b) sakupljanje sveobuhvatnih, pouzdanih i tačnih podataka za potrebe testiranja otpornosti na stres i izvještavanja za sve značajne rizike banke u skladu sa programom testiranja,
 - c) adekvatan nivo fleksibilnosti, kvalitete i kontrole testiranja.
- (3) Metodologija banke za testiranje otpornosti na stres i odabir faktora rizika odnosno scenarija treba obuhvatiti sve značajne rizike i poslovna područja i integrisati ih na način da obuhvati svu bilansnu i vanbilansnu imovinu banke, već nastale i potencijalne rizike, uzimajući u obzir njihove međusobne veze i sve relevantne faktore rizika, odnosno korelacije, njihove promjene u kriznim periodima, te položaj ekonomskog ciklusa u kojem se nalazi banka, pri čemu treba biti korišten odgovarajući nivo detaljnosti u skladu sa namjenom i vrstom testiranja otpornosti na stres, odnosno rizičnim profilom, poslovnom strategijom i poslovnim modelom banke.
- (4) U segmentu kreditnog rizika, metodologija testiranja otpornosti na stres treba da, uz ostalo, uključuje i valutno inducirani kreditni rizik, što je zasnovano na pretpostavci o indirektnom kreditnom riziku koji proizlazi iz kredita ugovorenih sa valutnom klauzulom, u skladu sa njihovom materijalnošću, odnosno učešćem u kreditnom portfoliju. Banka je dužna, u tom pogledu, primijeniti scenarije s različitim pretpostavkama vanrednih situacija, uključujući pretpostavku porasta deviznog kursa domaće valute (KM), promjenu kursa strane valute za unaprijed određeni postotak ili kombinaciju tih pretpostavki. Banka nije u obavezi da provodi ovaj zahtjev za izloženosti sa deviznom klauzulom u eurima, imajući u vidu postojanje valutnog odbora u Bosni i Hercegovini.
- (5) Prilikom utvrđivanja hipotetičkih i makroekonomskih faktora rizika odnosno scenarija za potrebe modela banka je, pri izboru scenarija, s ciljem ublažavanja rizika modela, dužna osigurati:
 - a) konzervativnu stručnu procjenu adekvatnosti usvojenih pretpostavki i metodologije modela,
 - b) primjeren konzervativan pristup pri određivanju pretpostavki modela, koje mogu imati utjecaj na rezultate modela,
 - c) redovnu procjenu utjecaja pretpostavki na rezultate modela.
- (6) Banka je dužna osigurati da se svi utvrđeni nedostaci modela, kao i metodologija, koji pokazuju odnos između faktora rizika i gubitaka banke, uzmu u obzir prilikom tumačenja rezultata testiranja otpornosti na stres.
- (7) Kao dio ukupnog programa testiranja otpornosti na stres, banka treba uzimati u obzir međusobne povezanosti faktora koji se odnose na finansijska tržišta i finansijsku imovinu, te utjecaj smanjenja likvidnosti tržišta na vrednovanje izloženosti riziku (cjenovni šokovi specifičnih kategorija imovine, povezanost likvidnosti pojedinih kategorija imovine, povećane potrebe za likvidnošću,

- smanjen i/ili otežan pristup finansijskim tržištima i sl.).
- (8) Posebna pažnja treba biti usmjerena na sistemsko preispitivanje korištenih tehnika smanjenja rizika (kreditna zaštita, netiranje, upotreba kolaterala i sl.) i procjenjivanje istih u stresnim okolnostima na tržištu, složene proizvode, odnosno strukturirane finansijske instrumente i sl. Prilikom testiranja otpornosti na stres finansijskog kolaterala banka treba identifikovati uslove, koji mogu negativno utjecati na realizaciju vrijednosti kolaterala, uključujući slučajeve pogoršanja kreditnog rejtinga pružaoca finansijskog kolaterala ili likvidnosti tržišta.
 - (9) U segmentu kreditnog rizika i kreditnog rizika druge ugovorne strane banka treba u testiranju otpornosti na stres minimalno analizirati sposobnost klijenta da otplati svoje obaveze, stopu povrata u slučaju da klijent ne ispuni svoje obaveze, uključujući pogoršanje vrijednosti kolaterala ili kreditnog rejtinga pružaoca ili davaoca garancije, te veličinu i dinamiku kreditne izloženosti klijenta.
 - (10) Kao dio ukupnog programa testiranja otpornosti na stres banka je dužna identifikovati rizik koncentracije, odnosno međusobne povezanosti različitih izloženosti rizicima koje se mogu pokazati u vanrednim situacijama. Pri tome banka treba uzeti u obzir kreditni rizik svake izloženosti, te analizirati dodatne izvore rizika koji proizlaze iz izloženosti banke prema istom ili sličnom izvoru nastanka rizika. Izvori rizika, između ostalog, obuhvataju ukupnu izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, istom privrednom sektoru, istom geografskom području, istoj vrsti proizvoda i istom instrumentu kreditne zaštite, odnosno pružaocu kreditne zaštite.
 - (11) Ukoliko banka u svom portfoliju ima finansijske derivate, banka je dužna u testiranje otpornosti na stres uključiti informacije o odnosnoj imovini, njihovu zavisnost od uslova na tržištu i slično.
 - (12) Sa ciljem umanjavanja efekata prelijevanja reputacijskog rizika, banka treba u program testiranja otpornosti na stres integrisati i rizike koji proizlaze iz drugih povezanih lica, odnosno procjenjivati utjecaj reputacijskog rizika na ostale vrste rizika, a naročito kreditnog, tržišnog, operativnog i sa njim povezanih rizika (npr. pravni rizik i rizik nesavjesnog poslovanja) i rizika likvidnosti.

Član 27.

Obrnuto testiranje otpornosti na stres

- (1) Kao dio sveobuhvatnog programa testiranja otpornosti na stres, banka treba provesti i obrnuto testiranje otpornosti na stres za sve značajne rizike banke, u kojim se polazi od poznatog rezultata otpornosti na stres, te se preispituju događaji i nepovoljne okolnosti koji su doveli do takvog rezultata za banku, sa ciljem da se osiguraju informacije o procjeni ranjivosti i održivosti poslovnog modela i strategije banke, te analizira strategija i mjere za zaštitu banke u smislu da li je dovoljno čvrsta i dosljedna u okolnostima stresa na tržištu (npr. nepovoljni ekonomski i politički događaji, slom industrije, sudski sporovi, prirodne katastrofe i sl.). Scenarije za obrnuto testiranje na stres banka treba koristiti kao dopunu postojećim vrstama testova otpornosti na stres, te u procjeni ozbiljnosti i relevantnosti scenarija pri provođenju testova otpornosti na stres u ICAAP-u i ILAAP-u.
- (2) Područja u kojima se posebno koristi obrnuto testiranje otpornosti na stres jesu poslovne linije za koje tradicionalni modeli upravljanja rizicima ukazuju na veoma dobar odnos preuzetog rizika i zarade, novi proizvodi, te nova tržišta koja se još nisu značajno razvila i slično. U tom pogledu banka treba koristiti obrnuto testiranje otpornosti na stres i pri planiranju i preispitivanju svojih poslovnih modela i odluka, te analizi okolnosti, koje bi mogle prouzrokovati neuspješnost poslovnog modela. U slučaju da obrnuto testiranje otpornosti na stres ukazuje na visoki rizik neodrživosti poslovnog modela, odnosno na rizik koji nije u skladu sa usvojenom sklonošću ka preuzimanju rizika, banka je dužna primijeniti odgovarajuće mjere za sprečavanje i ublažavanje

tog rizika.

Član 28.

Rezultati testiranja otpornosti na stres

- (1) Na osnovu rezultata testiranja otpornosti na stres, banka je dužna procijeniti pouzdanost i održivost plana kapitala i likvidnosti, odnosno uzeti ih u obzir u ICAAP-u i ILAAP-u banke. Za potrebe ICAAP-a i ILAAP-a banka je dužna primijeniti sveobuhvatne testove otpornosti na stres na nivou banke, koji obuhvataju najmanje:
 - a) sve članove grupe za koje se primjenjuje ICAAP i ILAAP, ako je primjenljivo,
 - b) sve značajne kategorije i potkategorije rizika banke,
 - c) upotrebu više scenarija, koji uključuju najmanje jedan ozbiljan i provodljiv scenarij (npr. scenarij ekonomske recesije),
 - d) usklađenost perioda testiranja sa periodom ICAAP-a i ILAAP-a.
- (2) Banka je dužna prilikom testiranja otpornosti na stres u okviru ICAAP-a rezultate otpornosti na stres identifikovati u odnosu na njen regulatorni kapital sa ciljem da procijeni sposobnost banke da apsorbira gubitke do kojih može doći uslijed različitih šokova primijenjenih u scenarijima, te osigura održavanje kapitalnih zahtjeva banke na nivou minimalnih propisanih kapitalnih zahtjeva ili iznad propisanih minimalnih zahtjeva, ako je primjereno, odnosno zahtjeva Agencije u pogledu kapitalnih zahtjeva u periodima stresa, procjenjujući pri tome i potencijalne gubitke koji mogu nastati iz specifične konfiguracije makroekonomskih varijabli.
- (3) Rezultate testiranja otpornosti na stres koji su relevantni za oblast likvidnosti banka koristi za potrebe ILAAP-a.
- (4) Rezultate testiranja otpornosti na stres banka koristi za identifikovanje širokog spektra odgovarajućih mjera nadzornog odbora i uprave banke u pogledu tehnika smanjenja rizika, planova za vanredne situacije, planova kapitala i likvidnosti, adekvatne sklonosti banke ka preuzimanju rizika, limita rizika i drugih mjera prema rasponu mogućih stresnih uslova. Banka je dužna pri određivanju mjera koje proizlaze iz relevantnih stresnih uslova poslovanja definirati vrijeme potrebno za njihovo provođenje.
- (5) Mjere banke iz stava (4) ovog člana između ostalog uključuju:
 - a) pregled adekvatnosti usvojene sklonosti ka preuzimanju rizika,
 - b) pregled efikasnosti tehnika smanjenja rizika,
 - c) sačinjavanje planova za vanredne situacije i planova oporavka,
 - d) revidiranje usvojene sklonosti ka preuzimanju rizika,
 - e) revidiranje planova kapitala i likvidnosti,
 - f) revidiranje strategije i poslovnog plana,
 - g) ograničenje isplate dividendi dioničarima,
 - h) prikupljanje kapitala ili osiguranje dodatnih izvora finansiranja i
 - i) druge odgovarajuće mjere.
- (6) Banka je dužna izvještaj o rezultatima provedenih testiranja otpornosti na stres, sa planom mjera u skladu sa stavom (4) ovog člana, dostaviti Agenciji u printanoj i elektronskoj formi, najkasnije do 30.04. tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 29.

Procjena programa testiranja otpornosti na stres

- (1) Banka je dužna redovno, a najmanje jednom godišnje, vršiti procjenu efikasnosti i održivosti programa testiranja otpornosti na stres i po potrebi ažurirati isti.
- (2) Prilikom procjene efikasnosti i održivosti programa testiranja otpornosti na stres i glavnih

pojedinačnih komponenti, trebaju biti uključeni kvalitativni i kvantitativni aspekti provedenih testova otpornosti na stres i obrnutih testova otpornosti na stres, te obuhvaćena područja koja se odnose na:

- a) efikasnost programa u ispunjavanju planirane namjene, potrebu unapređenja programa,
 - b) identifikovane faktore rizika, definicije i razloge za primjenu relevantnih scenarija,
 - c) adekvatnost dokumentacije, primjenu i razvoj sistema, kvalitet podataka i rezultate modela,
 - d) način kontrole od strane nadzornog odbora i uprave banke, te primijenjene, odnosno korištene pretpostavke, uključujući poslovne i/ili upravljačke pretpostavke, te korektivne mjere.
- (3) U postupak iz st. (1) i (2) ovog člana, a radi osiguravanja neovisnosti procjene, potrebno je uključiti funkciju interne revizije.

Član 30.

Dokumentovanost programa testiranja otpornosti na stres

Provođenje programa testiranja otpornosti na stres treba biti adekvatno dokumentovano za sve vrste testova, što podrazumijeva jasan i detaljan opis svake komponente programa, uključujući:

- a) metode testiranja otpornosti na stres,
- b) ciljeve, vrstu i učestalost testiranja otpornosti na stres,
- c) funkcije i odgovornosti u programu testiranja otpornosti na stres,
- d) metodološke detalje koji se odnose na definiranje relevantnih scenarija i ulogu ekspertne procjene,
- e) evaluaciju osnovnih pretpostavki,
- f) rezultate provedenog testiranja i opis postupka za procjenu rezultata testova otpornosti na stres,
- g) planirane korektivne mjere, u zavisnosti od rezultata testiranja otpornosti na stres i
- h) opis postupka za određivanje, usvajanje, provođenje, praćenje uspješnosti i redovne procjene programa testiranja otpornosti na stres,
- i) opis i listu informatičke podrške i alata za testiranje otpornosti na stres i
- j) druge aspekte relevantne za provođenje programa testiranja otpornosti na stres.

2.4. Sistem internih kontrola i kontrolne funkcije banke

Član 31.

Opći zahtjevi

- (1) Banka je dužna:
 - a) uspostaviti i provoditi efikasan sistem internih kontrola u svim područjima poslovanja i
 - b) uspostaviti nezavisne kontrolne funkcije banke koje uključuju funkciju upravljanja rizicima, funkciju praćenja usklađenosti poslovanja i funkciju interne revizije.
- (2) Sistem internih kontrola banke iz stava (1) tačka a) ovog člana predstavlja skup procesa, postupaka i mjera uspostavljenih radi obavljanja adekvatnog upravljanja rizicima, praćenja efikasnosti poslovanja banke, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija, te usklađenosti s propisima, internim aktima, standardima i kodeksima radi osiguranja stabilnosti poslovanja banke.
- (3) Nezavisne kontrolne funkcije banke iz stava (1) tačka b) ovog člana trebaju osigurati nezavisnu i objektivnu procjenu sveobuhvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema internog upravljanja iz člana 4. ove odluke za organe banke, na osnovu pregledavanja i procjenjivanja strategija, politika, procedura, postupka i metodologija preuzimanja i upravljanja rizicima iz čl. 6. i 7. ove odluke i upravljanja rizicima banke.
- (4) Sistemi internih kontrola i kontrolne funkcije trebaju osigurati da ni jedno lice zaposleno u banci ne može biti u poziciji da učini značajne greške ili počini prekršaje utvrđene zakonom, drugim propisima i internim aktima banke, a kako bi se otkrili u kratkom roku.

Član 32.
Sistem internih kontrola

- (1) Banka je dužna osigurati da sistem internih kontrola iz člana 31. stav (1) tačka a) obuhvata najmanje:
 - a) adekvatnu organizacionu strukturu iz člana 12. ove odluke,
 - b) adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu ovlaštenja i odgovornosti u skladu sa članom 12. stav (1) tačka a) ove odluke,
 - c) adekvatne interne kontrole integrisane u poslovne procese i aktivnosti banke,
 - d) adekvatne administrativne i računovodstvene postupke,
 - e) uspostavu odgovarajućih procedura za zaštitu aktive banke,
 - f) uspostavu kontrolnih funkcija banke,
 - g) efikasnu zaštitu banke od zloupotreba i kriminalnih radnji (pranje novca, finansiranje terorističkih aktivnosti, pljačka i dr.).
- (2) Sistem internih kontrola u banci treba da osigura, između ostalog, i:
 - a) izračunavanje i preispitivanje kapitalnih zahtjeva za rizike u skladu sa odredbama Odluke o izračunavanju kapitala banke,
 - b) utvrđivanje i praćenje velikih izloženosti, kao i usklađivanja velikih izloženosti sa propisima koji uređuju ovu oblast,
 - c) zaključivanje pravnih poslova sa licima u posebnom odnosu sa bankom, te sistem izvještavanja i postupke nadzora nad zaključivanjem pravnih poslova sa licima u posebnom odnosu sa bankom,
 - d) računovodstvene kontrole, te vođenje poslovnih knjiga, ostale poslovne dokumentacije i evidencija, vrednovanje imovine i obaveza i sastavljanje, objavljivanje i dostavu finansijskih izvještaja koji moraju biti vođeni u skladu sa svim propisanim i uspostavljenim računovodstvenim i bankarskim principima, kao i međunarodnim standardima,
 - e) proces kojim se osigurava pravovremeno, istinito i tačno javno objavljivanje podataka i informacija banke,
 - f) postupak provjere tačnosti podataka i informacija potrebnih za nadzor na konsolidovanoj osnovi,
 - g) organizacione i tehničke kontrole pristupanja aktivni banke i korištenje prava pristupa,
 - h) upravljačke, logičke i fizičke kontrole u informacionom sistemu,
 - i) izvještavanje nadzornih i drugih tijela i
 - j) procjenu efekata eksternalizacije poslovnih aktivnosti na sisteme internih kontrola banke.
- (3) Sistemi internih kontrola obuhvataju računovodstveno i finansijsko poslovanje banke, uključujući kontrolu finansijskog plana i planiranja, standardnih i nestandardnih troškova, statističkih analiza i njihovu objavu, periodičnih operativnih i poslovnih izvještaja, te programa obuke za edukaciju svih zaposlenika banke u korelaciji sa provođenjem kontrolnih funkcija banke.
- (4) Administrativne kontrole iz stava (1) tačka d) ovog člana predstavljaju polaznu tačku u uspostavljanju računovodstvene kontrole i obuhvataju:
 - a) uspostavu, praćenje, razvoj i kontrolu organizacione strukture banke i
 - b) kontrolu procedura i evidencija vezanih za procese donošenja odluka o odobravanju poslovnih transakcija banke.
- (5) Računovodstvene kontrole iz stava (1) tačka d) ovog člana obuhvataju plan procedura, procedure i evidencije vezane za zaštitu aktive i pouzdanost finansijskih evidencija banke i moraju osigurati da:
 - a) se poslovne transakcije banke izvršavaju u skladu s općim ili posebnim odlukama, odnosno odobrenjima nadležnih lica banke,

- b) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju bez odlaganja i tačno,
 - c) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju na način da je moguća izrada finansijskih izvještaja u skladu sa MRS/MSFI,
 - d) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju na način da je odgovornost za aktivu banke prepoznatljiva i transparentna,
 - e) je pristup aktivi banke dozvoljen samo u skladu sa odobrenjima nadležnih lica u banci,
 - f) se knjigovodstvene evidencije aktive provjeravaju i upoređuju sa stvarnim stanjem aktive u određenim, najmanje propisanim, vremenskim intervalima i da se, u slučaju bilo kakvih razlika, poduzimaju odgovarajuće mjere i aktivnosti.
- (6) Knjigovodstvene evidencije banke moraju biti vođene u skladu sa svim propisanim i uspostavljenim računovodstvenim i bankarskim principima kao i međunarodnim standardima. Knjigovodstvene evidencije i računi banke moraju u svakom trenutku odražavati njeno stvarno finansijsko stanje i rezultate njenog poslovanja, a posebno u pogledu:
- a) operativnih odgovornosti koje moraju osigurati da računovodstveni sistem omogućava pripremu internih izvještaja za potrebe kontrole. Evidencije moraju biti dnevno ažurne i imati (analitičke) pomoćne kontrolne račune koji su usklađeni sa stanjem u glavnoj knjizi,
 - b) kontrolnih zapisa koji moraju biti kreirani tako da svaka pojedina stavka može da se ispita i prati kroz poslovne knjige banke,
 - c) obaveznog prethodnog numeriranja finansijskih instrumenata koje olakšava procese dokazivanja, usaglašavanja i kontrole knjigovodstvenih stavki,
 - d) obaveznog računovodstvenog priručnika koji sadrži uputstva za obradu svakodnevnih transakcija.
- (7) Osnovna metoda za zaštitu specifičnih stavki aktive banke mora da predstavlja posebno ovlaštenje za pristup takvoj aktivi. Banka je dužna da sačini procedure za zaštitu aktive iz stava (1) tačka e) ovog člana koji, kao minimum, mora da uključiti:
- a) kontrolu blagajničkog poslovanja na način da blagajnici imaju samo pojedinačan pristup gotovinskim sredstvima koja su njima lično stavljena na raspolaganje za obavljanje poslovnih operacija. Zajedničko raspolaganje gotovinskim sredstvima nije dopušteno,
 - b) u poslovima koji su vezani za gotovinu u trezoru, uređaje za uplate i isplate gotovine, pristup platnim karticama ili zadržanim platnim karticama, utržive zaloge, neizdate čekove i druge vrijednosnice, rezervne brave i ključeve sefova, rezervne ključeve blagajničkih kasa i sličnim poslovima, uspostavljanje sistema zajedničke zaštite od dva lica istovremeno u kojem su aktivnosti samo jednog lica onemogućene putem dvije različite brave ili kombinacije i raspolaganjem samo sa jednim ključem ili jednom kombinacijom,
 - c) u poslovima gdje je neophodna provjera i potvrda, kao što su usaglašavanje glavne knjige i analitičkih evidencija, transfer sredstava, korištenje pečata banke, izdavanje garantnih pisama i slični poslovi, uspostavljanje sistema dvostruke kontrole koji se od zajedničke kontrole razlikuje po tome što aktivnost jednog lica mora biti verifikovana od strane drugog lica radi osiguranja da samo ovlašteno lice obavlja određenu transakciju, da je transakcija na odgovarajući način evidentirana i/ili da je usaglašavanje obavljeno na odgovarajući način,
 - d) planove za vanredne situacije i čuvanje pomoćnih registara i dosjea za sve ključne evidencije i podatke izvan prostorija banke,
 - e) sistem (način) izvještavanja o nedostacima koji treba da predstavlja proces za trenutno podnošenje izvještaja i pokretanje istrage o manjku gotovine i ostalim nedostacima ili nepravilnostima u trenutku kada se otkriju. Ovaj sistem mora da osigura da se rezultati istrage predaju nadležnom licima u banci i nadležnim organima,

- f) procedure za zapošljavanje osoblja koje, posebno za specifična radna mjesta u banci, moraju da uključe obaveznu prethodnu provjeru pouzdanosti i stručnosti,
- g) procedure za fizičku i tehničku zaštitu.

Član 33.

Kontrolne funkcije banke

- (1) Banka je obavezna da uspostavi kontrolne funkcije iz člana 31. stav (1) tačka b) ove odluke u skladu sa principima iz čl. 83. stav (4) i 84. Zakona.
- (2) Banka je dužna da uspostavi kontrolne funkcije, nezavisno od poslovnih procesa i aktivnosti u kojima rizik nastaje, odnosno koje ove funkcije prate, kontrolišu, ocjenjuju odnosno revidiraju, u skladu sa svojim rizičnim profilom. U slučaju da je za kontrolnu funkciju odgovoran član uprave banke taj član u okviru svojih ovlaštenja i odgovornosti ne smije obavljati zadatke koji bi mogli prouzrokovati sukob interesa u smislu pravila razdvajanja nespojivih dužnosti iz člana 12. stav (2) ove odluke ili ugroziti nezavisnost kontrolne funkcije.
- (3) Nadzorni odbor prilikom redovne procjene rada kontrolnih funkcija, posebno uzima u obzir sljedeće:
 - a) usklađenost poslovanja banke sa važećim propisima, te internim politikama i procedurama,
 - b) pouzdanost finansijskih izvještaja o poslovanju banke za internu i eksternu upotrebu,
 - c) adekvatno i efikasno provođenje planiranih poslovnih aktivnosti banke,
 - d) jasan, transparentan i dokumentovan proces donošenja odluka koji sprječava, odnosno ograničava sukob interesa,
 - e) ocjenu funkcije interne revizije o efikasnosti sistema internih kontrola, odnosno o kvalitetu upravljanja rizicima u poslovanju banke,
 - f) ocjenu izvještaja o radu kontrolnih funkcija i
 - g) efikasnost postupaka po datim preporukama i prijedlozima kontrolnih funkcija.
- (4) Uprava banke dužna je najmanje jedanput godišnje preispitati efikasnost kontrolnih funkcija u banci, uključujući i primjerenost postupaka i o istom obavijestiti nadzorni odbor u cilju ispravljanja uočenih nedostataka.
- (5) U postupku preispitivanja uprava banke dužna je uzeti u obzir kao minimum sljedeće:
 - a) metodologiju rada pojedine kontrolne funkcije,
 - b) izvršenje plana rada pojedine kontrolne funkcije,
 - c) broj zaposlenika uključenih u obavljanje poslova pojedine kontrolne funkcije,
 - d) strukturu i sadržaj izvještaja pojedine kontrolne funkcije,
 - e) nalaze do kojih je došla pojedina kontrolna funkcija u razdoblju za koje se obavlja postupak preispitivanja,
 - f) rizični profil banke,
 - g) strategiju poslovanja i upravljanja rizicima i
 - h) druge kriterije koji mogu imati utjecaj na preispitivanje primjerenosti i efikasnosti pojedinih kontrolnih funkcija.
- (6) Nadzorni odbor, na osnovu rezultata procjene rada kontrolnih funkcija, treba poduzeti adekvatne mjere na održavanju, odnosno unapređenju efikasnosti kontrolnih funkcija.
- (7) Uprava, nadzorni odbor i odbor za reviziju banke dužni su da osiguraju pravovremeno i efikasno poduzimanje mjera po preporukama interne revizije, sa ciljem otklanjanja uočenih nepravilnosti i slabosti konstatovanih u izvještajima interne revizije.
- (8) Ako pojedina kontrolna funkcija tokom obavljanja svojih poslova utvrdi nezakonitost u poslovanju ili kršenje pravila i propisa o upravljanju rizicima, zbog čega je ugrožena likvidnost, solventnost ili sigurnost poslovanja banke, obavezna je o tome odmah obavijestiti nadzorni odbor, upravu i

Agenciju.

Član 34.

Akt o kontrolnoj funkciji

Banka je obavezna da svojim internim aktom za svaku kontrolnu funkciju propiše najmanje:

- a) ciljeve, obim i način rada kontrolne funkcije,
- b) organizacionu strukturu i ulogu kontrolne funkcije,
- c) položaj kontrolne funkcije unutar banke,
- d) mjere za osiguranje nezavisnosti i objektivnosti kontrolne funkcije,
- e) ovlaštenja, odgovornosti i odnose sa ostalim organizacionim dijelovima, te međusobni odnos s drugim kontrolnim funkcijama,
- f) mjere za osiguranje i praćenje stručne osposobljenosti, odgovarajućeg stručnog znanja i iskustva lica koja obavljaju poslove kontrolne funkcije,
- g) dužnosti i odgovornosti rukovodioca kontrolne funkcije kao cjeline,
- h) načine i postupke provjere i nadzora nad kvalitetom pružanja usluga u skladu sa relevantnim propisima kojima se uređuje eksternalizacija poslovnih aktivnosti banke, ukoliko je primjenjivo,
- i) pravo pristupa podacima i informacijama,
- j) sistem izvještavanja o radu kontrolnih funkcija,
- k) način saradnje sa eksternim revizorima, supervizorima i drugim nadležnim organima za nadzor.

Član 35.

Plan rada kontrolne funkcije

- (1) Banka je obavezna periodično, a najmanje jedanput godišnje, identifikovati i procijeniti rizike, uključujući i rizike koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja u kojem banka posluje i dokumentovati ih.
- (2) Na osnovu procjene rizika iz stava (1) ovog člana kontrolna funkcija sačinjava plan rada kontrolne funkcije.
- (3) Godišnji plan rada kontrolne funkcije kojeg usvaja nadzorni odbor u skladu sa članom 10. stav (1) tačka j) ove odluke kao minimum obuhvata:
 - a) popis poslovnih područja ili rizika koji će biti predmet kontrole,
 - b) organizacione dijelove, odnosno poslovne procese koji će biti obuhvaćeni kontrolom,
 - c) opis planiranih metoda i postupaka kontrole i
 - d) vremenski period u kojem će se planirani poslovi i obavljati kontrole.
- (4) Banka je obavezna detaljnije propisati sadržaj plana rada iz stava (3) ovog člana.
- (5) Svaka kontrolna funkcija na osnovu godišnjeg plana rada sačinjava operativne planove rada.
- (6) Svaka kontrolna funkcija obavezna je da dokumentuje metodologiju kojom se koristi u svom području rada.
- (7) Uprava banke dužna je osigurati pravovremenu dostavu informacije licu odgovornom za rad svake kontrolne funkcije, vezano za planirane aktivnosti po pitanju organizacionih promjena, projekata, novih proizvoda i drugog, u cilju identifikacije i procjene svih budućih rizika banke.

Član 36.

Poslovi kontrolne funkcije upravljanja rizicima

- (1) Banka je obavezna da u okviru funkcije upravljanja rizicima osigura minimalno obavljanje sljedećih poslova:

- a) analizu rizika koja uključuje utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o rizicima banke, uključujući kibernetički rizik i rizik informaciono-komunikacijskih tehnologija,
 - b) kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika banke,
 - c) provođenje testiranja otpornosti na stres,
 - d) provjeru primjene i efikasnosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima banke, uključujući rizike iz makroekonomskog okruženja,
 - e) ispitivanje i ocjenu adekvatnosti i efikasnosti internih kontrola u procesu upravljanja rizicima,
 - f) ocjenu adekvatnosti i dokumentovanosti metodologije za upravljanje rizicima,
 - g) učestvovanje u izradi i preispitivanju strategija i politika za upravljanje rizicima,
 - h) učestvovanje u izradi, primjeni i nadzoru nad funkcioniranjem metoda i postupaka za upravljanje rizicima,
 - i) davanje prijedloga i preporuka za efikasno upravljanje rizicima,
 - j) analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti kapitala banke, te provjeru strategija i postupaka za internu procjenu adekvatnosti kapitala,
 - k) analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti likvidnosti banke, te provjeru strategija i postupaka za internu procjenu likvidnosti banke,
 - l) analizu rizika prisutnih kod novih proizvoda ili novih tržišta,
 - m) izvještavanje nadzornog odbora, odbora za reviziju i odbora za rizike, ukoliko je osnovan i uprave banke o upravljanju rizicima,
 - n) izvještavanje nadzornog odbora, odbora za reviziju i uprave banke o radu funkcije upravljanja rizicima,
 - o) provođenje ostalih provjera koje su potrebne za adekvatnu kontrolu rizika.
- (2) Funkcija upravljanja rizicima dužna je da sačini plan obuke lica zaposlenih u kontrolnoj funkciji upravljanja rizicima, koji je usklađen s programom stručnog obrazovanja i usavršavanja lica iz člana 39. stav (16) ove odluke.

Član 37.

Poslovi kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja

- (1) Banka je obavezna da u okviru funkcije praćenja usklađenosti poslovanja osigura minimalno obavljanje sljedećih poslova:
- a) praćenje usklađenosti poslovanja banke sa Zakonom, propisima Agencije i drugim propisima i standardima opreznog bankarskog poslovanja, procedurama o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i drugim aktima kojima se uređuje poslovanje banke,
 - b) identifikovanje propusta i procjenu rizika kao posljedice neusklađenosti poslovanja banke sa zakonom i drugim propisima, posebno rizika od provođenja nadzornih mjera i sankcija Agencije i drugih nadležnih organa, finansijskih gubitaka, kao i reputacijski rizik, a u slučaju značajnosti ovog rizika isti je potrebno uključiti u ICAAP,
 - c) savjetovanje uprave banke i drugih odgovornih lica o načinu primjene relevantnih zakona, standarda i pravila, uključujući i informacije o aktuelnostima iz tih područja i
 - d) procjenu efekata koje će na poslovanje banke imati izmjena relevantnih propisa.
- (2) Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja dužna je da sačini plan obuke zaposlenika u kontrolnoj funkciji praćenja usklađenosti, a u skladu s programom stručnog obrazovanja i usavršavanja lica iz člana 39. stav (16) ove odluke.

Član 38.

Poslovi kontrolne funkcije interne revizije

- (1) Banka je obavezna da organizuje funkciju interne revizije kao posebnu organizacionu jedinicu, funkcionalnu i nezavisnu od aktivnosti koje revidira i od drugih organizacionih dijelova banke. Banka je dužna da funkciju interne revizije vrši u skladu sa propisima, standardima profesionalne prakse interne revizije i osnovnim načelima organizacije i rada interne revizije.
- (2) U okviru svojih zadataka funkcija interne revizije vrši ocjenu:
 - a) efikasnosti i adekvatnosti sistema internog upravljanja u banci iz člana 4. ove odluke i značajnih rizika u cilju identifikovanja, procjene odnosno mjerenja, praćenja, kontrole, izvještavanja i poduzimanja odgovarajućih mjera za ograničavanje i ublažavanje rizika u banci,
 - b) adekvatnosti Strategije rizika i Politika za preuzimanje i upravljanje rizicima u segmentu internog upravljanja iz čl. 6. i 7. ove odluke, te njihove usklađenosti s propisima, internim aktima, zahtjevima Agencije i usvojenom sklonošću ka preuzimanju rizicima i s poslovnom strategijom banke,
 - c) usklađenosti uspostavljenih procedura i postupka banke s propisima, internim aktima i odlukama organa banke,
 - d) adekvatnosti i efikasnosti uspostavljenih procedura i postupka banke, uključujući sveobuhvatnost postupka, koji osiguravaju pouzdanost metodologija i metoda, pretpostavki i izvora informacija, koji se upotrebljavaju u internim modelima banke,
 - e) adekvatnosti, kvaliteta, efikasnosti i pouzdanosti funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti poslovanja, kao i uspostavljenog sistema internih kontrola u svim područjima poslovanja banke,
 - f) sistema izvještavanja nadležnih organa banke i rukovodioca,
 - g) tačnosti i pouzdanosti finansijskih izvještaja banke i sistema računovodstvenih evidencija,
 - h) adekvatnosti upravljanja imovinom banke,
 - i) primjene Politike naknada iz člana 7. ove odluke,
 - j) usklađenost novih proizvoda i postupaka sa važećim propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, kao i njihov utjecaj na izloženost rizicima,
 - k) adekvatnosti informacionog sistema u banci,
 - l) strategije i postupke za ICAAP i ILAAP,
 - m) sistema prikupljanja i tačnosti informacija koje se javno objavljuju u skladu sa Zakonom i propisima Agencije,
 - n) slabosti u poslovanju banke i njenih zaposlenika, kao i slučajeva neizvršenja obaveza i prekoračenja ovlaštenja,
 - o) postupanja banke po nalogima i preporukama Agencije i društva za reviziju i
 - p) obavlja ostale poslove potrebne za ostvarivanje ciljeva kontrolne funkcije interne revizije.
- (3) Kontrolna funkcija interne revizije dužna je da nadzornom odboru i odboru za reviziju banke daje nezavisno i objektivno mišljenje o pitanjima koja su predmet revizije, daje savjete i preporuke za unapređenje postojećeg sistema internih kontrola i poslovanja banke, kao i da pruža pomoć nadzornom odboru i odboru za reviziju u ostvarivanju njihovih ciljeva, primjenjujući sistematičan, disciplinovan i dokumentovan pristup vrednovanju i unapređenju postojećeg načina kontrole, upravljanja rizicima i rukovođenja procesima.
- (4) Banka je obavezna da ima najmanje jednog zaposlenog u organizacionoj jedinici interne revizije koji ima zvanje ovlaštenog internog revizora u skladu sa propisima koji uređuju oblast računovodstva i revizije.

- (5) Zaposlenici u organizacionoj jedinici interne revizije ne mogu obavljati rukovodeće ni druge poslove iz djelatnosti banke, osim poslova koji se odnose na obavljanje interne revizije, niti mogu učestvovati u pripremi i izradi akata i druge dokumentacije koji mogu biti predmet interne revizije.
- (6) U cilju osiguravanja nezavisnosti funkcije interne revizije, uprava banke dužna je osigurati da funkcija interne revizije:
 - a) provodi i koordinira zadatke iz stava (3) ovog člana na vlastitu inicijativu, na svim područjima, aktivnostima, procesima i funkcijama banke, uključujući funkciju upravljanja rizicima i funkciju za praćenje usklađenosti, pri čemu zaposlenici funkcije interne revizije ne smiju biti izloženi bilo kakvim pokušajima neprimjerenog utjecaja ili pritiska od strane člana organa banke ili člana višeg rukovodstva banke,
 - b) direktno ne učestvuje u utvrđivanju, razvoju, uspostavljanju i provođenju sistema internih kontrola,
 - c) ima pravo pristupa svim prostorijama, zaposlenicima, informacijama, podacima i zgradama banke.
- (7) U cilju osiguravanja nezavisnosti funkcije interne revizije, nadzorni odbor dužan je pratiti njenu efikasnost na osnovu:
 - a) pažljivog razmatranja izvještaja funkcije interne revizije,
 - b) redovnih sastanka (npr. na kvartalnom nivou) između predsjednika nadzornog odbora ili predsjednika odbora za reviziju i rukovodioca funkcije interne revizije. Ovi sastanci se trebaju održati bez prisustva članova uprave banke, njihovih zamjenika ili drugih članova višeg rukovodstva.
- (8) Zaposleni funkcije interne revizije dužni su najmanje jednom godišnje u pisanom obliku izjaviti da li postoji bilo kakav sukob interesa vezano za provođenje zadataka iz stava (2) ovog člana.
- (9) Funkcija interne revizije dužna je da sačini plan obuke lica zaposlenih u kontrolnoj funkciji interne revizije, koji je usklađen s programom stručnog obrazovanja i usavršavanja lica iz člana 39. stav (16) ove odluke.

Član 39.

Zaposlenici u kontrolnim funkcijama

- (1) Banka je obavezna da u skladu sa principom proporcionalnosti iz člana 4. ove odluke, za obavljanje poslova svake kontrolne funkcije osigura dovoljan broj lica koja moraju imati odgovarajuće stručno znanje i iskustvo.
- (2) Lica koja obavljaju poslove kontrolnih funkcija ne mogu biti lica u posebnom odnosu sa bankom, niti lica kod kojih postoji sukob interesa, kako bi se u obavljanju njihovih poslova osigurala nezavisnost i objektivnost.
- (3) Banka je obavezna imenovati lica odgovorna za rad kontrolnih funkcija, odnosno rukovodioca. Rukovodioca organizacione jedinice kontrolne funkcije imenuje i razrješava nadzorni odbor, koji donosi i odluku o naknadi za njegov rad, uzimajući pri tome u obzir zahtjev iz člana 47. stav (8) tačka a) ove odluke. Nadzorni odbor dužan je osigurati adekvatan hijerarhijski položaj i ovlaštenja rukovodioca kontrolnih funkcija.
- (4) U slučaju da razrješenje rukovodioca kontrolne funkcije predlaže uprava banke, odnosno član uprave banke, nadzorni odbor je, pri razmatranju razloga za smjenu tog lica, dužan preispitati:
 - a) pisana objašnjenja uprave banke odnosno relevantnog člana uprave banke i pisana objašnjenja (odnosno mišljenje) rukovodioca kontrolne funkcije o razlozima za razrješenje,
 - b) podnesene materijalne dokaze, koji su razlog za razrješenje rukovodioca kontrolne funkcije,
 - c) propise i kadrovsku politiku banke koje reguliraju raskid ugovora o radu, odnosno otpuštanje zaposlenika,

- d) druge relevantne dokaze i objašnjenja.
- (5) Rukovodilac organizacione jedinice kontrolnih funkcija i zaposlenici u tim jedinicama nezavisni su u svom radu i obavljaju isključivo poslove za koje su odgovorni.
 - (6) Zaposlenici banke dužni su da licima koja obavljaju poslove kontrolnih funkcija omoguće uvid u svu dokumentaciju koju posjeduju i pruže sve potrebne informacije.
 - (7) Banka je dužna da odmah, a najkasnije u roku od osam dana od imenovanja rukovodioca organizacione jedinice svake kontrolne funkcije, obavijesti Agenciju o imenovanju, kao i o razlozima za zamjenu tih lica.
 - (8) Rukovodioci kontrolnih funkcija izvještavaju direktno nadzorni odbor i/ili odbor za reviziju kao i druge nadležne odbore, uz informisanje uprave banke radi pravovremene i efikasne realizacije datih preporuka za otklanjanje nezakonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti utvrđenih tokom ranijih kontrola. Rukovodioci kontrolnih funkcija najmanje jednom godišnje učestvuju na sjednicama organa koje izvještavaju. U slučaju funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti poslovanja, navedeni uslov je ispunjen i ukoliko rukovodioci tih kontrolnih funkcija odgovaraju upravi banke, odnosno nadležnom članu uprave banke, ali je osigurana i direktna linija izvještavanja prema nadzornom odboru.
 - (9) Banka je dužna da osigura redovno stručno obrazovanje i usavršavanje lica koja obavljaju poslove kontrolnih funkcija.
 - (10) Zaposlenici koji obavljaju poslove kontrolne funkcije upravljanja rizicima treba da imaju visoke stručne kvalifikacije (VSS) u pravilu ekonomske struke ili druge odgovarajuće struke kada postoji potreba za određenim specijalističkim znanjima (npr. iz oblasti matematičkih modela, statističkih analiza), znanje i dovoljno iskustva vezano za identifikaciju, mjerenje, procjenu, kontrolu i ublažavanje rizika u banci, kao i profesionalne i lične kvalitete koje omogućavaju da efikasno obavljaju poslove. U izuzetnim slučajevima banka može zaposliti u kontrolnu funkciju upravljanja rizicima lice koje nema visoke stručne kvalifikacije (VSS), ukoliko obavlja analitičke poslove nižeg stepena složenosti.
 - (11) Zaposlenici koji obavljaju poslove kontrolne funkcije praćenja usklađenosti trebaju imati visoke stručne kvalifikacije (VSS) u pravilu pravne ili ekonomske struke, znanje, iskustvo, profesionalne i lične kvalitete koje mu omogućavaju da efikasno obavljaju poslove. Obavezni su da poznaju i prate izmjene zakonske regulative i utjecaj tih izmjena na poslovanje banke, da poznaju pravila struke, dobre poslovne običaje i poslovnu etiku.
 - (12) Zaposlenici u okviru kontrolne funkcije upravljanja rizicima i kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja trebaju biti stručnjaci sa širim spektrom znanja iz oblasti poslovanja banaka, a posebno iz oblasti metodologija i postupaka upravljanja rizicima.
 - (13) Zaposlenici koji obavljaju poslove kontrolne funkcije interne revizije moraju imati visoke stručne kvalifikacije (VSS) za područja koja revidiraju i iskustvo od najmanje 3 (tri) godine na najsloženijim bankarskim i poslovima kontrole, supervizije ili revizije banaka ili drugih finansijskih institucija i da su certificirani. Zaposlenici interne revizije trebaju poznavati računovodstvene i revizorske standarde (izuzev u slučaju lica koja vrše internu reviziju u određenim specijalizovanim oblastima kao što je npr. interna revizija informacionog sistema), principe i tehnike, imati sposobnost prepoznavanja i procjene materijalnosti i značaja odstupanja od zdrave poslovne prakse, kao i imati organizacione i tehničke sposobnosti u skladu sa odgovornostima internog revizora i razvijenu sposobnost za komunikaciju. Zaposlenici u organizacionoj jedinici interne revizije moraju biti angažovani u punom radnom vremenu u banci.
 - (14) Zaposlenici u organizacionoj jedinici interne revizije imaju pravo uvida u poslovne knjige, finansijske izvještaje i svu dokumentaciju banke i njenih podređenih društava, kao i članova iste

bankarske grupe, te da bez ograničenja vrše nadzor nad poslovanjem banke i učestvuju na sjednicama nadzornog odbora i njegovih odbora.

- (15) Zaposlenici kontrolnih funkcija svoju profesionalnu kompetentnost trebaju održavati putem sistemske i stalne obuke, odnosno pokazivati visoku sklonost nastavku obrazovanja i profesionalnog razvoja.
- (16) Banka je dužna osigurati potrebne kadrovske i finansijske resurse u finansijskom planu za izvršenje godišnjeg plana svake kontrolne funkcije, koje između ostalog uključuje i redovno stručno obrazovanje i osposobljavanje lica koja obavljaju poslove kontrolnih funkcija.

Član 40.

Izvještaji kontrolne funkcije upravljanja rizicima i kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja

- (1) Funkcija upravljanja rizicima i funkcija praćenja usklađenosti poslovanja dužne su sastavljati kvartalne, polugodišnje i godišnje izvještaje o radu.
- (2) Izvještaji iz stava (1) ovoga člana, zavisno od poslova kontrolne funkcije banke, sadrže najmanje:
 - a) izvještaj o ostvarivanju godišnjeg plana rada,
 - b) pregled najvažnijih činjenica utvrđenih tokom obavljanja kontrola,
 - c) nezaklonitosti i nepravilnosti, te nedostatke i slabosti utvrđene tokom obavljanja kontrola,
 - d) prijedloge, preporuke i rokove za otklanjanje utvrđenih nezaklonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti,
 - e) ocjenu adekvatnosti i efikasnosti sistema internih kontrola za područja koja su bila predmet kontrole u izvještajnom periodu,
 - f) ocjenu adekvatnosti i efikasnosti upravljanja rizicima, uključujući i informacije o izloženosti rizicima,
 - g) provjeru usklađenosti novih proizvoda i novih postupaka sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, te procjenu njihovog utjecaja na izlaganje banke potencijalnim rizicima,
 - h) ocjenu usklađenosti banke sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima i
 - i) izvještaj o statusu izvršenja prijedloga i preporuka za otklanjanje nezaklonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti utvrđenih tokom obavljanja ranijih kontrola.
- (3) Rukovodioci kontrolnih funkcija upravljanja rizicima i praćenja usklađenosti obavezni su izvještaje iz stava (1) ovoga člana dostaviti nadzornom odboru, odboru za reviziju i upravi banke. Izvještaje usvaja nadzorni odbor, uz pribavljeno izjašnjenje uprave i odbora za reviziju.
- (4) Banka je obavezna izvještaje o radu funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti, uz odluku o usvajanju istih od strane nadzornog odbora banke, dostaviti Agenciji najkasnije u roku od 60 dana nakon isteka izvještajnog kvartala, odnosno polugodišta, dok je godišnji izvještaj o radu obavezna dostaviti najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.
- (5) Izvještaje o radu funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti moraju potpisati rukovodioci pojedinih kontrolnih funkcija.

Član 41.

Izvještaji o izvršenim kontrolama funkcije interne revizije

- (1) Funkcija interne revizije sačinjava izvještaje o izvršenim kontrolama, koje obavlja u skladu sa utvrđenim operativnim planom rada interne revizije.
- (2) Rukovodilac funkcije interne revizije dostavlja izvještaj o izvršenoj kontroli članu uprave banke odgovornom za područje koje je bilo predmet kontrole i rukovodiocu organizacionog dijela banke u čijoj je nadležnosti područje poslovanja koje je bilo predmet kontrole.

- (3) Ako rukovodilac funkcije interne revizije ocijeni da je potrebno, izvještaj o izvršenoj kontroli može da dostavi i svim ostalim članovima uprave banke i nadzornom odboru i/ili drugom odgovarajućem odboru osnovanom od strane nadzornog odbora banke.
- (4) Izvještaji o izvršenim kontrolama funkcije interne revizije sadrže najmanje:
- predmet i obim obavljenih revizija,
 - nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju banke ako su utvrđene tokom obavljanja revizije,
 - nedostatke i slabosti u poslovanju odnosno procesu upravljanju rizicima ako su utvrđeni tokom obavljanja revizije,
 - ocjenu adekvatnosti, kvaliteta i efikasnosti sistema internih kontrola u pojedinom području poslovanja, uključujući izvještavanje poslovnih jedinica, te primjerenosti, kvaliteta i efikasnosti funkcije upravljanja rizicima ili funkcije praćenja usklađenosti poslovanja,
 - ocjenu adekvatnosti i efikasnosti procesa upravljanja rizicima, uključujući i informacije o izloženosti rizicima,
 - prijedloge, preporuke i rokove za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, te nedostataka i slabosti,
 - podatke o licima zaduženim za realizaciju preporuka i mjera,
 - informacije o statusu izvršenja preporuka i mjera za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti, te nedostataka i slabosti,
 - provedenu provjeru usklađenosti novih proizvoda i novih postupaka sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, te procjenu da li navedeno utječe na izlaganje banke rizicima,
 - ocjenu usklađenosti banke s propisima, internim aktima, standardima i kodeksima.
- (5) Funkcija interne revizije dužna je redovno pratiti status izvršenja datih preporuka i mjera za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti, te nedostataka i slabosti.

Član 42.

Izvještaji kontrolne funkcije interne revizije

- (1) Kontrolna funkcija interne revizije je obavezna sastavljati kvartalni, polugodišnji i godišnji izvještaj o radu koji obavezno sadrži:
- izvještaj o ostvarivanju godišnjeg plana rada,
 - pregled najvažnijih činjenica utvrđenih tokom obavljanja revizije poslovanja i
 - izvještaj o izvršenju prijedloga i preporuka za otklanjanje nezakonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti utvrđenih tokom obavljanja revizije poslovanja.
- (2) Izvještaj o ostvarivanju godišnjeg plana rada interne revizije sadrži najmanje:
- popis svih revidiranih područja,
 - popis planiranih, a neizvršenih revizija,
 - razloge neizvršenja plana i
 - popis svih obavljenih vanrednih revizija.
- (3) Pregled najznačajnijih činjenica utvrđenih tokom obavljanja revizija sadrži najmanje:
- opis nezakonitosti i nepoštovanja politika i procedura banke ako su utvrđeni tokom obavljanja revizije,
 - opis nedostataka i slabosti revidiranih područja ako su utvrđeni tokom obavljanja revizije,
 - ocjenu adekvatnosti i efikasnosti sistema internih kontrola i
 - ocjenu adekvatnosti i efikasnosti upravljanja rizicima u revidiranim područjima.
- (4) Izvještaj o izvršenju prijedloga i preporuka sadrži najmanje:
- prijedloge, preporuke i rokove za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti, ako su utvrđeni tokom obavljanja revizije,

- b) podatke o licima zaduženim za provođenje prijedloga i preporuka i
 - c) informacije o statusu izvršenja prijedloga i preporuka za otklanjanje nezakonitosti, nepravilnosti, nedostataka i slabosti datih tokom prethodnih revizija.
- (5) Rukovodilac kontrolne funkcije interne revizije je obavezan izvještaje iz stava (1) ovoga člana dostaviti nadzornom odboru, odboru za reviziju i upravi banke. Izvještaje usvaja nadzorni odbor, uz pribavljeno izjašnjenje uprave i odbora za reviziju.
- (6) Banka je obavezna izvještaje o radu funkcije interne revizije, uz odluku o usvajanju istih od strane nadzornog odbora banke, dostaviti Agenciji najkasnije u roku od 60 dana nakon isteka izvještajnog kvartala, odnosno polugodišta, dok je godišnji izvještaj o radu obavezna dostaviti najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.
- (7) Izvještaj o radu funkcije interne revizije mora biti potpisan od lica odgovornog za rad funkcije interne revizije.

2.5. Politike i prakse naknada

2.5.1. Donošenje i primjena Politike naknada

Član 43.

Donošenje i primjena Politike naknada

- (1) Banka je dužna donijeti i primjenjivati Politiku naknada iz člana 7. stav (3) ove odluke za sve zaposlenike, usklađenu sa poslovnom strategijom i ciljevima banke, korporativnom kulturom i vrijednostima, dugoročnim interesima banke i dioničara, te Strategijom rizika u pogledu promoviranja primjerenog i efikasnog upravljanja rizicima, na način da ne potiče preuzimanje rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za banku.
- (2) Banka ne smije varijabilne naknade isplaćivati preko pravnih lica ili pomoću metoda odnosno instrumenata koje olakšavaju izbjegavanje zahtjeva o naknadama iz ove odluke. Izbjegavanje zahtjeva o naknadama podrazumijeva da je banka formalno usklađena sa zahtjevima iz ove odluke iako u suštini ne postiže ciljeve zahtjeva o naknadama, uključujući sljedeće primjere:
- a) naknada se formalno smatra fiksnim dijelom naknade u skladu sa definicijama naknada iz ove odluke, iako se u suštini odnosi na varijabilnu naknadu ako se uzmu u obzir ciljevi odredaba o naknadama iz ove odluke (npr. banka privremeno značajno poveća fiksni dio naknade sa ciljem da na taj način izvrši isplatu bonusa),
 - b) varijabilna naknada je dodijeljena ili isplaćena iako:
 - 1) nije osnovana na uspjehu zaposlenika, poslovne jedinice ili banke,
 - 2) usklađivanje varijabilne naknade za preuzete rizike nije efikasno,
 - 3) varijabilna naknada nije održiva u odnosu na finansijski položaj banke (npr. banka isplaćuje varijabilni dio naknade u iznosu koji podrazumijeva značajan dio ostvarene dobiti banke),
 - c) fiksna naknada se dodjeljuje kao fiksni broj finansijskih instrumenata, a ne kao fiksni iznos naknade,
 - d) zaposlenik prima naknade od drugog pravnog lica u okviru konsolidacije, koje nisu obuhvaćene definicijom naknade iz člana 2. stav (1) tačka r) ove odluke, nego se naknada zasniva na instrumentima za izbjegavanje zahtjeva o naknadama iz ove odluke (npr. kredit kojeg ne treba otplatiti) ili instrumente koji potiču prekomjerno preuzimanje rizika (npr. naknada omogućuje nesrazmjerne prinose na osnovu diskrecionih uslova ulaganja sa strane zaposlenika),
 - e) u banci se redovno pregovara o usklađivanju fiksne naknade sa uspješnošću zaposlenika,
 - f) dodatne pogodnosti iz člana 45. stav (3) ove odluke dodjeljuju se u iznosima koji nisu opravdani u predmetnim okolnostima,
 - g) banka kompenzira smanjenje ili restrukturiranje varijabilnih naknada iz proteklih godina (npr.

zbog mjera oporavka i restrukturiranja ili u slučaju korištenja vanredne javne finansijske podrške) u narednim godinama odnosno u obliku drugih isplata, instrumenata ili metoda.

- (3) Prilikom zaključenja ugovora o radu ili drugih ugovornih odnosa između zaposlenika i banke, banka mora osigurati usklađenost istih sa Politikom naknada banke.

Član 44.

Zahtjevi i odgovornosti u pogledu Politike naknada

- (1) Nadzorni odbor, uprava banke, te odbor za naknade i odbor za rizike, ako su osnovani, dužni su aktivno saradivati u cilju osiguravanja da je Politika naknada usklađena sa obimom preuzetog rizika i efikasnim i primjerenim upravljanjem rizicima. Politika i prakse naknada, te postupci odlučivanja o naknadama trebaju biti jasni, dobro dokumentovani, evidentirani i transparentni.
- (2) Funkcija upravljanja rizicima dužna je:
 - a) učestvovati pri određivanju adekvatnih kriterija za ocjenjivanje uspješnosti i procjeni utjecaja varijabilne naknade na profil rizičnosti i kulturu rizika banke,
 - b) potvrditi i ocijeniti adekvatnost usklađenosti naknada sa preuzetim rizicima, te po tim pitanjima učestvovati na sastancima odbora za naknade, ako je osnovan,
 - c) učestvovati u postupku određivanja identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke, u skladu sa svojom ulogom.
- (3) Funkcija praćenja usklađenosti dužna je:
 - a) provoditi analizu usklađenosti Politike naknada sa zakonima, podzakonskim propisima i drugim aktima Agencije, te internim politikama i kulturom rizika banke i o nalazima izvještavati organe banke,
 - b) učestvovati u postupku određivanja identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke u skladu sa svojom ulogom.
- (4) U slučaju da funkcija upravljanja rizicima i funkcija praćenja usklađenosti identifikuju da Politika naknada potiče neadekvatno ponašanje zaposlenika u smislu preuzimanja rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za banku, dužne su aktivno saradivati u postupcima određivanja maksimalnog iznosa varijabilne naknade, kriterija uspješnosti i dodjele varijabilne naknade u banci.
- (5) Funkcija upravljanja ljudskim resursima je dužna aktivno učestvovati u razvoju i preispitivanju Politike naknada, uključujući strukturu naknada, nivo nagrađivanja i mehanizme poticaja zaposlenika, na način koji će uz privlačenje i zadržavanje potrebnih zaposlenika osigurati i usklađenost Politike naknada sa rizičnim profilom banke.
- (6) Funkcija interne revizije je dužna, najmanje jednom godišnje, izvršiti ocjenu primjene Politike naknada u banci, a izvještaj o tome dostaviti odboru za reviziju i nadzornom odboru banke. Izvještaj o ocjeni primjene Politike naknada uključuje ocjenu:
 - a) procesa izrade i primjene Politike naknada i njenog utjecaja na rizični profil banke,
 - b) usklađenosti, dosljednosti i adekvatnosti provođenja Politike naknada u pogledu izvršavanja plana (npr. adekvatnost i usklađenost isplata naknada sa poslovnom strategijom, rizičnim profilom i dugoročnim ciljevima banke) i sposobnosti banke za održavanje ili povećanje iznosa kapitala,
 - c) postupka određivanja identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke i rezultata tog postupka.

Član 45.

Kategorije naknada

- (1) Banka je dužna Politikom naknada utvrditi jasne, objektivne i transparentne kriterije za svrstavanje svih kategorija naknada banke u kategoriju fiksne ili varijabilne naknade, uzimajući u

obzir da drugih kategorija naknada nema. U slučaju da banka na osnovu kriterija iz stava (2) ovog člana određenu kategoriju naknade ne može svrstati u kategoriju fiksne naknade, takvu kategoriju treba svrstati u kategoriju varijabilne naknade.

- (2) Kako bi mogla određenu kategoriju naknade svrstati u fiksnu naknadu, banka je dužna uzeti u obzir sljedeće kriterije:
 - a) naknada se zasniva na unaprijed utvrđenim kriterijima,
 - b) naknada se zasniva na nediskrecionoj odluci (važi za sve zaposlene) i odražava nivo stručnog iskustva i radnog staža zaposlenog,
 - c) naknada je jasna u pogledu pojedinačnog iznosa koji se dodjeljuje pojedinačnom zaposleniku,
 - d) iznos naknade u određenom periodu je stalan i vezan za radno mjesto i odgovornost zaposlenog,
 - e) naknada je neopoziva u smislu da promjena iznosa zavisi od novog kolektivnog ugovora vezanog za ponovna pregovaranja u skladu sa zakonskim propisima,
 - f) naknada se ne može smanjiti, privremeno oduzeti ili otkazati jednostrano od strane banke izuzev u slučajevima kada je to dozvoljeno relevantnim zakonskim propisima,
 - g) naknada ne daje poticaj za preuzimanje rizika,
 - h) naknada ne zavisi od uspješnosti zaposlenika, poslovne jedinice ili banke,
 - i) naknada je proporcionalna fiksnom dijelu naknada zaposlenika na radu u drugoj zemlji u odnosu na nivo životnih troškova i poreznih stopa u toj zemlji,
 - j) naknada je dio opće politike banke za sve zaposlene.
- (3) Banka je dužna na osnovu kriterija iz stava (2) ovog člana procijeniti i adekvatno kategorizirati i dokumentovati i dodatne pogodnosti koje se odobravaju zaposlenima, ako iste postoje (npr. dodaci naknadama ili druge pogodnosti). U slučaju kada je banka određenu kategoriju tih naknada kategorizirala kao fiksnu naknadu, sa posebnom pažnjom je potrebno provesti i dokumentovati ocjenu ispunjenosti kriterija iz stava (2) ovog člana ukoliko je ispunjen neki od sljedećih uslova:
 - a) isplata tih dodatnih naknada vrši se samo identifikovanim zaposlenim,
 - b) isplata tih dodatnih naknada ograničena je samo na slučajeve gdje bi, u suprotnom, iznos varijabilnog dijela prelazio iznos fiksnog dijela ukupne naknade zaposlenog,
 - c) isplata tih dodatnih naknada može se povezati sa određenim indikatorima uspješnosti.
- (4) Kako bi mogla isplatiti bonus za zadržavanje identifikovanog zaposlenog, banka treba dokazati legitiman interes za dodjelu tog bonusa (npr. zbog restrukturiranja, prodaje ili likvidacije banke). Banka je pri bonusu za zadržavanje dužna primijeniti zahtjeve vezane za varijabilne naknade, uključujući usklađivanje naknade sa preuzetim rizicima iz prethodnog perioda, isplatu u finansijskim instrumentima, odgodu, zadržavanje, odredbe malusa i povrata naknada. Banka ne smije dodijeliti bonus za zadržavanje (engl. retention bonuses) kao naknadu za neisplaćene naknade iz razloga nedovoljne uspješnosti ili nepovoljnog finansijskog položaja banke u proteklim periodima. U cilju isplate bonusa za zadržavanje, banka je dužna odrediti period zadržavanja zaposlenika ili specifične uslove, vezane za zadržavanje zaposlenika, koji moraju biti ispunjeni prije isplate bonusa.
- (5) Banka je dužna isplatu diskrecionih penzijskih pogodnosti, kao varijabilne naknade uskladiti sa poslovnom strategijom, ciljevima, vrijednostima i dugoročnim interesima banke, te ekonomskim položajem banke, rizicima koje je zaposlenik preuzeo i odredbama o malusu i povratu naknada. U slučaju prekida ugovornog odnosa, pri čemu zaposlenik ne odlazi u penziju, banka je dužna iznos diskrecionih penzionih pogodnosti pretvoriti u finansijske instrumente. Prava iz tih finansijskih instrumenata banka ne smije prenijeti zaposlenom prije isteka perioda od pet godina, računajući od dana kada je zaposlenik napustio banku. U slučaju prekida ugovornog odnosa, pri čemu zaposlenik odlazi u penziju, banka je dužna iznos diskrecionih penzijskih pogodnosti

- isplatiti u finansijskim instrumentima, pri čemu se mora primijeniti period zadržavanja od pet godina, računajući od datuma odlaska zaposlenog u penziju.
- (6) Banka ne smije zaposleniku garantovati isplatu određenog iznosa varijabilnih naknada. Garantovanje isplate određenog iznosa varijabilnih naknada smatra se ugovornom obavezom banke da zaposleniku isplati određeni iznos varijabilnih naknada, nezavisno od uspješnosti, odnosno isključivo pod uslovom održavanja ugovornog odnosa do određenog datuma.
 - (7) Izuzetno od stava (6) ovog člana, banka može ugovoriti garantovanje varijabilne naknade samo sa novim zaposlenicima i samo za prvu godinu rada tih zaposlenika, pri čemu banka ne smije primijeniti odredbe o malusu ili povratu naknade.
 - (8) Banka ne smije uključiti garantovani iznos varijabilnih naknada u izračun odnosa između varijabilne i fiksne ukupne naknade zaposlenog iz člana 47. st. (4), (7) i (8) ove odluke u slučaju kada se ta naknada dodjeljuje zaposleniku prije početka prvog perioda uspješnosti.
 - (9) Banka može ugovoriti kompenzaciju za odštetu iz prethodnih ugovora o radu samo sa novim zaposlenicima za prvu godinu rada, pod uslovom da takva kompenzacija ne ograničava sposobnost banke da održi ili poveća iznos svog kapitala. Banka je dužna u tom slučaju primjenjivati sve odredbe za varijabilne naknade, uključujući odredbe o odgodi naknade, zadržavanju naknada, isplati varijabilne naknade u finansijskim instrumentima i odredbe o malusu i povratu naknada.
 - (10) Banka je Politikom naknada dužna definirati odgovornosti za određivanje i usvajanje otpremnine za identifikovane zaposlenike, najveći mogući iznos otpremnine i kriterije za određivanje tog iznosa.
 - (11) Banka je dužna pri dodjeli, isplati otpremnine, odnosno ocjeni adekvatnosti iznosa iz stava (10) ovog člana, uzeti u obzir da otpremnina:
 - a) ne predstavlja neproporcionalne nagrade, već adekvatnu kompenzaciju zaposlenika u slučaju prijevremenog prekida ugovora,
 - b) odražava uspješnost u određenom periodu, odnosno ne predstavlja nagrade za neuspjeh ili kršenje pravila banke,
 - c) ne smije se dodijeliti u slučaju greške zaposlenika pri kojem je predviđen prekid ugovora o radu,
 - d) ne smije se dodijeliti u slučaju kada zaposlenik dobrovoljno daje otkaz, kako bi prihvatio posao u drugom pravnom licu,
 - e) može uključivati otpremnine u slučaju otpuštanja zbog viška zaposlenika i može biti predmet klauzule o nekonkuriranju,
 - f) propisana radno pravnim zakonodavstvom ne podliježe zahtjevima o varijabilnim naknadama.
 - (12) Prilikom određivanja iznosa otpremnine za isplatu, banka je dužna u obzir uzeti uspješnost postignutu tokom određenog razdoblja i po potrebi procijeniti ozbiljnost bilo kakvog propusta od strane banke ili zaposlenika.
 - (13) Banka je dužna sve identifikovane zaposlenike obavezati da neće upotrebljavati lične strategije zaštite od rizika, te da neće ugovarati osiguranja od gubitka naknada ili osiguranja od nepovoljnog rezultata preuzetih rizika, jer to narušava usklađenost njihovih naknada sa rizicima. Ova odredba odnosi se na sve naknade zaposlenika, uključujući odgođene naknade i naknade koje su isplaćene, ali koje su predmet odredbe o zadržavanju.
 - (14) Banka je dužna uspostaviti i održavati efikasne kontrole za osiguravanje usklađenosti postupanja zaposlenika u skladu sa stavom (13) ovog člana, uključujući izjavu identifikovanog zaposlenika da neće primjenjivati lične strategije za zaštitu od rizika ili ugovore o osiguranju za ograničenje utjecaja usklađivanja varijabilne naknade za preuzete rizike.

Član 46.

Primjena zahtjeva Politike naknada

- (1) Banka je dužna primijeniti opće zahtjeve iz člana 47. ove odluke na sve zaposlenike.
- (2) Banka je dužna primijeniti specifične zahtjeve iz čl. 49. do 52. ove odluke na identifikovane zaposlenike.
- (3) Izuzetno od stava (2) ovog člana, banka nije dužna primijeniti odredbe iz člana 50. st. (4) do (14) ove odluke na identifikovane zaposlenike čija varijabilna naknada na godišnjoj osnovi ne prelazi 100.000 KM na bruto osnovi (princip neutralizacije).
- (4) Izuzetno od stava (2) ovog člana, sa ciljem bolje usklađenosti naknada sa preuzetim rizicima i uspješnošću, banka može neke ili sve specifične zahtjeve iz čl. od 49. do 52. ove odluke primijeniti i na zaposlenike koji nisu identifikovani zaposlenici, što je dužna propisati Politikom naknada i dosljedno primjenjivati.

2.5.2. Opći zahtjevi Politike naknada za sve zaposlenike

Član 47.

Opći zahtjevi

- (1) Banka je dužna osigurati da Politika naknada ispunjava sve sljedeće uslove:
 - a) da je u skladu sa primjerenim i efikasnim upravljanjem rizicima, na način da pruža efikasan okvir za ocjenjivanje uspješnosti, usklađivanje varijabilnih naknada sa preuzetim rizicima i usku vezu između uspješnosti i varijabilne naknade,
 - b) da potiče primjereno i efikasno upravljanje rizicima,
 - c) da ne potiče preuzimanje rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za banku,
 - d) da je u skladu sa poslovnom strategijom, ciljevima, korporativnom kulturom, vrijednostima i dugoročnim interesima banke i dioničara,
 - e) da obuhvata mjere za sprečavanje sukoba interesa, uključujući sprečavanje sukoba interesa kod utvrđivanja naknada zaposlenih koji su uključeni u kontrolne funkcije.
- (2) Politika naknada potiče preuzimanje rizika koje prelazi nivo prihvatljivog rizika za banku, ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:
 - a) postoji značajna zavisnost zaposlenika od varijabilnih naknada koja proizlazi iz neprimjerenog odnosa između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih naknada ili
 - b) naknade zaposlenika u slučaju prestanka ugovornog odnosa sa bankom ne odražavaju uspješnost postignutu u određenom periodu ili nemaju korektivnog faktora za neuspjeh ili za postupanje koje nije u skladu sa propisima ili internim aktima banke.
- (3) Banka je dužna Politikom naknada, između ostalog, obuhvatiti:
 - a) ciljeve uspješnosti za banku, poslovne jedinice i zaposlenike,
 - b) metode i kriterije za procjenu uspješnosti,
 - c) postupak određivanja identifikovanih zaposlenika i način provođenja analize za utvrđivanje identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke,
 - d) strukturu varijabilne naknade, po mogućnosti uključujući finansijske instrumente za dodjelu varijabilne naknade,
 - e) mjere za usklađivanje varijabilne naknade za rizike,
 - f) objektivne kriterije za dodjelu naknada zaposlenicima i mjere za utvrđivanje i sprečavanje sukoba interesa, uključujući mogući sukob interesa kod:
 - 1) utvrđivanja naknada zaposlenika koji su uključeni u kontrolne funkcije,
 - 2) isplate fiksne ili varijabilne naknade u obliku finansijskih instrumenata,
 - g) penzijsku politiku i, po potrebi, pravila za slučaj prijevremenog odlaska u penziju,
 - h) pravila naknada za treća lica koja djeluju u ime banke (npr. zastupnici banke), osiguravajući

pri tome da naknade tim licima ne potiču pretjerano preuzimanje rizika ili obmanjujuću prodaju proizvoda bez prethodnog adekvatnog informisanja klijenata u skladu sa važećim zakonskim propisima.

- (4) Banka je dužna Politikom naknada odrediti primjereni odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih naknada za sve kategorije zaposlenika, te za iste odrediti primjerenu gornju granicu tog odnosa, iznad koje isplata varijabilnog dijela naknada nije dopuštena. Gornja granica tog odnosa predstavlja sumu svih varijabilnih dijelova naknada koji se mogu ukupno dodijeliti u sljedećem periodu procjene uspješnosti, uključujući iznos mogućeg bonusa za zadržavanje iz člana 45. stav (4) ove odluke, podijeljeno sumom svih fiksnih naknada koje se trebaju dodijeliti u istom periodu procjene uspješnosti.
- (5) Fiksni dio ukupnih naknada mora imati dovoljno visok udio u ukupnim naknadama, pri čemu treba definirati i slučajeve, odnosno mogućnosti smanjenja ili neisplaćivanja varijabilnog dijela naknada, uključujući i uslove pod kojima se aktiviraju odredbe o malusu i povratu naknade u slučaju promjena u uspješnosti zaposlenog, poslovne jedinice ili banke.
- (6) Slučajevi i uslovi pod kojima se aktiviraju odredbe o malusu i povratu naknade između ostalog uključuju:
 - a) dokaz o nedozvoljenom ponašanju ili ozbiljnom propustu zaposlenika (npr. kršenje etičkog kodeksa ponašanja i ostalih internih propisa, naročito ako se odnose na rizike),
 - b) banka i/ili poslovna jedinica je naknadno pretrpjela značajan pad u svojoj finansijskoj uspješnosti,
 - c) u banci i/ili poslovnoj jedinici u kojoj zaposlenik radi je došlo do značajnog propusta u upravljanju rizicima,
 - d) značajno povećanje regulatornog kapitala i kapitala koji je rezultat ICAAP-a na osnovu Odluke o ICAAP-u i ILAAP-u u banci ili poslovnoj jedinici,
 - e) bilo kakve regulatorne mjere, u slučaju kada je ponašanje zaposlenika doprinijelo tim mjerama.
- (7) Pri određivanju odnosa iz stava (4) ovog člana, banka je dužna uzeti u obzir:
 - a) kvalitetu mjerenja uspješnosti i s tim povezano prilagođavanje naknada rizicima,
 - b) dužinu perioda odgode i zadržavanja naknada,
 - c) vrstu, obim i složenost poslovnih aktivnosti banke,
 - d) vrste rizika kojima je banka izložena,
 - e) kategoriju kojoj određeni zaposlenik pripada,
 - f) poziciju zaposlenika u organizacionoj strukturi, te ovlaštenja i odgovornosti povezane sa tom pozicijom,
 - g) druge elemente za koje banka procijeni da su važni u periodu procjene.
- (8) Nezavisno od st. (4) i (7) ovog člana, banka je dužna za sljedeće kategorije zaposlenika strukturirati naknade na sljedeći način:
 - a) fiksna naknada zaposlenika kontrolnih funkcija ne smije biti manja od dvije trećine ukupne naknade, a ukupna godišnja naknada tog zaposlenog ne smije biti manja od prosjeka naknada zaposlenika koji obavljaju poslove uporedivog obima, složenosti i odgovornosti,
 - b) za ostale zaposlenike, banka je dužna odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih naknada odrediti na način da iznos varijabilnog dijela ne prelazi iznos fiksnog dijela ukupnih naknada.
- (9) Banka je dužna osigurati da maksimalni iznos varijabilnih naknada svih zaposlenika banke, uključujući dodjelu, isplatu i sticanje varijabilnih naknada ne ograničava sposobnost banke da održi ili poveća iznos svog kapitala (dokapitalizacija iz dobiti).
- (10) Banka je dužna kod procjene sposobnosti da održi ili poveća iznos svog kapitala uzeti u obzir regulatorni kapital, odnosno redovni osnovni kapital, rezultat ICAAP-a i zahtjev za kombinovani

zaštitni sloj, odnosno ograničenja raspodjele iz Odluke o izračunavanju kapitala banke.

- (11) Ukoliko utvrdi da je dovedeno u opasnost ispunjenje regulatornih zahtjeva u pogledu kapitala ili likvidnosti, banka je dužna primijeniti konzervativniju politiku varijabilnih naknada, koja podrazumijeva:
- a) definiranje limita za iznos varijabilne naknade, kao odgovarajući procenat (%) ukupne neto dobiti za tekuću finansijsku godinu i/ili
 - b) uključivanje neto dobiti i zadržane zarade kao stavke kapitala.
- (12) Politika naknada i procedure koje je banka donijela za provođenje Politike naknada moraju biti jasne, dobro dokumentovane i dostupne svim zaposlenicima banke. Kako bi se ponašanje zaposlenika uskladilo sa principima Politike naknada, banka je dužna, u printanom formatu ili putem elektronske pošte informisati svakog zaposlenika banke o odredbama Politike naknada koje se primjenjuju na njega.

Član 48.

Postupak utvrđivanja identifikovanih zaposlenika

- (1) Banka je dužna redovnim postupkom odrediti identifikovane zaposlenike iz člana 2. stav (1) tačka v) ove odluke.
- (2) Za potrebe utvrđivanja identifikovanih zaposlenika, banka je dužna jednom godišnje provesti analizu, odnosno procjenu na osnovu vlastitih kvalitativnih i kvantitativnih kriterija, uzimajući u obzir veličinu i internu organizaciju banke, vrstu, obim i složenost poslovnih aktivnosti banke, poziciju, poslove, odgovornosti zaposlenika, ukupne varijabilne naknade zaposlenika, podijeljene na novčane i nenovčane, fiksne i varijabilne naknade u prethodnoj finansijskoj godini, uslove na tržištu rada i druge kriterije za koje procijeni da su relevantni.
- (3) Analiza iz stava (2) ovog člana mora biti adekvatno dokumentovana, sveobuhvatna i lako razumljiva i mora najmanje obuhvatiti sljedeće informacije:
 - a) razloge za analizu pojedinačnih zaposlenika i obima primjene analize,
 - b) metodologiju procjene rizika koja proizlazi iz poslovne strategije i aktivnosti banke,
 - c) ulogu i odgovornosti organa banke i kontrolnih funkcija koje su uključene u planiranje, nadzor, kontrolu i primjenu postupka određivanja identifikovanih zaposlenika,
 - d) rezultate analize, uključujući broj, zadatke, imena i radna mjesta identifikovanih zaposlenika i
 - e) ocjenu zaposlenih banke, koji obavljaju rad u drugim članovima bankarske grupe, ako je relevantno.
- (4) Ako banka utvrdi da profesionalne aktivnosti nekog zaposlenika u kategoriji iz člana 2. stav (1) tačka v) ove odluke nemaju materijalno značajan utjecaj na profil rizičnosti banke, nije dužna specifične zahtjeve primijeniti na tog zaposlenika, pri čemu je dužna svoju procjenu dokumentovati i obrazložiti za svakog pojedinačnog zaposlenika.
- (5) Nezavisno od rezultata analize iz stava (2) ovog člana, identifikovanim zaposlenicima se smatraju svi navedeni u članu 2., stav (1) tačka v) alineje od 1) do 4) ove odluke.
- (6) Banka je dužna, na zahtjev Agencije, obrazložiti način i kriterije na osnovu kojih je odredila identifikovane zaposlenike iz stava (1) ovog člana i dostaviti svu relevantnu dokumentaciju.

Član 49.

Postupak usklađivanja varijabilnih naknada za rizike

- (1) Dodijeljen iznos varijabilnih naknada mora se zasnivati na kombinaciji ocjene uspješnosti zaposlenog, relevantne poslovne jedinice, te na ukupnim rezultatima banke, uzimajući u obzir kvantitativne i kvalitativne, apsolutne i relativne, finansijske i nefinansijske kriterije.
- (2) Proces ocjenjivanja uspješnosti iz stava (1) ovog člana zasniva se na dugoročnoj uspješnosti, a

provodi se kroz adekvatno definirane periode procjene i periode isplate.

- (3) Ocjenjivanje uspješnosti, kao osnova za izračun varijabilne naknade, mora biti transparentno i prilagođeno za sve vrste značajnih rizika banke, te mora uzimati u obzir troškove potrebnog kapitala i potrebne likvidnosti.
- (4) Banka je dužna osigurati da su ciljevi uspješnosti, te metode i kriteriji za procjenu uspješnosti iz člana 47. stav (3) tač. a) i b) ove odluke realni. Banka ne smije upotrebljavati ciljeve, metode i kriterije za procjenu uspješnosti koji bi mogli poticati prekomjerno preuzimanje rizika, uključujući rizik nesavjesnog poslovanja. Kriteriji uspješnosti trebaju se jasno razlikovati između uspješnosti (rezultata) poslovnih jedinica, korporativnih funkcija, funkcija podrške i kontrolnih funkcija banke i drugih funkcija banke (npr. pravna služba, ljudski resursi, strateško planiranje) i sl.
- (5) Metode i kriteriji za procjenu uspješnosti moraju biti u najvećoj mogućoj mjeri povezani s rezultatima, odnosno odlukama identifikovanog zaposlenika ili kategorije identifikovanih zaposlenika u cilju uspostavljanja odgovarajuće veze između postupka usklađivanja varijabilne naknade za rizike i ponašanja zaposlenika u pogledu preuzimanja rizika.

Član 50.

Specifični zahtjevi za varijabilni dio naknade

- (1) Banka je dužna osigurati da se fiksna naknada identifikovanog zaposlenika zasniva na njegovom profesionalnom iskustvu i odgovornosti u banci, kao i postignutom nivou edukacije, radnom iskustvu, stručnosti i vještinama, te radnom iskustvu u relevantnim poslovnim aktivnostima.
- (2) Banka ne smije isplatiti varijabilne naknade ili prenijeti prava iz finansijskih instrumenata, uključujući odgođeni dio naknada, ako takve naknade nisu održive i opravdane. Varijabilne naknade smatraju se održivim, ako u periodu od utvrđivanja tih naknada do njihove konačne isplate ne dođe do narušenog finansijskog stanja, odnosno do ostvarivanja gubitka banke. Varijabilne naknade smatraju se opravdanim, ako su zasnovane na uspješnosti banke, poslovne jedinice i relevantnog zaposlenika.
- (3) Banka je dužna ukupne varijabilne naknade znatno smanjiti, uključujući mogućnost ukidanja ukupnih varijabilnih naknada, ako dođe do značajno narušene uspješnosti identifikovanog zaposlenog, poslovne jedinice ili ostvarivanja gubitka banke. Pri tome se uzimaju u obzir svi sljedeći oblici smanjenja naknada:
 - a) smanjenje naknada tekuće poslovne godine,
 - b) smanjenje isplata naknada koje su prethodno zarađene, ali koje su odgođene i još uvijek nisu isplaćene (aktiviranjem odredbi o malusu) i
 - c) naknadno smanjenje isplata naknada koje su prethodno zarađene i koje su već isplaćene (aktiviranjem odredbi o povratu naknada).
- (4) Banka je dužna odgoditi i odrediti raspored isplate u periodu odgode za značajan udio varijabilne naknade identifikovanog zaposlenika na primjeren vremenski period. Udio varijabilne naknade identifikovanog zaposlenika koji će se odgoditi i dužina perioda odgode određuje se u skladu sa:
 - a) pozicijom, odgovornostima i zadacima identifikovanog zaposlenika,
 - b) poslovnim ciklusom i karakteristikama poslovanja banke,
 - c) rizicima banke i nivoom rizika koju identifikovani zaposlenik može preuzeti,
 - d) odnosom između fiksne i varijabilne naknade, te iznosom varijabilnih naknada identifikovanog zaposlenika.
- (5) Banka je dužna odgoditi najmanje 40% varijabilnog dijela naknade identifikovanog zaposlenika, bez obzira na stav (4) ovog člana. Izuzetno, ako je iznos varijabilnog dijela naknade izrazito visok, banka je dužna odgoditi plaćanje najmanje 60% varijabilnog dijela naknade identifikovanog zaposlenika.

- (6) Nezavisno od stava (4) ovog člana, period odgode varijabilne naknade ne smije biti kraći od tri godine. Izuzetno, za one identifikovane zaposlenike koji imaju najveći značajan utjecaj na profil rizičnosti banke, period odgode ne smije biti kraći od pet godina.
- (7) Banka je dužna značajan udio varijabilne naknade, odgođenog i neodgođenog dijela, isplatiti u obliku finansijskih instrumenata. Udio varijabilne naknade, koji će se isplatiti u obliku finansijskih instrumenata, određuje se u skladu sa pozicijom, ovlaštenjima i odgovornostima identifikovanog zaposlenika, iznosom varijabilnih naknada identifikovanog zaposlenika i nivoom rizika koju identifikovani zaposlenik može preuzeti.
- (8) Nezavisno od stava (7) ovog člana, najmanje 50% svake varijabilne naknade, mora se sastojati od finansijskih instrumenata. Varijabilni dio naknade, koji se sastoji od finansijskih instrumenata izračunava se kao omjer između iznosa varijabilnog dijela naknada koji se dodjeljuju u instrumentima i sume varijabilnog dijela naknada koji se dodjeljuju u gotovini i drugim pogodnostima, u trenutku dodjele.
- (9) Finansijski instrumenti koje koristi banka za dodjelu varijabilnih naknada moraju doprinijeti usklađivanju varijabilnih naknada sa uspjehom i rizicima banke. Finansijski instrumenti u smislu ove odluke su:
- obične dionice banke,
 - finansijski instrumenti povezani sa običnim dionicama banke, čija se vrijednost zasniva na tržišnoj cijeni dionice i koji imaju ugovorenu klauzulu kojom se najveća moguća vrijednost instrumenta ograničava na onu vrijednost koja je vrijedila na dan utvrđivanja naknade,
 - prioritetne dionice,
 - dionice matičnog društva pravnog lica ili zavisno društvo pravnog lica iste bankarske grupe i finansijski instrumenti povezani sa dionicama matičnog društva pravnog lica, čija se vrijednost zasniva na tržišnoj cijeni dionice i koji imaju ugovorenu klauzulu kojom se najveća moguća vrijednost instrumenta ograničava na onu vrijednost koja je vrijedila na dan utvrđivanja naknada,
 - ostali finansijski instrumenti banke, za čije je korištenje dobila prethodnu saglasnost Agencije.
- (10) Vežano za korištenje finansijskih instrumenata, banka je dužna usvojiti primjerenu politiku zadržavanja naknada, kojom se motivacija zaposlenika usklađuje sa dugoročnim interesima banke, pri čemu se politika zadržavanja naknada primjenjuje na odgođene i neodgođene varijabilne naknade.
- (11) Banka ne smije identifikovanom zaposleniku isplatiti dividende ili kamate na finansijske instrumente koji su mu dodijeljeni i odgođeni, ni u periodu odgode, ni nakon završetka perioda odgode. Sve kamate, odnosno dividende koje bi mogle biti isplaćene u periodu odgode, postaju vlasništvo banke.
- (12) Pri određivanju primjerene politike zadržavanja varijabilnih naknada, banka je dužna uzeti u obzir sljedeće:
- dužinu perioda odgode i perioda zadržavanja,
 - utjecaj identifikovanog zaposlenika na rizični profil banke,
 - preciznost prilagođavanja rizicima pri mjerenju uspješnosti i utvrđivanju naknada,
 - vrijeme potrebno da se određeni relevantni rizici materijalizuju i
 - druge elemente za koje banka procijeni da su važni.
- Banka mora osigurati da za dodijeljene finansijske instrumente primjenjuje period zadržavanja od najmanje godinu dana.
- (13) Banka ne smije odgođene naknade isplaćivati brže od principa pravilnog (ravnomjernog) vremenskog razgraničavanja. Princip pravilnog vremenskog razgraničavanja kod isplate odgođenih naknada znači da kod naknada koje se odgađaju tokom „n“ godina, počevši od kraja

perioda procjene, isplate naknada na kraju svake godine čine odgođeni iznos naknade pomnožen sa (1/n).

- (14) Odgođene dijelove naknada banka ne smije isplaćivati češće od jedanput godišnje, pri čemu prvi odgođeni dio naknada, banka smije isplatiti najmanje godinu dana nakon isteka perioda procjene.

Član 51.

Dodatna pravila za naknade zaposlenika kontrolnih funkcija

- (1) Banka je dužna osigurati adekvatnu visinu naknada zaposlenika koji su uključeni u kontrolne funkcije, u cilju zapošljavanja zaposlenika sa adekvatnim nivoom edukacije, stručnosti, vještina i radnog iskustva.
- (2) Banka je dužna osigurati da varijabilni dio naknada zaposlenih koji obavljaju poslove kontrolnih funkcija zavisi od postignutih ciljeva povezanih sa njihovim funkcijama i ne smije zavisiti od uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu ili njihove ocjene o uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu.
- (3) Uzimajući u obzir ograničenje iz člana 47. stav (8) tačka a) ove odluke banka je dužna osigurati, da interne metode za određivanje varijabilnih naknada zaposlenika koji su uključeni u kontrolne funkcije ne ugrožavaju objektivnost i nezavisnost tih zaposlenika.
- (4) Ograničenje iz člana 47. stav (8) tačka a) ove odluke odnosi se i na člana uprave banke koji je nadležan za oblast upravljanja rizicima (CRO).

Član 52.

Dodatna pravila za naknade članova organa banke

- (1) Nadzorni odbor je dužan osigurati da su naknade članovima uprave u skladu sa njihovim nadležnostima i odgovornošću, zadacima i stručnom osposobljenošću.
- (2) Naknada članova nadzornog odbora banke mora biti u cilju adekvatnog izbjegavanja potencijalnog sukoba interesa u vršenju nadzora banke, usklađena sa Politikom naknada i ne smije stimulirati članove nadzornog odbora na donošenje odluka koje mogu poticati preuzimanje rizika, koji prelazi nivo prihvatljivog rizika za banku, u skladu sa odredbama ove odluke.
- (3) O naknadi članova nadzornog odbora odlučuje skupština banke. Ukoliko se pored fiksnog dijela naknade, koji predstavlja plaćanje za obavljanje funkcije, članovima nadzornog odbora banke u izuzetnim slučajevima isplaćuje i varijabilni dio naknade, taj dio naknade treba da odražava kvalitet njihovog rada u izvršenju nadležnosti nadzornog odbora i da bude zasnovan na njihovoj uspješnosti, odnosno ostvarenim rezultatima u vršenju nadzora nad poslovanjem i radom uprave banke. Naknada za troškove članova nadzornog odbora i isplata fiksnog iznosa za sat ili dan rada, čak i ako vrijeme naknade nije unaprijed utvrđeno, smatraju se fiksnom naknadom.
- (4) U slučajevima kada se članu nadzornog odbora banke isplaćuje varijabilni dio naknade u obliku finansijskih instrumenata, banka je dužna primijeniti adekvatne mjere u svrhu osiguravanja nezavisnosti članova, uključujući određivanje perioda zadržavanja, koji mora trajati najmanje do kraja mandata člana.

2.5.3. Drugi zahtjevi u pogledu naknada

Član 53.

Naknade u slučaju korištenja vanredne javne finansijske podrške

- (1) U slučaju da banka koristi javnu finansijsku podršku iz člana 2. stav (1), tačka vv) Zakona, članovima organa banke ne smiju se isplaćivati varijabilne naknade, osim ako se dokaže da su takve naknade opravdane (npr. dodjela varijabilnog dijela naknade novoimenovanim članovima uprave koji se zaposle tokom faze oporavka ili restrukturiranja banke u cilju imenovanja novih

primjerenih članova uprave u tom periodu).

- (2) Agencija može banci koja je primila finansijsku podršku izdati pismeni nalog za restrukturiranje varijabilnih naknada, na način koji je u skladu sa efikasnim upravljanjem rizicima i dugoročno održivim rastom banke.
- (3) Varijabilne naknade zaposlenika banke, uključujući članove organa banke, ne smiju spriječiti redovan i pravovremen povrat vanredne javne finansijske podrške državi ili postizanje ciljeva koji su utvrđeni u planu restrukturiranja banke.
- (4) Pod restrukturiranjem varijabilnih naknada iz stava (2) ovog člana podrazumijevaju se sljedeće mjere:
 - a) određivanje ograničenja za naknade članovima organa banke,
 - b) zabranjivanje isplata varijabilnih naknada za poslovnu godinu u kojoj je zatražena finansijska pomoć,
 - c) smanjenje varijabilnih naknada koje su odgođene i nisu isplaćene, odnosno za koje nisu prenesena prava iz finansijskih instrumenata,
 - d) zabranjivanje utvrđivanja bilo kakve varijabilne naknade dok javna finansijska podrška nije u potpunosti otplaćena ili dok se ne implementira, odnosno ostvari plan finansijskog oporavka banke, ili
 - e) druge slične mjere koje odredi Agencija.

Član 54.

Vodenje dokumentacije vezane za naknade

Banka je dužna osigurati cjelovitost i sistematičnost dokumentacije vezane za naknade zaposlenika, što uključuje:

- a) Politiku naknada i moguće procedure za njeno provođenje,
- b) analizu iz člana 48. stav (2) ove odluke,
- c) odluka skupštine banke iz člana 52. stav (3) ove odluke,
- d) odluke nadzornog odbora iz člana 10. stav (1) tačka r) ove odluke,
- e) odluke uprave banke iz člana 11. stav (1) tačka j) ove odluke,
- f) izvještaj iz čl. 44. stav (6) i čl. 68. stav (13) tačka k) ove odluke,
- g) metodologiju i rezultate mjerenja uspješnosti kod utvrđivanja varijabilnih naknada identifikovanih zaposlenika.

Član 55.

Primjena odredaba o naknadama zaposlenicima banke u odnosu na druge propise

Odredbе ove odluke koje se odnose na naknade zaposlenika banke ne dovode u pitanje ostvarivanje općih načela radnog i ugovornog prava, zakona koji se odnose na prava dioničara, opću odgovornost organa banke, prava koja proizlaze iz kolektivnih ugovora, a u skladu sa zakonskim propisima i drugim podzakonskim aktima.

III. PRAVILA SAVJESNOG POSTUPANJA ČLANOVA ORGANA BANKE

3.1. Osnovna pravila savjesnog postupanja

Član 56.

Osnovna pravila savjesnog postupanja

Osnovna pravila savjesnog postupanja obuhvataju pravila postupanja članova organa banke prilikom obavljanja nadležnosti utvrđenih zakonom i podzakonskim aktima, u skladu sa općeprihvaćenim

standardima profesionalne pažnje, principima korporativnog upravljanja u bankama, korporativnim vrijednostima banke i najvišim etičkim standardima upravljanja.

Član 57.

Profesionalni i etički standardi upravljanja

- (1) Član organa banke dužan je postupati u skladu sa visokim profesionalnim i etičkim standardima upravljanja bankom, djelujući u interesu banke, te u najvećoj mogućoj mjeri spriječiti donošenje odluka zasnovanih na ličnim interesima ili u okolnostima koje mogu ili su već uzrokovale sukob interesa.
- (2) Član organa banke dužan je svojim postupanjem podsticati adekvatnu organizacionu kulturu, dajući prioritet profesionalnom, poštenom i savjesnom obavljanju aktivnosti na svim organizacionim nivoima, te jasno definiranim, transparentnim i dosljedno primijenjenim linijama odgovornosti i ovlaštenja unutar organizacione strukture banke.

Član 58.

Primjena profesionalnih i etičkih standarda upravljanja i korporativne društvene odgovornosti

- (1) Organi banke su dužni primjenjivati profesionalne i etičke standarde upravljanja, kako bi se postigla uravnoteženost između interesa banke, organa banke, klijenata, povjerilaca, dioničara, zaposlenika, supervizora, regulatora i drugih zainteresovanih strana.
- (2) Nadzorni odbor banke treba, sa ciljem postupanja u skladu sa stavom (1) ovog člana, etičkim kodeksom definirati pristup u pogledu prihvatljivog i neprihvatljivog postupanja u banci, uključujući jasno identifikovanje nedozvoljenih ili nezakonitih aktivnosti, kao što su: netačni finansijski izvještaji, pranje novca, prevare, mito i korupcija, kao i postupanje u slučajevima pojave istih.
- (3) Članovi organa banke trebaju uspostaviti uravnoteženost iz stava (1) ovog člana, postupanjem u skladu sa zakonskim propisima, supervizorskim i regulatornim pravilima, pravilima struke, etičkim kodeksom, kako bi se ostavilo što manje prostora ličnoj procjeni člana organa banke.
- (4) U aktivnostima iz stava (2) ovog člana, nadzorni odbor banke treba poticati mjere za identifikaciju i sankcioniranje svakog nezakonitog, nestručnog i neetičkog postupanja, na način da sankcija demotivira potencijalne izvršioce u banci.

Član 59.

Savjesno postupanje

- (1) Član nadzornog odbora banke mora profesionalno i savjesno obavljati dužnosti nadzora nad poslovanjem i radom banke, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, najvišim etičkim standardima upravljanja, uključujući i obavezu uspostave procedura i mehanizama za raspolaganje sa povlaštenim informacijama za svoj ili račun drugih lica.
Obavljanje dužnosti zahtijeva od člana nadzornog odbora banke razumijevanje i kontinuirano praćenje poslovanja banke, srazmjerno odgovornostima člana nadzornog odbora banke, kao preduslov za vršenje funkcije nadzora nad poslovanjem banke i radom banke, što uključuje adekvatno razumijevanje zakonskih nadležnosti, poslovne strategije, strategije preuzimanja rizika i rizičnog profila i interesa banke.
- (2) Član nadzornog odbora banke, koji je iz bilo kojeg razloga spriječen da obavlja svoju funkciju (npr. zbog sukoba interesa, neopravdanih pritisaka na njegovo nezavisno odlučivanje, dugoročne pasivnosti i neaktivnosti ostalih članova i sl.) i koji je primijenio sve zakonom predviđene postupke, dužan je o tome obavijestiti Agenciju.

- (3) Član uprave banke mora profesionalno i savjesno obavljati svoje dužnosti u provođenju utvrđenih ciljeva, strategije i politike banke, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, općeprihvaćenim standardima upravljanja, najvišim etičkim standardima uključujući i obavezu provođenja procedura i mehanizama za raspolaganje sa povlaštenim informacijama za svoj ili račun drugih lica.

Postupanje se smatra odgovarajućim ukoliko član uprave banke obavlja svoje dužnosti u skladu sa zakonskim nadležnostima, ciljevima, strategijama i politikama iz čl. 6. i 7. ove odluke i u njenom najboljem interesu.

Član 60.

Odgovornosti

- (1) Odgovornosti članova organa banke moraju biti jasno definirane i adekvatno dokumentovane, uključujući:
- definiranje odgovornosti članova organa banke u pogledu obavljanja propisanih nadležnosti, za svaku pojedinačnu funkciju organa banke,
 - znanje, sposobnosti, vještine i iskustvo, potrebno za obavljanje svake pojedinačne funkcije,
 - očekivano vrijeme za obavljanje svake pojedinačne funkcije,
 - obaveze u pogledu obuke i osposobljavanja za svaku pojedinačnu funkciju,
 - opis relevantnih postupaka i procedura rada organa banke,
 - zapisnike sa sjednica organa banke,
 - ostalu dokumentaciju, na osnovu koje Agencija može vršiti procjenu aktivnosti članova organa banke, odnosno kvaliteta rada istih.
- (2) Članovi organa banke dužni su, u izvršavanju svojih obaveza i odgovornosti, međusobno saradivati u najboljem interesu banke. Postupci i procedure u pogledu izvršenja obaveza i odgovornosti članova uprave i nadzornog odbora banke, te njihova međusobna saradnja moraju biti jasno utvrđeni statutom banke, internim pravilima rada nadzornog odbora i uprave banke. U procesu donošenja odluka iz njihove nadležnosti, članovi organa banke dužni su osigurati:
- zasnovanost na adekvatnim, pouzdanim i pravovremenim informacijama;
 - kritičku, objektivnu i sveobuhvatnu raspravu o području na koje se odluka odnosi, te
 - postizanje konsenzusa prilikom usvajanja važnih odluka koje mogu imati značajan utjecaj na poslovanje banke.
- (3) Međusobna saradnja članova organa banke se podrazumijeva naročito prilikom formulisanja, razmatranja, usvajanja i nadzora nad provođenjem poslovnih ciljeva, strategija i politika iz čl. 6. i 7. ove odluke.

Član 61.

Samostalnost i stručna osposobljenost

- (1) Član organa banke mora imati neophodno znanje i iskustvo da samostalno procjenjuje i doprinosi donošenju odluke u najboljem interesu banke, uzimajući u obzir sve dostupne informacije i druge relevantne faktore koji mogu imati utjecaja na odlučivanje.
- (2) Članovi organa banke dužni su, tokom procjene i donošenja odluka iz propisanih nadležnosti, razmotriti utjecaj istih na: poslovanje banke, zaštitu interesa deponenata, drugih klijenata banke, obaveze banke prema kreditorima, supervizorima, regulatorima, dioničarima i drugim zainteresiranim stranama. Pri tome, posebno trebaju uzeti u obzir važnost:
- poticanja sigurnosti i finansijske stabilnosti banke,
 - razumijevanja važećih propisa,

- c) izbjegavanja potencijalnog sukoba interesa u poslovanju banke i procesu odlučivanja o pitanjima iz nadležnosti organa banke.
- (3) Član organa banke je dužan da, u procesu donošenja odluke, samostalno i zasnovano na stručnim znanjima i poznavanju svih relevantnih okolnosti i u skladu sa najvišim etičkim standardima, procijeni sva mišljenja i/ili uputstva onih koji su ga izabrali, odnosno imenovali i predložili. Navedeno se odnosi i na mišljenja ili uputstva organa banke matične banke u pogledu implementacije poslovnih ciljeva, rizičnog profila, strategije i politike banke.
- (4) U vezi sa postupanjem iz stava (3) ovog člana, član organa banke dužan je detaljno, precizno i blagovremeno obavijestiti predsjednika organa banke o svim značajnim događajima, koji su relevantni za formulisanje stava, a prije donošenja odluke.
- (5) Ukoliko neki od članova organa banke smatra da je odluka koju je organ banke usvojio u suprotnosti sa propisima, ciljevima, strategijom i politikom banke, to neslaganje mora biti obrazloženo u pisanom izdvojenom mišljenju i unosi se u zapisnik sa sjednice organa banke.
- (6) Član nadzornog odbora dužan je obavijestiti ostale članove nadzornog odbora u pogledu primljenog mišljenja i/ili uputstva iz stava (3) ovog člana. Svi članovi nadzornog odbora banke imaju ista prava i odgovornosti u okviru propisanih nadležnosti i u skladu sa zakonskim propisima, nezavisno od toga ko ih je predložio ili izabrao.

Član 62.

Nezavisnost člana nadzornog odbora

- (1) Nadzorni odbor banke u svom sazivu mora imati najmanje dva nezavisna člana, koja:
 - a) nemaju direktno ili indirektno kvalificirano učešće u vlasništvu ni u banci, ni u članu bankarske grupe kojoj banka pripada,
 - b) nisu u značajnom finansijskom ili poslovnom odnosu sa bankom,
 - c) nije član uprave banke ili bilo kojeg njenog zavisnog ili s njom povezanog društva najmanje posljednjih pet godina,
 - d) nije zaposlenik banke ili bilo kojeg njenog zavisnog ili s njom povezanog društva najmanje posljednje tri godine,
 - e) nisu članovi uprave ili višeg rukovodstva značajnog konsultanta banke ili eksternog revizora banke, odnosno nisu kao zaposlenici značajno povezani sa pruženom uslugom najmanje posljednje tri godine,
 - f) nisu ili nisu bili u posljednjoj godini značajni dobavljači ili značajni klijenti banke ili člana bankarske grupe kojoj banka pripada, odnosno nisu bili u drugom značajnom poslovnom odnosu sa značajnim dobavljačem, klijentom ili poslovnim subjektom koji ima značajnu poslovnu vezu, odnosno isti su članovi višeg rukovodstva tog dobavljača, klijenta ili poslovnog subjekta ili su na koji drugi način direktno ili indirektno povezani sa njim,
 - g) ne prima niti je primao drugu značajniju dodatnu isplatu od banke osim naknade za rad u nadzornom odboru, ne računajući eventualnu dividendu (to se posebno odnosi na učešće u bonusima i drugim oblicima nagrađivanja koji zavise od rezultata poslovanja banke, kao što su opcije na dionice), niti drugi osnov povezanosti sa bankom zbog kojih bi bio ili mogao biti spriječen da na objektivan i nepristran način nadgleda poslovanje banke, odnosno rad uprave banke,
 - h) nisu obavljali funkciju člana organa banke više od tri mandata ili duže od 12 godina uzastopno,
 - i) nisu članovi uže porodice člana uprave banke ili člana bankarske grupe kojoj banka pripada.
- (2) Niti jedan od članova nadzornog odbora banke ne smije zavisiti od banke ili njenih zavisnih lica, odnosno njegov poslovni, finansijski, vlasnički, lični ili drugi odnos sa bankom, organom banke

ili njenim zavisnim licem ne smije utjecati na nepristranost, objektivnost, savjesnost i sveobuhvatnost u ličnom prosuđivanju o pitanjima iz nadležnosti nadzornog odbora.

- (3) Član nadzornog odbora banke je dužan odmah obavijestiti ovaj organ o postojanju bilo kojeg odnosa sa bankom ili njenim zavisnim licem iz stava (2) ovog člana.
- (4) Ključna karakteristika nezavisnosti članova nadzornog odbora banke je njihova sposobnost nezavisnog mišljenja da izvrše nezavisnu procjenu, nakon što razmotre sve relevantne informacije i stavove, bez neprimjerenog utjecaja članova organa banke, eksternih strana ili interesa.

Član 63.

Procjena sukoba interesa

- (1) Sukob interesa kod člana organa banke postoji kada isti nije neutralan u odnosu na predmet odlučivanja ili se zbog njegove povezanosti sa drugim društvima, licima ili poslovima može pretpostaviti da ima interese koji nisu istovremeno nužno i interesi banke.
- (2) Prilikom procjene sukoba interesa trebaju biti uzete u obzir sve okolnosti, a posebno ekonomske, političke i druge, koje su direktno vezane za člana organa banke i za druga pravna i fizička lica koja imaju iste interese kao član organa banke.
- (3) Član uprave banke dužan je izbjegavati okolnosti, postupanja i odnose iz člana 14. stav (2) ove odluke, definirane u Politici sukoba interesa banke koji bi mogli značiti ili dovesti do sukoba interesa između njega i banke, ili lica koje ima ekonomske, političke ili druge interese koji su zajednički sa interesima člana i koji daju naznaku o zajedničkom nastupanju ili djelovanju člana i tog drugog lica.
Prilikom obavljanja svojih aktivnosti i donošenja odluka iz nadležnosti uprave banke, član uprave banke dužan je prvenstveno uvažiti interese banke i podvrgnuti sve lične interese interesima banke, odnosno ne smije iskorištavati poslovne prilike banke za svoj račun, za račun ili u ime lica koje ima zajedničke interese sa dotičnim članom uprave banke.
- (4) Prilikom obavljanja svojih aktivnosti i donošenja odluka iz nadležnosti nadzornog odbora banke, član nadzornog odbora banke dužan je prvenstveno uvažiti interese banke i podvrgnuti interesima banke sve lične interese ili specifične interese dioničara, uprave, javnosti ili drugih zainteresiranih strana.
- (5) Član organa banke dužan je odmah obavijestiti nadzorni odbor o postojanju okolnosti koje bi mogle dovesti do sumnje u sukob interesa. Ukoliko je identifikovan sukob interesa ili okolnosti koje bi mogle dovesti do sukoba interesa, nadzorni odbor banke je dužan poduzeti odgovarajuće mjere za eliminisanje sukoba interesa ili uspostavljanje kontrole nad okolnostima koje bi mogle dovesti do sukoba interesa.
- (6) Ako nadzorni odbor banke, na osnovu procjene iz stava (5) ovog člana, identifikuje sukob interesa ili mogućnost nastanka sukoba interesa u odnosu na određenog člana organa banke, taj član organa banke će odmah prekinuti postupanje kod kojeg postoji sumnja u sukob interesa i prenijeti na banku sve koristi koje je eventualno stekao po osnovu takvog postupanja, odnosno poslovnih aktivnosti. U slučaju da banka pretrpi bilo kakvu štetu zbog te poslovne aktivnosti, taj član će iz vlastitih sredstava banci nadoknaditi štetu.
- (7) Nadzorni odbor banke dužan je procijeniti da li je neophodno prekinuti funkciju člana organa banke, ukoliko identifikuje značajan sukob interesa koji član organa banke nije u mogućnosti eliminirati, te poduzme odgovarajuće mjere na bazi pomenute procjene.
- (8) U slučaju da član uprave banke odmah ne obavijesti nadzorni odbor banke o svojoj sumnji u sukob interesa, da na osnovu naloženih mjera od strane nadzornog odbora banke ne izvrši korektivne radnje ili ne omogući kontrolu nad okolnostima koje bi mogle dovesti do sukoba interesa, nadzorni odbor je dužan razriješiti ga sa funkcije člana, odmah po identifikovanju sporne situacije.

- (9) U slučaju da član nadzornog odbora banke odmah ne obavijesti nadzorni odbor banke o svojoj sumnji u sukob interesa, da na osnovu naloženih mjera nadzornog odbora ne izvrši korektivne radnje ili ne omogući kontrolu nad okolnostima koje bi mogle dovesti do sumnje u sukob interesa, nadzorni odbor banke dužan je predložiti skupštini banke da razriješi člana nadzornog odbora sa funkcije odmah po identifikovanju sporne situacije.
- (10) Nadležni organ banke, osim razrješenja sa funkcije članova organa banke iz st. (8) i (9) ovog člana, cijeni potrebu pokretanja postupaka pred nadležnim organima, o čemu treba obavijestiti Agenciju.

Član 64.

Opće mjere predostrožnosti za izbjegavanje sukoba interesa

Opće mjere predostrožnosti koje treba poduzeti sa ciljem izbjegavanja sukoba interesa, uključuju najmanje sljedeće:

- a) na sjednici organa banke član mora, na vlastitu inicijativu ili po pozivu predsjednika organa banke, navesti da li postoji sumnja u sukob interesa u pogledu pitanja koja su predmet razmatranja i odlučivanja na sjednici organa banke i obrazložiti okolnosti koje dovode do sumnje u sukob interesa,
- b) član organa banke neće glasati u slučaju kada postoji sumnja u sukob interesa u pogledu pitanja koja su predmet razmatranja i odlučivanja na sjednici organa banke,
- c) organ banke dužan je osigurati da su u zapisniku sa sjednice unesena obrazloženja i izjave dotičnog člana da isti nije glasao zbog postojanja sukoba interesa, odnosno sumnje u postojanje sukoba interesa, navedenog u tački b) ovog člana.

Član 65.

Posebne mjere sprečavanja sukoba interesa među članovima organa banke

- (1) Organ banke je dužan razmotriti okolnosti i/ili odnose iz člana 14. stav (2) ove odluke koji mogu dovesti do sukoba interesa.
- (2) Član organa banke dužan je u pisanoj formi dati izjavu u pogledu pitanja sukoba interesa iz stava (1) ovog člana prije preuzimanja funkcije, kao i naknadno svake godine ili po nastajanju bilo kakvih promjena.

Član 66.

Identifikovanje značajnih direktnih i indirektnih poslovnih odnosa

- (1) Sukob interesa posebno se odnosi na postojanje značajnog direktnog ili indirektnog poslovnog odnosa između člana organa banke ili člana njegove uže porodice sa bankom ili njenim zavisnim licem.
- (2) Direktni poslovni odnos iz stava (1) ovog člana je svaki ugovorni ili drugi poslovni odnos koji ispunjava sljedeće kriterije:
 - a) da je ugovor o isporuci robe ili izvršenju usluge, uključujući finansijske usluge, savjetodavne usluge, marketinške usluge i usluge informatičke podrške, zaključen između člana organa banke ili člana njegove uže porodice, sa jedne strane, i banke ili njenog zavisnog lica, sa druge strane,
 - b) da član organa banke ili član njegove uže porodice koristi bankarske ili druge usluge koje pruža banka ili njeno zavisno lice, pod uslovima koji nisu u skladu sa usvojenom poslovnom politikom ili uobičajenom praksom banke ili njenog zavisnog lica,
 - c) da je član organa banke ili član njegove uže porodice član druge organizacije ili udruženja ili sa istom ima poslovne aktivnosti, a ta organizacija, odnosno udruženje prima sredstva u obliku

donatorske, sponzorske ili druge vrste pomoći od banke, ukoliko ukupni godišnji iznos ovih sredstava prelazi iznos od 2.000 KM.

- (3) Indirektni poslovni odnos iz stava (1) ovog člana postoji ukoliko član organa banke ili član njegove uže porodice ima značajan vlasnički interes u drugom pravnom licu koje ima značajne poslovne odnose sa bankom, ili je član njegovih organa ili značajan poslovni partner istog.
- (4) Nadzorni odbor banke dužan je razmotriti svaki značajan poslovni odnos kod kojeg postoji sumnja u sukob interesa, kako je navedeno u članu 63. st. (5) do (9) ove odluke.
- (5) Organi banke su dužni dostaviti Agenciji Izjavu o imovinskom stanju, na način i u rokovima kako je to propisano odredbama Odluke o izjavi o imovinskom stanju.

3.2. Dodatna pravila savjesnog postupanja organa banke

Član 67.

Efikasnost rada

- (1) Efikasnost rada organa banke u direktnoj je vezi sa stepenom informisanosti i pristupom značajnim informacijama. Pravovremeno, sveobuhvatno, jasno i tačno informisanje organa banke, uključujući odbore nadzornog odbora su preduslovi za postizanje efikasnosti u izvršavanju aktivnosti iz njihove nadležnosti.
- (2) Uprava banke redovno, sveobuhvatno i pravovremeno izvještava nadzorni odbor u pogledu provođenja njihovih odgovornosti o pitanjima vezanim za poslovanje banke, rizike banke i rizični profil banke, provođenje usvojenih politika, eventualna odstupanja od utvrđenih ciljeva poslovne politike i druga pitanja iz njene nadležnosti. Nadzorni odbor ima pravo i obavezu da od uprave banke zahtijeva dodatna objašnjenja i izvještaje o svim bitnim pitanjima za poslovanje banke i njenih zavisnih lica.
- (3) Predsjednik nadzornog odbora je zadužen za koordinaciju rada nadzornog odbora, utvrđivanje dnevnog reda sjednica nadzornog odbora u svrhu osiguravanja prioritnog rješavanja strateških pitanja, osigurava da nadzorni odbor donosi odluke na temelju pouzdanih informacija i dobre informisanosti i predsjedava sjednicama istog. Isti je dužan da podstiče ostale članove nadzornog odbora da efikasno i efektivno izvršavaju svoje obaveze i odgovornosti, tako da:
 - a) članovi nadzornog odbora pravovremeno prime adekvatne dokumente i pouzdane informacije za adekvatnu pripremu za sjednice nadzornog odbora i njegovih odbora,
 - b) osigura otvorenu i konstruktivno-kritičku raspravu između članova nadzornog odbora na osnovu koje mogu članovi nadzornog odbora slobodno izražavati svoje stavove tokom rasprave, te u procesu glasanja i donošenja odluka.
- (4) Članovi nadzornog odbora banke dužni su posvetiti dovoljno vremena obavljanju svojih zadataka. Za vrijeme trajanja svog mandata, obavezni su upotrijebiti i unapređivati potrebna kolektivna i individualna znanja, vještine i stručna znanja, dodatno se obrazujući iz oblasti koje su važne za efikasno i kvalitetno obavljanje njihovih dužnosti. U tom smislu, banka treba izdvojiti novčana sredstva i druge resurse potrebne za te svrhe, što uključuje i usvajanje plana stručnog osposobljavanja članova nadzornog odbora i članova uprave banke.
- (5) Nadzorni odbor banke, jednom godišnje, treba izvršiti samoprocjenu adekvatne popunjenosti i aktivnosti rada nadzornog odbora kao cjeline i rada pojedinačnih članova, potencijalnih sukoba interesa pojedinačnih članova nadzornog odbora, funkcioniranja svojih odbora i saradnje sa upravom banke. U tom smislu, u skladu sa rezultatima samoprocjene, nadzorni odbor banke treba definirati moguće mjere za unapređenje efikasnosti, u pogledu sastava, edukacije, dinamike održavanja sjednica i prisustva na istim, potrebnih informacija, priprema za sjednice i dr.

- (6) Banka je dužna dostaviti Agenciji informaciju o rezultatima samoprocjene, sa mjerama za unapređenje efikasnosti iz stava (5) ovog člana, do 31.03. tekuće godine za prethodnu poslovnu godinu.

Član 68.

Odbori nadzornog odbora

- (1) Nadzorni odbor značajne banke dužan je osnovati odbor za naknade, odbor za imenovanja i odbor za rizike.
- (2) Sa ciljem postizanja efikasnosti u radu, nadzorni odbor treba, pored formiranja obaveznih odbora razmotriti potrebu uspostavljanja i drugih specijalizovanih odbora, kao što su: etički odbor, odbor za ljudske resurse, odbor za praćenje usklađenosti i sl.
- (3) Formiranje odbora iz st. (1) i (2) ovog člana je u funkciji pružanja podrške u specifičnim područjima iz nadležnosti nadzornog odbora, kako bi se omogućila primjena i razvoj dobrih praksi upravljanja bankom i efikasno odlučivanje.
- (4) Ako nije riječ o značajnoj banci i ako nisu imenovani odbor za rizike, odbor za naknade i odbor za imenovanja iz stava (1) ovog člana, nadzorni odbor dužan je izvršavati zadatke tih odbora.
- (5) Nadzorni odbor dužan je da u skladu sa poslovníkom odredi za svaki osnovani odbor iz st. (1) i (2) ovog člana odgovornosti i obim rada odbora, kao i odgovarajuće radne postupke. Radni postupci trebaju uključiti redovno izvještavanje nadzornog odbora, te dokumentovanje dnevnih redova i zapisnika sa glavnim odlukama i zaključcima sa sjednica.
- (6) Pored obaveza iz člana 57. stav (4) Zakona, nadzorni odbor dužan je osigurati i da:
 - a) se predsjednici tih odbora imenuju iz redova članova nadzornog odbora, a ne iz redova lica stručnih službi u banci,
 - b) je predsjednik odbora za rizike nezavisan član nadzornog odbora, ukoliko je isto moguće, te da nije predsjednik nadzornog odbora ili predsjednik nekog drugog odbora nadzornog odbora,
 - c) je predsjednik odbora za naknade nezavisan član nadzornog odbora,
 - d) nezavisni članovi nadzornog odbora iz člana 62. stav (1) ove odluke trebaju aktivno učestvovati u radu nadzornog odbora i odbora nadzornog odbora.
- (7) Nadzorni odbor dužan je osigurati da odbor za rizike, odbor za imenovanja ili odbor za naknade nema potpuno isti sastav kao neki drugi odbor nadzornog odbora.
- (8) Nadzorni odbor dužan je osigurati adekvatnu saradnju između odbora nadzornog odbora. Uzimajući u obzir stav (7) ovog člana, adekvatna saradnja između odbora uključuje i slučaj u okviru kojeg predsjednik ili član jednog odbora može biti član drugog odbora. U slučaju da su uspostavljeni odbor za rizike i odbor za naknade, adekvatna saradnja uključuje okolnost kada član odbora za rizike učestvuje na sastancima odbora za naknade, i obrnuto.
- (9) Uprava banke dužna je osigurati adekvatnu informisanost odbora nadzornog odbora i njihov pristup adekvatnim kadrovskim i finansijskim resursima za provođenje svojih zadataka, uključujući mogućnost upotrebe eksternih konsultanta, ako je potrebno.
- (10) Članovi odbora za rizike moraju individualno i/ili zajedno imati odgovarajuća znanja, vještine, stručnost i iskustvo u oblasti upravljanja rizicima i internih kontrola banke koja im omogućavaju da u potpunosti razumiju i prate provođenje strategija i politika, kao i rizični profil banke i njenu sklonost ka preuzimanju rizika.
- (11) Uzimajući u obzir član 61. Zakona, odbor za rizike ima sljedeće zadatke:
 - a) savjetuje i pomaže nadzornom odboru u nadziranju ukupne trenutne i buduće sklonosti ka preuzimanju rizika, uzimajući u obzir sve značajne rizike banke s ciljem osiguravanja usklađenosti istih s rizicima koji proizlaze iz poslovnih ciljeva, odnosno poslovne strategije banke,

- b) pruža stručnu pomoć nadzornom odboru prilikom internog nadzora provođenja Strategije rizika u skladu sa utvrđenim limitima rizika i drugim ograničenjima, pri čemu nadzorni odbor i uprava banke, u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, zadržavaju sveukupnu odgovornost za rizike,
 - c) pruža stručnu pomoć u nadziranju provođenja strategije za upravljanje kapitalom i likvidnošću, te strategije upravljanja značajnim rizicima banke, s ciljem procjene primjerenosti tih strategija u odnosu na usvojenu sklonost ka preuzimanju tih rizika i Strategiju rizika,
 - d) daje preporuke nadzornom odboru o promjenama Strategije rizika u slučaju promjena u poslovnom modelu banke, tržišnim kretanjima, datih preporuka od strane funkcije upravljanja rizicima i sl.,
 - e) daje prijedloge nadzornom odboru vezano za eventualno korištenje konsultanskih usluga u oblasti upravljanja rizicima,
 - f) analizira različite scenarije, uključujući scenarije za testiranje otpornosti na stres, s ciljem procjene utjecaja eksternih i internih događaja na profil rizičnosti banke,
 - g) preispituje usklađenost cijena proizvoda, odnosno usluga banke koje nude klijentima sa poslovnim modelom banke i Strategijom rizika, a u slučajevima da utvrde da date cijene ne odražavaju rizike na odgovarajući način u skladu sa poslovnim modelom i Strategijom rizika, nadzornom odboru i upravi banke predlaže plan za poboljšanje,
 - h) ne dovodeći u pitanje zadatke odbora za naknade, ispituje da li poticaji predviđeni Politikom naknada uzimaju u obzir rizik, kapital, likvidnost i vjerovatnost, te vremenski raspored zarada, a kako bi pomogao uspostavljanju dobre Politike naknada,
 - i) preispituje adekvatnost uspostavljenih planova oporavka, sa aspekta njihovog uključivanja u sistem upravljanja u banci, usklađenosti sa uspostavljenim sistemom upravljanja rizicima i provodivosti mjera definiranih tim planovima, te po potrebi predlaže mjere za njihovo poboljšanje,
 - j) procjenjuje preporuke funkcije interne revizije i preporuke imenovanog eksternog revizora koji obavlja eksternu reviziju banke u oblasti rizika, te pregleda adekvatnost provođenja poduzetih mjera.
- (12) Prilikom imenovanja predsjednika i članova odbora za naknade, nadzorni odbor dužan je osigurati da isti stručno i nezavisno prosuđuje o Politici naknada, provođenju iste, te o utjecaju iste na upravljanje rizicima, kapital i likvidnost banke. U tom pogledu, članovi odbora za naknade trebaju, pojedinačno i/ili zajedno, imati znanje, vještine i iskustva o politikama i praksama u vezi sa naknadama, sistemima za upravljanje rizicima i sistemima internih kontrola, uključujući znanje o metodama za usklađivanje varijabilnih naknada sa profilom rizičnosti i strukturom kapitala banke.
- (13) Uzimajući u obzir član 62. Zakona, Odbor za naknade ima sljedeće zadatke:
- a) pružanje podrške nadzornom odboru pri donošenju i redovnom pregledu općih principa Politike naknada banke i aktivnu saradnju u postupku utvrđivanja identifikovanih zaposlenika iz člana 48. ove odluke,
 - b) pružanje podrške i savjetovanje uprave banke prilikom pripremanja prijedloga Politike naknada banke,
 - c) obavljanje nadzora nad varijabilnim naknadama rukovodilaca kontrolnih funkcija i pružanje preporuka nadzornom odboru o strukturi i iznosu naknada tim licima,
 - d) sastavljanje prijedloga odluka nadzornog odbora iz člana 10. tačka r) ove odluke,
 - e) sastavljanje prijedloga odluka nadzornog odbora koje imaju utjecaj na rizike i upravljanje rizicima banke,
 - f) osiguravanje adekvatnosti informacija o Politici naknada koje se pružaju skupštini banke,
 - g) ocjenjivanje postupaka i metoda sa ciljem da sistem naknada uzima u obzir sve rizike banke,

te kapital i likvidnost banke, te da je Politika naknada usklađena sa obimom preuzetog rizika, efikasnim i pouzdanim upravljanjem rizicima, poslovnom strategijom, ciljevima, korporativnom kulturom, vrijednostima i dugoročnim interesima banke,

- h) ocjenjivanje postizanja ciljeva vezanih za uspješnost i potrebu za usklađivanje varijabilnih naknada sa preuzetim rizicima iz prethodnog perioda, uključujući primjenu odredaba o malusu i povratu naknade,
- i) pregledavanje različitih scenarija sa ciljem procjene utjecaja eksternih i internih događaja na politiku i praksu naknada, uključujući pretpostavke za obrnuto testiranje na stres,
- j) davanje prijedloga nadzornom odboru vezanih za eventualno korištenje konsultantskih usluga u pogledu Politike naknada i provođenja te politike te provođenje kontrole nad procesom imenovanja konsultanta,
- k) preispitivanje i ocjenjivanje usklađenosti provođenja Politike naknada, najmanje jednom godišnje, sa:
 - 1) relevantnim propisima, smjernicama, općeprihvaćenim standardima, principima i kodeksima,
 - 2) politikama i procedurama banke vezanim za naknade zaposlenika banke.

Odbor, koji je odgovoran za provođenje postupka iz ove tačke, dužan je u taj postupak uključiti kontrolne i druge relevantne funkcije banke (npr. ljudski resursi, pravna služba i sl.) u svrhu stručne podrške odboru. Ako se u tom postupku utvrde nedostaci u Politici naknada ili u njenom provođenju, nadzorni odbor dužan je, bez odgađanja, donijeti plan otklanjanja tih nedostataka i pokrenuti ostvarivanje toga plana. Ukoliko taj postupak provodi odbor za naknade, izvještaj o obavljenom postupku mora se dostaviti upravi i nadzornom odboru banke, te licima odgovornim za rad kontrolnih funkcija banke. Izvještavanje uprave i lica odgovornih za rad kontrolnih funkcija odnosi se i na slučaj kada postupak iz ove tačke provodi nadzorni odbor.

- (14) Pri obavljanju poslova iz stava (13) ovog člana, odbor za naknade dužan je uzeti u obzir dugoročne interese dioničara, klijenata, povjerilaca, supervizora, regulatora i ostalih zainteresiranih strana banke.
- (15) Članovi odbora za imenovanja moraju individualno i/ili zajedno imati odgovarajuća znanja, vještine, stručnost i iskustvo u pogledu postupka izbora članova organa banke i zahtjeva u pogledu ispunjavanja uslova za članove organa banke.
- (16) Uzimajući u obzir član 60. Zakona, odbor za imenovanja ima sljedeće zadatke:
 - a) priprema opis dužnosti i kvalifikacija koje su potrebne za određenu funkciju u organu banke,
 - b) predlaže članove nadzornog odbora i članove uprave i aktivno saraduje, uz učešće funkcije ljudskih resursa, pri izboru kandidata za članstvo u organu banke,
 - c) redovno, a najmanje jednom godišnje, procjenjuje strukturu, veličinu, sastav i djelovanje nadzornog odbora i uprave banke i po potrebi predlaže promjene,
 - d) redovno, a najmanje jednom godišnje, procjenjuje znanje, sposobnosti i iskustva pojedinačnih članova uprave i nadzornog odbora, te uprave i nadzornog odbora kao cjeline i o procjeni izvještava te organe banke,
 - e) redovno preispituje efikasnost politike za izbor članova nadzornog odbora i uprave banke i imenovanje nosioca ključnih funkcija, odnosno višeg rukovodstva, daje preporuke nadzornom odboru i upravi banke i u slučaju potrebe predlaže njihove izmjene, vodeći pri tome računa o ciljevima i politici raznolikosti i vremena koje je potrebno za obavljanje pojedinačne funkcije,
 - f) kontinuirano, u mjeri u kojoj je to moguće, osigurava nepostojanje dominantnog utjecaja pojedinaca ili male grupe pojedinaca pri odlučivanju nadzornog odbora i uprave banke u svrhu zaštite interesa banke u cjelini.

Član 69.

Izvjestavanje skupštine banke

- (1) Nadzorni odbor podnosi skupštini banke pisani godišnji izvještaj o radu ovog odbora, u kojem precizno i vjerodostojno navodi aktivnosti tokom godine.
- (2) U izvještaju iz stava (1) ovog člana, posebno treba obuhvatiti provedene aktivnosti u pogledu:
 - a) nadzora poslovanja banke,
 - b) nadzora nad radom banke,
 - c) ocjene izvještaja uprave banke,
 - d) ocjene izvještaja odbora za reviziju, koji je odgovoran za nadzor provođenja eksterne revizije u banci,
 - e) ocjene izvještaja interne revizije banke, koja je odgovorna za ocjenu rizika u poslovanju banke i sistema internih kontrola, kao i ocjene izvještaja drugih kontrolnih funkcija,
 - f) funkcioniranja i rada nadzornog odbora banke, te njegovih specijalizovanih odbora,
 - g) samoprocjene efikasnosti rada i eventualnih predloženih mjera za unapređenje iste,
 - h) postojanja sukoba interesa unutar organa banke i načina njihovog rješavanja,
 - i) konkretnog doprinosa pojedinih članova u radu nadzornog odbora, njihovog prisustva na sjednicama i učešća u raspravama i odlučivanju,
 - j) ocjene stepena ostvarene saradnje sa drugim organima banke i specijalizovanim odborima i
 - k) izvršenja ostalih zadataka iz zakonom utvrđenih nadležnosti.

Član 70.

Izbor, odnosno imenovanje i razrješenje članova organa banke

- (1) U pogledu izvršavanja zakonskih nadležnosti skupštine, odnosno nadzornog odbora banke za izbor i razrješenje članova nadzornog odbora, odnosno imenovanje i razrješenje uprave banke, skupština, odnosno nadzorni odbor banke moraju pažljivo i pravovremeno vršiti izbor, odnosno imenovanje kandidata, kako bi osigurali efikasnost i kontinuitet rada organa banke.
- (2) Skupština, odnosno nadzorni odbor banke, dužni su da izbor kandidata za nadzorni odbor, odnosno imenovanje uprave banke vrše u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima Agencije.

3.3. Specifični zadaci nadzornog odbora

Član 71.

Usvajanje poslovne politike banke

- (1) Nadzorni odbor banke donosi poslovnu politiku banke, prethodno procjenjujući da li ista omogućava provođenje poslovne strategije banke.
- (2) Tokom procjene iz stava (1) ovog člana, nadzorni odbor banke posebno uzima u obzir sljedeće:
 - a) prikladnost poslovnih ciljeva i planova u pogledu:
 - 1) značajnih poslovnih aktivnosti i
 - 2) svih očekivanih promjena u poslovnoj strategiji banke,
 - b) rizike proizašle iz makroekonomskog okruženja u kojem banka posluje, sa aspekta položaja banke u poslovnom ciklusu,
 - c) potencijalne rizike proizašle iz planiranog uvođenja novih proizvoda,
 - d) očekivane makroekonomske trendove u domaćem i međunarodnom okruženju,
 - e) konkurentsku poziciju banke i mogućnosti povećanja njenog tržišnog učešća i/ili proširenja njenog tržišta,
 - f) aspekt sigurnosti i unapređenja kvalitete poslovanja i
 - g) razvojne aspekte bankarskih i finansijskih usluga.

Član 72.

Usvajanje finansijskog plana banke

- (1) Nadzorni odbor banke usvaja finansijski plan, kao dio poslovnog plana banke, koji je usaglašen sa poslovnom strategijom i politikom banke.
- (2) Prilikom donošenja finansijskog plana, kao sastavne komponente poslovnog planiranja, potrebno je definirati prihvatljive i neprihvatljive rizike sa odgovornostima uprave banke za identifikaciju, mjerenje, odnosno procjenu, praćenje, kontrolu i izvještavanje o rizicima, u skladu sa usvojenom Strategijom rizika.
- (3) Tokom procjene iz stava (2) ovog člana, nadzorni odbor banke posebno uzima u obzir očekivane pokazatelje:
 - a) rast ukupne aktive,
 - b) trend tržišnog učešća banke po poslovnim područjima,
 - c) prihode i rashode banke, polazeći od analize istih u prethodnom periodu i očekivanih trendova,
 - d) poslovne rezultate i
 - e) povrat na kapital i aktivu, prije oporezivanja.

Član 73.

Uspostava i unapređenje kontrolnih funkcija u banci

- (1) Saglasno odredbama Zakona i podzakonskim aktima Agencije, banka je dužna uspostaviti efikasan sistem internih kontrola, a nadzorni odbor banke je dužan donijeti interne akte kojima se propisuje njihovo funkcionisanje.
- (2) Nadzorni odbor treba osigurati nezavisnost kontrolnih funkcija, odnosno dužan je uspostaviti njihovo funkcioniranje odvojeno od poslovnih procesa i aktivnosti u kojima rizik nastaje. Nadzorni odbor usvaja izvještaje o radu kontrolnih funkcija, uz pribavljeno izjašnjenje uprave i odbora za reviziju.
- (3) Na osnovu rezultata procjene rada kontrolnih funkcija, nadzorni odbor treba poduzeti adekvatne mjere na održavanju, odnosno unapređenju efikasnosti kontrolnih funkcija.

IV. PROCJENA ISPUNJAVANJA USLOVA ZA ČLANOVE ORGANA BANKE I NOSIOCA KLJUČNIH FUNKCIJA

4.1. Zahtjevi za procjenu

Član 74.

Pravila o procjeni ispunjavanja uslova za člana organa banke

Pravila o procjeni ispunjavanja uslova za člana organa banke obuhvataju:

- a) kriterije i postupke za procjenu primjerenosti predloženih i izabranih, odnosno imenovanih članova organa banke i nosilaca ključnih funkcija i
- b) mjere koje banka primjenjuje u slučajevima kada članovi organa banke, odnosno nosioci ključnih funkcija ne ispunjavaju uslove za obavljanje funkcije.

Član 75.

Primjena pravila o procjeni

- (1) Banka vrši procjenu ispunjavanja uslova za člana organa banke u sljedećim slučajevima:
 - a) prije podnošenja zahtjeva za izdavanje prethodne saglasnosti Agencije za izbor, odnosno imenovanje članova organa banke,

- b) u toku obavljanja funkcije izabranih, odnosno imenovanih članova organa banke, a najmanje jednom godišnje i
 - c) u drugim slučajevima, za koje banka ocijeni da su relevantni za obavljanje funkcije člana organa banke.
- (2) Osnivač banke vrši procjenu ispunjavanja uslova za člana organa banke na osnovu kriterija definiranih ovom odlukom, prije podnošenja zahtjeva Agenciji za izdavanje bankarske dozvole.
- (3) Procjena nosioca ključnih funkcija vrši se sa svrsishodnom primjenom zahtjeva iz st. (1) i (2) ovog člana, pri čemu banka ne podnosi Agenciji zahtjev za izdavanje prethodne saglasnosti za izbor, odnosno imenovanje.

Član 76.

Odgovornost za procjenu

- (1) Banka ima odgovornost za obavljanje inicijalne i ponovne procjene ispunjavanja uslova za članove organa banke iz člana 75. stav (1) ove odluke, uključujući procjenu primjerenosti članova organa banke kao cjeline.
- (2) Osnivač banke ima odgovornost za obavljanje inicijalne procjene ispunjavanja uslova za članove organa banke iz člana 75. stav (2) ove odluke, uključujući procjenu primjerenosti članova organa banke kao cjeline.
- (3) Banka ima odgovornost za obavljanje inicijalne i ponovne procjene primjerenosti nosilaca ključnih funkcija iz člana 75. stav (3) ove odluke.

Član 77.

Opći zahtjevi za procjenu člana organa banke

- (1) Banka je dužna osigurati da član organa banke u svakom trenutku ispunjava uslove za člana organa banke iz čl. 48. stav (6) i 64. Zakona, kao i uslove iz Odluke o uslovima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja saglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdatih saglasnosti.
- (2) Za procjenu člana organa banke moraju se uzeti u obzir sve relevantne i dostupne informacije, bez obzira kada i gdje su nastale.
- (3) Prilikom procjene ugleda člana organa banke moraju se uzeti u obzir kriteriji propisani Zakonom i ovom odlukom.
- (4) Član organa banke mora imati dobar ugled, mora imati integritet i biti pošten, te imati sposobnost nezavisnog mišljenja iz člana 84. stav (2) ove odluke, bez obzira na veličinu, internu organizaciju, vrstu, obim i složenost poslovanja banke ili na dužnosti i odgovornosti specifične funkcije, uključujući članstvo u odborima organa banke.
- (5) Prilikom procjene znanja, sposobnosti i vještina, iskustva i raspoloživog vremena za obavljanje funkcije člana organa banke, moraju se uzeti u obzir vrsta, obim i složenost poslovanja banke, kao i odgovornosti funkcije koju obavlja. Nivo i vrsta znanja, sposobnosti i iskustvo koji se zahtijevaju za člana uprave može se razlikovati od nivoa i vrste znanja, sposobnosti, vještina i iskustva koja se zahtijevaju za člana nadzornog odbora.
- (6) Prilikom procjene ispunjavanja uslova za članove organa banke moraju se uzeti u obzir i drugi kriteriji bitni za funkcioniranje organa banke, propisani Zakonom i ovom odlukom, te zahtjevi u pogledu raznolikosti organa banke u skladu sa politikom raznolikosti.
- (7) Ukoliko postoje slučajevi koji dovode u sumnju ugled, znanje, sposobnosti, vještine, iskustvo ili druge kriterije bitne za obavljanje funkcije člana organa banke, mora se ocijeniti kako će isti utjecati na konačnu procjenu tog člana organa banke i procjenu organa banke kao cjeline.

Član 78.

Postupak procjene

- (1) Procjena člana organa banke mora se završiti prije nego što član organa banke počne obavljati funkciju, kao i jednom godišnje za prethodnu godinu obavljanja funkcije člana organa banke.
- (2) Uzimajući u obzir član 45. stav (1) tačka k) Zakona banka je dužna osigurati da se skupštini banke dostavljaju rezultati procjene kandidata za člana nadzornog odbora pravovremeno prije imenovanja člana nadzornog odbora na sjednici skupštine.
- (3) Banka je dužna ponovno izvršiti procjenu ispunjavanja uslova za člana organa banke, sa ciljem verifikacije njegove daljnje primjerenosti, zbog određenog slučaja, koji dovodi u sumnju ispunjavanje uslova za obavljanje funkcije člana organa banke, odnosno koji:
 - a) značajno utječe na adekvatnost sastava organa banke zbog ponovnog imenovanja člana organa banke na funkciju za koju su se promijenili uslovi ili u slučaju da je član imenovan na drugu funkciju u organu banke,
 - b) ima utjecaj na spremnost i mogućnost za obavljanje funkcije člana organa banke, uključujući slučaj kad član organa banke počne obavljati dodatne funkcije ili aktivnosti,
 - c) značajno utječe na ugled člana organa banke ili banke, te
 - d) u okviru redovne procjene sistema upravljanja u banci iz člana 10. stav (1) tačka e) ove odluke, koju provodi nadzorni odbor.Ovakva ponovna procjena ograničava se na ispitivanje daljnjeg ispunjavanja uslova člana samo u odnosu na relevantni slučaj.
- (4) Prilikom inicijalne i ponovne procjene ispunjavanja uslova pojedinačnih članova organa banke, banka na osnovu vlastite metodologije vrši i inicijalnu i ponovnu procjenu članova organa banke kao cjeline. Banka je dužna ponovno procijeniti primjerenost članova organa banke kao cjeline u slučaju imenovanja novog člana, u slučajevima iz stava (3) tačka a) ovog člana, te u slučajevima kada:
 - a) imenovani ili ponovno imenovani članovi prestanu biti članovi organa banke, te
 - b) se značajno promjeni poslovni model, sklonost ka preuzimanju rizika ili Strategija rizika banke na pojedinačnom ili konsolidovanom nivou,Identifikovani nedostaci u ukupnom sastavu organa banke ne znače da pojedini član ne ispunjava neke ili sve uslove.
- (5) Postupak procjene i njeni rezultati moraju biti adekvatno dokumentovani. Dokumentacija treba obuhvatiti:
 - a) opis i ulogu relevantne funkcije organa banke i
 - b) rezultate procjene članova organa banke na osnovu sljedećih kriterija:
 - 1) ugled, uključujući integritet i poštenje,
 - 2) odgovarajuće znanje, sposobnosti, vještine i iskustvo,
 - 3) raspoloživo vrijeme za obavljanje funkcije.
- (6) Banka je dužna dostaviti Agenciji dokumentaciju iz stava (5) ovog člana, kao i rezultate izvršene procjene, u roku od 30 dana od dana izvršene procjene.

Član 79.

Politika procjene članova organa banke

- (1) Skupština odlučuje o donošenju primjerene politike za izbor i procjenu ispunjavanja uslova za članove nadzornog odbora i samoprocjenu rada nadzornog odbora, u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima Agencije.

- (2) Politikom procjene članova iz člana 7. stav (3) tačka e) ove odluke utvrđuju se principi za izbor, praćenje i planiranje zamjene članova organa banke i širok raspon kvaliteta, kompetencija i strukture članova organa banke, te kao minimum obuhvataju:
- a) postupak za izbor, imenovanje, ponovno imenovanje i planiranje zamjena članova organa banke, interni postupak koji se primjenjuje kod procjene članova organa banke, mjere koje se poduzimaju nakon provedene procjene, te internu funkciju (npr. funkcija ljudskih resursa) koja je odgovorna za pružanje podrške nadzornom odboru, odnosno odboru za imenovanja, ako postoji, u postupku procjene članova organa banke,
 - b) kriterije za procjenu primjerenosti članova organa banke, koji uključuju znanje, sposobnosti, iskustva, vještine, nezavisnost, spremnost i mogućnost posvećivanja dovoljnog vremena u radu organa banke, te ostale uslove za obavljanje funkcije člana organa banke,
 - c) dokumentaciju koju član organa banke i banka treba dostaviti u svrhu provođenja procjene,
 - d) definiranje da odbor za imenovanja, odnosno nadzorni odbor, redovno, a najmanje jednom godišnje procjenjuje znanje, vještine, sposobnosti i iskustvo članova uprave i nadzornog odbora, te uprave i nadzornog odbora kao cjeline i o procjeni izvještava organe banke,
 - e) mjere koje se poduzimaju nakon provedene procjene,
 - f) aktivnosti koje treba poduzeti u slučaju izbora članova nadzornog odbora, u pogledu informisanja dioničara o uslovima za obavljanje funkcije člana nadzornog odbora i kriterijima koje to lice mora ispunjavati za obavljanje funkcije, te rezultata procjene prije njegovog izbora;
 - g) slučajeve kada je potrebno vršiti ponovnu procjenu, uključujući mjere za utvrđivanje postojanja takvih slučajeva,
 - h) obavezu članova organa banke o redovnom godišnjem obavještanju banke o svim promjenama koje utječu na njihovo ispunjavanje uslova za obavljanje funkcije, a u slučaju bitne promjene odmah po njenom nastanku,
 - i) uslove i načine dodatnog osposobljavanja članova organa banke, a prema potrebama za profesionalnim razvojem članova organa banke,
 - j) ciljeve banke u pogledu raznolikosti organa banke,
 - k) definiranje adekvatnih finansijskih i ljudskih resursa za obuku i osposobljavanje članova organa banke,
 - l) definiranje lica, načina i rokova za obavještanje Agencije o postupanju u skladu sa odredbama ove odluke, odnosno o svim materijalno značajnim informacijama koje mogu negativno utjecati na ispunjavanje uslova za članove organa banke i
 - m) način dokumentovanja postupka procjene članova organa banke.
- (3) Banka je dužna osigurati da pri definiranju Politike procjene članova sarađuju odbor za imenovanja, ako postoji, i druge relevantne funkcije, uključujući kontrolne funkcije banke.
- (4) Politikom procjene članova banka je dužna, srazmjerno veličini, obimu, vrsti, složenosti i organizaciji poslovanja, provoditi procjenu nosioca ključnih funkcija. Banka treba procjenjivati ugled, znanje, sposobnosti, vještine i iskustvo nosioca ključnih funkcija na osnovu istih kriterija koji se primjenjuju za članove organa banke, uzimajući u obzir i ulogu i dužnosti relevantne funkcije.
- (5) Banka je dužna Politikom procjene članova organa banke odrediti i funkciju koja je odgovorna za vršenje procjene nosilaca ključnih funkcija, te za izvještanje funkcije ljudskih resursa i organa banke o rezultatima procjene.
- (6) Banka je dužna adekvatno dokumentovati postupak procjene i rezultate procjene nosilaca ključne funkcije, te rezultate izvršene procjene u slučaju rukovodilaca kontrolnih funkcija dostaviti Agenciji u roku od 30 dana od dana izvršene procjene, odnosno planiranog imenovanja.

Član 80. **Mjere banke**

- (1) Ako banka, nakon provedene procjene, zaključi da lice ne ispunjava uslove potrebne za izbor, odnosno imenovanje za člana organa banke, to lice ne može biti izabrano, odnosno imenovano. Ukoliko je taj član već izabran, odnosno imenovan, banka treba poduzeti odgovarajuće mjere da se taj član razriješi ili mjere kojima će se osigurati ispunjenje uslova tog člana.
- (2) Ukoliko banka zaključi, na bazi procjene ili ponovne procjene, da član organa banke ne ispunjava, odnosno više ne ispunjava uslove za obavljanje funkcije člana organa banke, banka je dužna poduzeti odgovarajuće mjere, uzimajući u obzir specifičnu situaciju i nedostatke pojedinačnih članova organa banke. Te mjere mogu obuhvatati: zamjenu određenih članova organa banke, odnosno njihovo razrješenje, obučavanje pojedinih članova ili cijelog organa banke i druge odgovarajuće mjere kojima se osigurava zadovoljavajuća osposobljenost organa banke kao cjeline.
- (3) Mjere banke iz st. (1) i (2) ovog člana se svrsishodno primjenjuju i u slučaju procjene da organ banke kao cjelina više nije primjeren.
- (4) U slučaju razrješenja člana organa banke iz st. (1) i (2) ovog člana, banka je dužna provesti propisani postupak kod Agencije.
- (5) U slučaju poduzimanja ostalih mjera iz st. (1) i (2) ovog člana, banka je dužna obavijestiti Agenciju o provođenju tih mjera, navodeći sadržaj, nosioce i rokove za njihovo provođenje.
- (6) Ukoliko banka, nakon provedene procjene, zaključi da kandidat za nosioca ključne funkcije nije primjeren, taj kandidat ne može biti imenovan, odnosno banka je dužna poduzeti mjere za adekvatno djelovanje te funkcije.

Član 81. **Kriteriji i procjena ugleda**

- (1) Smatra se da član organa banke ima dobar ugled ukoliko ne postoji dokaz o suprotnom, te ako nema razloga za osnovanu sumnju u njegov ugled. Pri ocjeni ovog kriterija, banka treba uzeti u obzir sve dostupne informacije za ocjenu, bez obzira gdje je nastao događaj relevantan za ocjenu ispunjavanja ovog kriterija.
- (2) Smatra se da član organa banke nema dobar ugled, ukoliko njegovo lično ili poslovno ponašanje izaziva značajnu sumnju u njegovu sposobnost da osigura adekvatno, efikasno i oprezno upravljanje bankom.
- (3) Pri procjeni ugleda člana organa banke uzimaju se u obzir:
 - a) evidencije iz svih sudskih, upravnih i prekršajnih postupaka ili druge relevantne evidencije, a naročito: vrsta optužbe, izrečena kazna, stepen žalbe, faza u kojoj se nalazi postupak protiv člana organa banke, efekat eventualnih izrečenih mjera, otežavajuće i ublažavajuće okolnosti, ozbiljnost i važnost bilo kojeg postupka i mjere protiv člana organa banke, vremenski period od izricanja mjere, odnosno kazne, ponašanje člana nakon izrečene mjere, odnosno kazne,
 - b) kumulativni efekti više manjih prekršaja, odnosno događaja, koji pojedinačno ne narušavaju ugled člana, ali koji zajedno mogu imati značajan utjecaj na isti.
- (4) Potrebno je analizirati sljedeće faktore, koji bi mogli dovesti u sumnju ugled pojedinačnog člana organa banke:
 - a) pokretanje krivičnog postupka ili donošenje presude kojom je izrečena kazna za krivično djelo, prema zakonima koji regulišu:
 - 1) obavljanje bankarske i druge finansijske djelatnosti ili koji su u vezi sa tržištem vrijednosnih papira, vrijednosnim papirima ili instrumentima platnog prometa, uključujući zakone o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, sprečavanju korupcije i druge relevantne propise kojim se reguliše pružanje finansijskih usluga,

- 2) prevare i/ili finansijski kriminal, uključujući i porezne obaveze,
 - 3) poslovanje privrednih društava, likvidaciju, stečaj ili zaštitu potrošača,
 - b) relevantne sadašnje ili prethodne istražne postupke i/ili izvršne mjere zbog nepoštivanja navedenih u tački a) alineja 1) ovog stava,
 - c) relevantne sadašnje ili prethodne istražne postupke i/ili izrečene mjere od strane drugih regulatornih ili profesionalnih tijela zbog nepoštivanja bilo kojih propisa.
- (5) Korektno postupanje pojedinačnog člana organa banke u obavljanju prethodnih poslova procjenjuje se na osnovu sljedećih elemenata:
- a) da li je postupao transparentno i da li je sarađivao u poslovanju sa nadležnim ili regulatornim tijelima,
 - b) da li mu je profesionalno tijelo uskratilo, poništilo, oduzelo ili ukinulo relevantni dokument o posjedovanju stručnih znanja ili ga je isključilo iz svog članstva,
 - c) podnošenje ostavke ili eventualno otpuštanje sa posla sa razlozima za iste ili slične situacije,
 - d) izricanje mjere zabrane od strane nadležnog tijela za djelovanje u svojstvu ovlaštenog lica i
 - e) bilo koji drugi dokazi da član organa banke nije djelovao u skladu sa profesionalnim standardima ponašanja.
- (6) Potrebno je razmotriti utjecaj sadašnjih i prošlih poslovnih rezultata i finansijske stabilnosti pojedinačnog člana organa banke na osnovu:
- a) dostupnih podataka iz evidencije o nekvalitetnim dužnicima,
 - b) finansijskih i poslovnih rezultata pravnog lica u kojima pojedinačni član organa banke ima ili je, u prethodne tri godine, imao kvalificirani ili značajan vlasnički interes, sa posebnim osvrtom na eventualne likvidacione i stečajne postupke, te da li je, i na koji način doprinio tim postupcima,
 - c) proglašenja ličnog bankrota, u pravnim sistemima zemalja u kojima je isti propisan,
 - d) materijalno značajnih ulaganja ili kreditnih izloženosti koje imaju bitan utjecaj na finansijsku sposobnost člana organa banke.
- (7) Ne dovodeći u pitanje osnovna ljudska prava, potrebno je razmotriti aktuelne istrage koje proizlaze iz pravosudnih ili administrativnih postupaka ili drugih sličnih istraga regulatornih tijela koje se vode protiv člana organa banke za kojega se vrši procjena.

Član 82.

Kriteriji i procjena znanja, sposobnosti, vještina i iskustva

- (1) Banka je dužna osigurati da članovi organa banke imaju odgovarajuće pojedinačno i kolektivno znanje, sposobnosti, vještine i iskustva kako bi u potpunosti i srazmjerno svojim odgovornostima, razumjeli i pratili poslovanje banke, glavne rizike i sistem upravljanja u banci, te organizaciju banke odnosno grupe, uključujući potencijalne sukobe interesa, koji mogu proizlaziti iz te organizacije.
- (2) Pri procjeni iskustva pojedinačnog člana organa banke treba razmotriti:
- a) teorijsko iskustvo, odnosno znanje, sposobnosti i vještine stečene obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem,
 - b) praktično iskustvo, stečeno obavljanjem prethodnih poslova.
- Pored navedenog, trebaju se uzeti u obzir vještine i stručna znanja stečena i pokazana tokom obavljanja profesionalnih dužnosti člana organa banke.
- (3) U pogledu procjene teorijskog iskustva, odnosno znanja, sposobnosti i vještina pojedinačnog člana organa banke, posebno se razmatra nivo i profil obrazovanja, te da li se isto odnosi na oblasti bankarstva, drugih finansijskih djelatnosti ili druge relevantne oblasti (ekonomija, pravo, uprava, finansijska regulativa, informaciona i komunikacijska tehnologija i slično).

- (4) Procjena iskustva ne treba biti ograničena samo na stepen obrazovanja ili dokaz o radu u banci ili drugoj finansijskoj instituciji. Potrebno je detaljno analizirati praktično iskustvo članova organa banke, budući da znanja stečena prilikom obavljanja prethodnih poslova zavise od vrste, obima i složenosti poslova, odnosno funkcije koju su obavljali.
- (5) Referentne oblasti za procjenu teorijskog i praktičnog iskustva pojedinačnog člana organa banke su:
- a) bankarstvo i finansijska tržišta,
 - b) regulatorni okvir i propisani standardi poslovanja banaka i drugih finansijskih institucija,
 - c) strateško planiranje i poznavanje poslovne strategije banke ili njenog poslovnog plana i njegovog izvršenja,
 - d) upravljanje rizicima (identifikacija, mjerenje, odnosno procjena, praćenje, kontrola i izvještavanje o ključnim rizicima), uključujući i odgovornosti pojedinačnog člana organa banke u tom procesu,
 - e) računovodstvo i revizija,
 - f) procjena efikasnosti sistema upravljanja banke, te upravljanje, nadzor i kontrola u postupcima i mjerama banke i drugih finansijskih institucija i
 - g) tumačenje finansijskih podataka banke, finansijsko planiranje, analiza i kontrola u bankama i sličnim finansijskim institucijama.
- (6) Član uprave banke mora imati dovoljno teorijskog i praktičnog iskustva, koje je stečeno tokom dovoljno dugog perioda na rukovodnim poslovima, odnosno kako je to propisano u čl. 7. st. (3), (7) i (8) i 8. stav (2) Odluke o uslovima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja saglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdatih saglasnosti. Teoretsko i praktično iskustvo stečeno u obavljanju prethodnih poslova procjenjuje se na osnovu:
- 1) perioda obavljanja poslova rukovođenja,
 - 2) vrste i složenosti posla, kao i organizacione strukture u kojoj su se poslovi obavljali,
 - 3) obima nadležnosti, ovlaštenja za odlučivanje i odgovornosti,
 - 4) tehničkih znanja o poslovanju banke i poznavanja rizika kojima je izložena, stečenih na određenom radnom mjestu i
 - 5) broja lica kojima je rukovodio.
- (7) Član nadzornog odbora banke mora imati dovoljno iskustva potrebnog za samostalnu procjenu u procesu donošenja odluka u najboljem interesu banke i efikasan nadzor uprave banke. Iskustvo može biti stečeno na akademskim, upravnim ili drugim radnim mjestima, te u upravljanju, nadzoru ili kontroli banaka ili drugih finansijskih institucija, kako je to propisao Odlukom o uslovima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja saglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdatih saglasnosti.
- (8) Članovi nadzornog odbora banke trebaju imati znanja potrebna za adekvatno razumijevanje poslovanja banke i rizika banke, odnosno njegovi članovi trebaju biti u mogućnosti dokazati da će ih steći u razumnom roku.

Član 83.

Drugi kriteriji procjene

Prilikom procjene pojedinačnog člana organa banke treba procijeniti i druge kriterije bitne za funkcioniranje organa banke, koji se odnose na:

- a) nezavisnost koja uključuje sposobnost člana organa banke da samostalno obavlja svoju funkciju u interesu banke i bez utjecaja drugih lica koji mogu dovesti do sukoba interesa,

- b) spremnost i mogućnost člana organa banke za posvećivanje dovoljnog vremena u radu organa banke,
- c) cjelokupan sastav organa banke, njegova kolektivna znanja i stručne spoznaje, uključujući raznolikost organa banke.

Član 84.

Nezavisnost i nezavisno mišljenje

- (1) Procjena nezavisnosti člana organa banke iz člana 83. tačka a) ove odluke uključuje procjenu nezavisnosti mišljenja člana organa banke i procjenu nezavisnosti člana nadzornog odbora.
- (2) Prilikom procjene nezavisnosti mišljenja člana organa banke iz stava (1) ovog člana treba razmotriti da li je član u raspravi i donošenju odluka organa banke spreman i sposoban saradivati na osnovu vlastitih opreznih, objektivnih i nezavisnih stavova, odnosno mišljenja, uključujući:
 - a) lične karakteristike člana organa banke (npr. hrabrost, uvjerljivost i snaga za efikasno razmatranje i preispitivanje prijedloga i stavova drugih članova organa banke, sposobnost postavljanja pitanja članovima uprave banke, sposobnost odupiranja kolektivnom razmišljanju i sl.),
 - b) utjecaj mogućeg sukoba interesa na sposobnost člana organa banke za nezavisno i objektivno obavljanje funkcije.Prilikom procjene ličnih karakteristika člana organa banke iz tačke a) ovog stava treba razmotriti prijašnje i sadašnje ponašanje člana, uključujući ponašanje člana u banci. Prilikom procjene utjecaja mogućeg sukoba interesa iz tačke b) ovog stava na sposobnost člana organa banke za nezavisno i objektivno obavljanje funkcije treba najmanje razmotriti okolnosti iz člana 14. stav (2) ove odluke.
- (3) Pri procjeni nezavisnosti pojedinačnog člana nadzornog odbora iz stava (1) ovog člana potrebno je minimalno razmotriti okolnosti iz člana 62. st. (1) i (2) ove odluke.

Član 85.

Procjena raspoloživog vremena za obavljanje funkcije

- (1) Pri procjeni raspoloživog vremena za obavljanje funkcije iz člana 83. stav (1) tačka b) ove odluke banka treba razmotriti spremnost i mogućnost člana organa banke da posveti dovoljno vremena obavljanju svojih dužnosti i odgovornosti u radu organa banke (u daljem tekstu: procjena raspoloživog vremena) sa ciljem razumijevanja poslovanja banke, značajnih rizika banke, te utjecaja poslovne strategije i Strategije rizika na poslovanje banke.
- (2) Procjena iz stava (1) ovog člana treba obuhvatiti i spremnost, odnosno mogućnost člana da posveti dovoljno vremena radu organa banke u mogućim periodima značajno povećanih aktivnosti banke (npr. u slučaju restrukturiranja, sticanja, spajanja, preuzimanja i sl.) ili u mogućoj kriznoj situaciji, odnosno u slučaju značajnih poteškoća kod poslovanja banke, uzimajući u obzir da treba u takvim periodima poslovanja banke posvetiti više vremena obavljanju funkcije.
- (3) Banka je dužna da u cilju procjene raspoloživog vremena iz stava (1) ovog člana pri određivanju broja direktorskih funkcija iz člana 2. stav (1) tačka pp) ove odluke, koje može istovremeno obavljati član organa banke u drugim privrednim društvima ili institucijama, u obzir uzme pojedinačne okolnosti vezane za banku i za člana, uključujući:
 - a) vrijeme koje treba da član posveti izvršavanju relevantne funkcije u organu banke i
 - b) vrstu, obim i složenost poslova banke.
- (4) Član uprave banke može biti lice koje ukupno obavlja jednu izvršnu direktorsku funkciju u banci i najviše dvije neizvršne direktorske funkcije u drugim privrednim društvima ili bankama.
- (5) Izuzetno od stava (4) ovog člana, sljedeće se smatra kao jedna direktorska funkcija:

- a) neizvršna direktorska funkcija u okviru iste bankarske grupe,
 - b) neizvršna direktorska funkcija u zavisnom društvu, uključujući nefinansijska društva, u kojima banka ima kvalificirano učešće.
- (6) Direktorska funkcija koju obavlja član uprave banke u pravnim licima čija je glavna poslovna aktivnost neprofitne prirode i koji nije subjekat bankarskog sistema, ne smatra se kao direktorska funkcija u smislu stava (4) ovog člana.
- (7) Pri procjeni vremena za obavljanje funkcije iz stava (3) ovog člana u obzir treba uzeti najmanje:
- a) broj direktorskih funkcija u pravnim licima koje član organa banke obavlja istovremeno, uzimajući u obzir moguće sinergije u slučaju da član obavlja ove funkcije u okviru bankarske grupe,
 - b) veličinu, vrstu, obim i složenost poslova pravnog lica u kojem član organa banke ima direktorsku funkciju,
 - c) stvarnu prisutnost člana organa banke u banci, uključujući u slučaju geografske udaljenosti člana i vrijeme putovanja koje je u tom primjeru potrebno za obavljanje te funkcije,
 - d) broj planiranih sastanka na nivou organa banke, sa nadležnim organima i ostalim zainteresiranim licima,
 - e) broj direktorskih funkcija koje član organa banke obavlja istovremeno u institucijama s pretežno nekomercijalnim ciljevima,
 - f) vrstu specifične funkcije i odgovornosti člana organa banke,
 - g) ostale eksterne profesionalne ili političke funkcije, odnosno druge relevantne funkcije,
 - h) potrebnu obuku i osposobljavanje za funkciju,
 - i) sve druge relevantne dužnosti člana organa banke.
- (8) Banka je dužna osigurati da je član organa banke upoznat sa očekivanjima banke vezanim za vremensku raspoloživost i da je dužan dati dokumentovanu izjavu o spremnosti i mogućnosti da posveti dovoljno vremena obavljanju svoje funkcije.
- (9) Banka je dužna pratiti i redovno preispitati da li članovi organa banke posvećuju dovoljno vremena za obavljanje svojih funkcija i odgovornosti, uključujući njihovu pripremu na sjednice, prisutnost i aktivnu saradnju na sjednicama organa banke, te utjecaj moguće dugoročne odsutnosti pojedinačnog člana na rad organa banke.
- (10) Banka je dužna ažurno evidentirati i dokumentovati sve eksterne profesionalne i političke funkcije članova organa banke. U slučaju okolnosti koje mogu imati negativan utjecaj na vremensku raspoloživost člana organa banke, banka je za tog člana dužna ponovno obaviti procjenu raspoloživog vremena.

Član 86.

Primjerenost cjelokupnog sastava organa banke

- (1) Prilikom procjene cjelokupnog sastava organa banke iz člana 83. stav (1) tačka c) ove odluke treba razmotriti da li organ banke, odvojeno za nadzorni odbor i upravu banke, ima odgovarajuće kolektivno znanje, sposobnosti, vještine i iskustvo u cilju razumijevanja poslovnih aktivnosti i rizika banke te adekvatnog razmatranja i donošenja odgovarajućih odluka, koje se zasnivaju na poznavanju poslovnog modela, sklonosti ka preuzimanju rizika, Strategije rizika i tržišta banke.
- (2) Prilikom procjene znanja, sposobnosti, vještina i iskustva organa banke iz stava (1) ovog člana posebno se razmatraju oblasti poslovanja banke za koja su članovi organa banke zajedno odgovorni u pogledu rukovođenja i nadzora nad poslovanjem banke, uključujući:
- a) sve poslovne aktivnosti i rizike banke,
 - b) relevantna područja iz oblasti finansijskog sektora, uključujući finansijska tržišta, tržišta kapitala, kapitalni zahtjevi i modeli, te iz oblasti drugih relevantnih sektora,

- c) finansijsko računovodstvo i izvještavanje,
 - d) upravljanje rizicima, usklađenost poslovanja i interna revizija,
 - e) informacione tehnologije i sigurnost informacija,
 - f) lokalna, regionalna i globalna tržišta, ako je primjenljivo,
 - g) propise i regulativu,
 - h) rukovodeće vještine i iskustvo,
 - i) sposobnost strateškog planiranja,
 - j) iskustva vezana za upravljanje i nadzor bankarskih grupacija, ako je primjereno.
- (3) Prilikom procjene iz stava (1) ovog člana banka treba razmotriti i znanje, sposobnosti, vještine i iskustvo kojima pojedinačni član organa banke doprinosi primjerenosti organa banke kao cjeline.
 - (4) U nadzorni odbor banke mogu biti imenovana lica koja zajedno imaju znanja, sposobnosti, vještine i iskustva potrebna za dovoljno dobro razumijevanje poslovanja i rizika banke, odnosno njegovi članovi trebaju biti u mogućnosti dokazati da će ih steći u razumnom roku.
 - (5) Uprava banke, kao cjelina, treba imati visok nivo rukovodećih sposobnosti i dovoljno praktičnog iskustva u banci ili drugoj finansijskoj instituciji.

Član 87.

Raznolikost organa banke

- (1) Politika procjene članova treba uključiti i politiku raznolikosti organa banke iz člana 83. stav (1) tačka c) ove odluke (u nastavku: politika raznolikosti), koja treba omogućiti da se u postupku izbora i imenovanja članova organa banke u obzir uzima širok raspon kvaliteta i kompetencija kandidata s ciljem zastupanja različitih stavova i iskustva, te nezavisnog mišljenja i opreznog odlučivanja u organu banke. U tom pogledu banka je dužna osigurati da politika raznolikosti sprječava diskriminaciju na osnovu spola, rase, boje kože, etničkog ili socijalnog porijekla, genetskih karakteristika, vjere ili uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije.
- (2) Banka je dužna osigurati da politika raznolikosti uključuje najmanje sljedeće aspekte:
 - a) edukaciju i profesionalno iskustvo,
 - b) spol i
 - c) radno iskustvo.
- (3) Banka određuje cilj zastupljenosti žena i muškarca u organu banke na kvalitativan način, koji uključuje najmanje:
 - a) opis mjera, koje banka provodi za osiguravanje jednakih mogućnosti za sve spolove u organu banke, kao i obrazloženje dodatne vrijednosti strukture članova organa banke, u skladu sa ciljem zastupljenosti,
 - b) opis načina za poboljšanje moguće nedovoljne zastupljenosti određenog spola u organu banke, u skladu sa ciljem banke, raspoloživih mogućnosti i karijernih perspektiva u organu banke,
 - c) adekvatan vremenski period za dostizanje cilja zastupljenosti.

Član 88.

Obuka i osposobljavanje članova organa banke

- (1) Banka je dužna osigurati da Politika procjene članova uključuje politiku i postupke za obavljanje uvodne obuke i osposobljavanja članova organa banke.
- (2) Uvodna obuka članova organa banke treba omogućiti podršku članovima u postizanju njihovog jasnog razumijevanja strukture, poslovnog modela, rizičnog profila i sistema upravljanja banke te njihovih dužnosti i odgovornosti u banci.

- (3) Osposobljavanje članova organa banke treba se zasnivati na općim i, gdje je primjenljivo, specifičnim edukacijskim programima u cilju održavanja i razvijanja znanja, sposobnosti i vještina članova organa banke vezano za ispunjavanje njihovih dužnosti i odgovornosti.
- (4) Banka je dužna osigurati odgovarajuće finansijske i ljudske resurse za uvodnu obuku i osposobljavanje članova organa banke. Resursi za uvodnu obuku i osposobljavanje trebaju omogućiti postizanje ciljeva uvodne obuke i osposobljavanja članova organa banke u pogledu ispunjavanja uslova za funkciju člana organa banke.
- (5) Banka je dužna osigurati da su politike i postupci za obuku i osposobljavanje iz stava (1) ovog člana ažurni i da obuhvataju najmanje:
 - a) ciljeve uvodne obuke i osposobljavanja članova organa banke, uključujući članove odbora nadzornog odbora,
 - b) odgovornosti za pripremu detaljnih programa edukacije,
 - c) finansijske i ljudske resurse za uvodnu obuku i osposobljavanje, uzimajući u obzir potrebno vrijeme, troškove i administraciju,
 - d) postupak u okviru kojeg član organa banke može zatražiti obuku ili osposobljavanje.
- (6) Prilikom definiranja politika, odnosno programa za obuku i osposobljavanje, banka je dužna osigurati saradnju odbora za imenovanja, kada je osnovan, funkcije ljudskih resursa, funkcije finansija i relevantnih kontrolnih funkcija.
- (7) Banka je dužna osigurati da svi novoimenovani članovi organa banke prime najznačajnije informacije o oblastima iz stava (1) ovog člana najkasnije mjesec dana nakon preuzimanja dužnosti, a uvodnu obuku najkasnije u roku od šest mjeseci od datuma preuzimanja funkcije.
- (8) Član organa banke dužan je ispuniti sve obaveze odnosno zahtjeve banke, vezane na znanje, sposobnosti i vještine najkasnije u roku od jedne godine nakon preuzimanja funkcije člana organa banke.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 89.

Prestanak važenja odluke i primjena odluke

- (1) Danom početka primjene ove odluke prestaju da važe:
 - a) Odluka o upravljanju rizicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/17),
 - b) Odluka o sistemu internih kontrola u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/17),
 - c) Odluka o kontrolnim funkcijama banke („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/17),
 - d) Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/17),
 - e) Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/17)
 - f) Odluka o procjeni ispunjavanja uslova za članove nadzornog odbora i uprave banke („Službene novine Federacije BiH“, broj 90/17).
- (2) Banka je dužna uskladiti svoje poslovanje sa odredbama ove odluke do 31.12.2021. godine.
- (3) U svrhu primjene odredbi ove odluke direktor Agencije će u roku od 30 dana od dana njenog stupanja na snagu donijeti pripadajuće uputstvo uz ovu odluku.

Član 90.
Stupanje na snagu

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“, a primjenjuje se od 31.12.2021. godine.

Broj: U.O.-60-02/21
Sarajevo, 12.05.2021. godine

PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA

mr.sc. Ljerka Marić, dipl.ecc., s.r.